

MOISESPA QELLQASQAN PUNTA KAQ LIBRO

GENESIS

Genesis ninanqa “tukuy imapa qallariynin” ninanmi. Chayraykum Bibliapa qallariyninpi kaq kay Genesis libroqa willakun cielokunapi hinaspa kay pachapi tukuy kaqkunapa imaynam qallarisqanmanta, punta kaq runakunapa imaynam qallarisqanmanta hinaspa runakuna miraruspa imaynam llaqtakunata hatarichisqankumanta. willakuntaqmi Tayta Diospa contrato rurasqanman hina Israel runakunapa imaynam qallarisqanmantapas. Kay libroqa willakuntaqmi hucha qallarisqanmantapas chaynataq hucharayku ñakariy kay pachapi kasqanmantapas.

Kay libroqa iskay parteman rakisqam kanman:

Punta kaq partem willakun kay pachawan cielokuna unanchasqa kasqanmanta, willakuntaqmi runapa, huchapa, hinaspa ñakariyqa rikurisqanmantapas, Adanmantapuni Noeykama kawsaq runakunamantapas, sinchi paramantapas hinaspa runakunapa rimaynin achka rimaykunaman tikrakisqanmantapas (1-11).

Iskay kaq parteñataqmi willakun Israel runakunapa imaynam qallarisqanmanta otaq Abrahampa, Isaacpa, Jacobpa, Joseypa hinaspa wawqenkunapa vidanmanta, willakuntaqmi imaynam Jacobqa churinkunapiwan Egipto nacionman yaykusqanmantapas (12-50).

Diospa unanchasqankunamanta

1 ¹Tukuy imapa qallariyninpi cielokunata hinaspa kay pachata Dios unanchap-tinmi ²kay pacha karqa mana formayoq hinaspa mana imayoq. Uku-uku tutayaq lamar qocham karqa, Diospa Espiritunpas yakukunapa hawanpim muyurqa.

³Chaymi Dios nirqa:

—iRikurichun achkiy! —nispa.

Hinapinmi achkiy karqa. ⁴Achkiytam Dios sumaq kasqanta qawarqa. Hinapinmi achkiymanta Dios rakirqa tutayayta. ⁵Achkiytamá Dios suticharqa punchawwan, tutayaytañataq tutawan. Hinapinmi tardeykuqmanta paqarinnin-tin tardeyquqkama karqa punta kaq punchaw.

⁶Chaymantam Dios nirqa:

—iAltoman urayman yakukuna rakinaq vacio kachun! —nispa.

⁷Diosmi rurarqa altopi rakinaq vaciota, rakirqam rakinaq vaciopa ukunpi kaq yakukunata rakinaq vaciopa hawanpi kaq yakukunamanta. Hinapinmi chayna karqa. ⁸Chay altopi rakinaq vaciotamá Dios suticharqa cielokunawan hinapinmi tardeyquqmanta paqarinnintin tardeyquqkama karqa iskay kaq punchaw.

⁹Chaymantam Dios nirqa:

—iCielokunapa ukunpi yakukuna huk hawaqlaman huñunakuchun hinapin chaki kaqñataq rikurichun! —nispa.

Hinaptinmi chayna karqa. ¹⁰Diosmi chaki kaqta suticharqa allpawan, chay huñnasqa yakukunatañataqmi suticharqa lamar qochawan. Sumaqllaña chaykuna kasqanta qawaspanmi ¹¹Dios nirqa:

—iAllpamanta wiñamuchun tukuy rikchaq plantakuna, muhuyoq plantakuna hinaspa ruruq sachakuna sapakama rurunman hina, rurunpitaq kachun murun! —nispa.

Hinaptinmi chayna karqa. ¹²Allpamantam plantakuna wiñamurqa sapakama rurunman hina muhuyoq chaynataq ruruq kaqkunapas sapakama rurunman hina muruyoq. Chaymi Dios qawarqa sumaqllaña kasqanta ¹³hinaptinmi tardeykuqmanta paqarinnintin tardeykuqkama karqa kimsa kaq punchaw.

¹⁴Chaymantam Dios nirqa:

—iCielokuna rakinaqpi achkiqkuna kachun punchawtawan tutata rakinanpaq chaynapi tiempokuna, punchawkuna hinaspa watakuna kananpaq, ¹⁵cielokuna rakinaq vaciopiya achkiqkuna kachun kay pachapa hawanman kanchamunanpaq! —nispa.

Hinaptinmi chayna karqa. ¹⁶Chaymi Dios iskay hatun achkiqkunata rurarqa. Hatun kaq achkiqtam rurarqa punchawpi munaychakunanpaq, taksa kaq achkiqtañataq tutapi munaychakunanpaq. Rurarqataqmi lucerokunatapas. ¹⁷Chaykunatamá Dios churarqa cielokuna rakinaq vaciopi kay pachata kanchamunanpaq ¹⁸chaynapi punchawpipas hinaspa tutapipas munaychakunanpaq, chaynataq tutayaytawan punchawta rakinanpaq. Diosmi qawarqa chaykunaqa sumaqllaña kasqanta. ¹⁹Hinaptinmi tardeykuqmanta paqarinnintin tardeykuqkama karqa tawa kaq punchaw.

²⁰Chaymantam Dios nirqa:

—iYakukunapi paqarimuchun yakupi kawsaq urukuna, paqarimuchuntaqyá kay pachapa hawanpi pawaqkunapas! —nispa.

²¹Diosmi unancharqa yakupi hatun animalkunatawan yakupi paqarimuq qasqonpa puriq imaymana rikchaq urukunata castanman hina, unancharqataqmi raprayoq llapallan alton pawaqkunatapas castanman hina. Diosmi qawarqa chaykunaqa sumaqllaña kasqanta. ²²Tukuy chaykunata bendecispanmi nirqa:

—iAchkallataña miraspayá lamar qochapi yakukunaman huntaychik, mirachuntaqyá kay pachapi alton pawaqkunapas! —nispa.

²³Hinaptinmi tardeykuqmanta paqarinnintin tardeykuqkama karqa pichqa kaq punchaw.

²⁴Chaymantam Dios nirqa:

—iAllpapi kawsananpaq animalkuna rikurimuchun castanman hina: uywa animalkuna, qasqonpa puriqkuna hinaspa tukuy rikchaq purun animalkuna! —nispa.

Hinaptinmi chayna karqa. ²⁵Diosmi rurarqa sapakamata castanman hina: purun animalkunata, uywa animalkunata hinaspa allpapi qasqonpa puriq animalkunata. Diosmi qawarqa chaykunaqa sumaqllaña kasqanta.

²⁶Chaymantam Dios nirqa:

—iRunata rurasun ñoqanchikman rikchakuqta, ñoqanchik kaqlata chaynapi challwakunapi, alton pawaqkunapi, uywa animalkunapi, purun animalkunapi hinaspa kay pachapi qasqonpa puriq animalkunapi munaychakunanpaq! —nispa.

²⁷Diosmi runata unancharqa.

Kikinman rikchakuqtam rurarqa.

Qaritawan warmitam unancharqa.

²⁸Paykunata bendecispan Dios nirqa:

“Wawa-churiyoqyá kaychik,
kay pachamanyá huntaychik,
munaychakuychikyá lamar qocha challwakunapi,
munaychakuychikyá alton pawaq animalkunapi.
Munaychakuychikyá allpapa hawanpi,
llapallan qasqonpa puriq animalkunapi.”

²⁹Chaymantam Dios nirqa:

—Qoykichikmá kay pachapi llapallan muhuyoq plantakunatawan muruyoq plantakunatapas mikunaykichikpaq. ³⁰Pastotañaataqmi qoni llapallan kawsaq animalkunaman, kay pachapi llapallan purun animalkunaman, alton pawaqkunaman hinaspa allpapi llapallan qasqonpa puriq animalkunaman —nispa.

Hinaptinmi chayna karqa. ³¹Diosmi qawarqa lliw rurasqankuna sumaqlaña kasqanta hinaptinmi tardeykuqmanta paqarinnintin tardeykuqkama karqa soqta kaq punchaw.

2 ¹Cielokunam kay pachapiwan ruray tukusqa karqa chaypi tukuy ima kaqkunapiwan. ²Chaymi qanchis kaq punchawpi Dios nirqa:

—Rurasqaykunaqa tukusqañam —nispa.

Chaymi qanchis kaq punchawpi samarqa. ³Diosmi qanchis kaq punchawta bendecirqa hinaspa kikinpa punchawninpaq sapaqcharqa, chay punchawtaqa sapaqcharqa llapa imatapas unancharuspa samasqanraykum. ⁴Chaynatamá chay punchawkunapi Dios unancharqa cielokunatawan kay pachata.

Eden Huertapi Adanta Dios churasqanmanta

Kay pachatawan cielokunata Tayta Dios unanchayta qallarichkaptinmi ⁵llapa plantapas kay pachapiqa manaraq karqachu, qorakunapas manaraqtaqmi paqarimurqachu, Tayta Diosqa manaraqmi parachimurqaraqchu nitaqmi runapas karqaraqchu llamkananpaq. ⁶Ichaga allpamantam yaku toqyarqa lliw allpata parqonanpaq. ⁷Tayta Diosmi “runata rurarqa ñutu allpamanta, senqanman kawsachiq samayta pukuykuptinmi kawsaq runaña karurqa.

⁸Tayta Diosmi intipa qespimunan law Edenpi huertata rurarqa. Chaymanmi rurasqan runata churarqa. ⁹Tayta Diosmi wiñachirqa sachakunata mikunapaq sumaqlaña ruruyoqta, wiñachirqataqmi huertapa chawpinpi kawsay qokuq sachatapas chaynataq allin kaqta hinaspa mana allin kaqta yachanapaq sachatapas.

¹⁰Huerta parqonanpaqmi Edenmanta mayu lloqsimurqa hinaspa chaymantam rakikurqa tawa pallqaman. ¹¹Huknin pallqay mayupa sutinmi karqa Pison, chay mayum tukuy Havila law allpata muyumun, chaypim kan qori. ¹²Chay allpapi qoriqa sumaqlañam. Chaypiqa kantaqmi miski asnaq horqonanku sachapas chaynataq alhaja rumipas. ¹³Iskay kaq mayupa sutinñataqmi Gihon, chay mayum tukuy Cus law allpata muyumun. ¹⁴Kimsa kaq mayupa sutinñataqmi Tigris, chay mayuqa Asiria nacionmantam richkan intipa qespimunan lawman. Tawa kaq mayupa sutinñataqmi Eufrates.

¹⁵Tayta Diosmi runata churarqa Eden Huertaman chaypi llamkananpaq hinaspa waqaychananpaq. ¹⁶Runatam Tayta Dios kamachirqa:

^a 2:7 Hebreo simipi Adam (Adan) ninanqa “runa” ninanmi.

—Huertapi llapallan sachapa ruruntaqa mikunkim. ¹⁷Allin kaqta hinaspa mana allin kaqta yachanapaq sachapa ruruntam ichaqa ama mikunkichu, chayta mikuruspaykiqa cheqaptapunim wañurunki —nispa.

¹⁸Chaymantam Tayta Dios nirqa:

—Manam allinchu qaripa sapallan kayninqa, yanapaqnintayá payman rikchakuqta rurasaq —nispa.

¹⁹Tayta Diosmá purunpi tukuy animalkunata chaynataq alton pawaqkunata allpamanta rurarqa hinaspa runa-man pusamurqa sutichananpaq. Runapa suti churasqanmi llapallan kawsaq animalkunapa sutinga. ²⁰Churarqamá sutinta llapallan uywa animalkunamanpas, alton pawaqkunamanpas chaynataq purunpi animalkunamanpas. Adanpaqmi ichaqa mana tarikurqachu payman rikchakuq yanapaqnin. ²¹Chaymi runaman Tayta Dios qoykurqa sinchi puñuyta. Puñunan-kamam huknin costillanta horqoruspa aychanta kaqla wichqaykurqa.

²²Tayta Diosmi qaripa costillan horqosqanmanta warmita rurarqa hinaspa qariman pusamurqa. ²³Hinaptinmi Adan nirqa:

Payqa tulluymanta hinaspa aychaymanta kaqmi.

Paypaqa ^bwarmim sutin kanqa
qarimanta rurasqa kasqanrayku.

²⁴Chayraykum qariqa Tayta-mamanta saquespa hukllawakunqa warminmanña chaymi iskayninku huk runa hinallaña kanqaku.

²⁵Warmipas qaripas mana pachayoq kachkaspapas manam penqakurqakuchu.

Diosta Adanwan Eva mana kasusqanmanta

3 ¹Tayta Diospa purunpi llapallan animalkuna unanchasqanmantam culebra aswan sacre karqa. Culebram warmita nirqa:

—Diosqariki nisurqankichik: “Huertapi llapa sachakunapa ruruntaqa amam mikunkichikchu” nispa ¿aw?

²Chaymi warmiñataq culebrata nirqa:

—Huertapi sachakunapa ruruntaqa mikunikum. ³Ichaqa Diosmi nirqa: “Huertapa chawpinpi sachapa ruruntaqa amam mikunkichikchu nitaqmi llachpankichikpaschu, mana chayqa wañuruwaqchikmi” nispa.

⁴Chaymi warmita culebra nirqa:

—Manapunim wañunkichikchu. ⁵Diosmi yachan, maypacham mikuruspaqa ñawikichik kicharikuruptinmi kikin Dios hinaña allin kaqtapas hinaspa mana allin kaqtapas yachaña rikurirunkichik —nispa.

⁶Chaymi warmi qawarqa mikunapaq allin sachka kasqanta, qawarqataqmi sumaqllaña kasqantapas chaynataq yachay haypanapaq munayllapaqña kasqantapas chaymi rurunta pallaruspa mikururqa. Qosanmanpas qoykuptinmi paypas mikururqa. ⁷Hinaptinmi iskayninkupa ñawinku kicharikururqa chaymi mana pachayoq kasqankuta qawakuykuspanku higospa rapinta sirarqaku pachakunankupaq.

^b 2:23 Hebreo simipi warmi ninanqa “china runa” ninami.

⁸Huertapa chawpinpi wayrarimuptinmi Tayta Diospa purisqanta uyarirurqaku chaymi warmi-qari huerta sachakunapa ukunpi Tayta Diosmanta pakakururqaku.

⁹Hinaptinmi runata Tayta Dios qayarqa:

—¿Maypitaq kachkanki? —nispa.

¹⁰Chaymi payñataq nirqa:

—Huertapim uyarirurqani purisqaykita chaymi mana pachayoq kaspay mancharikuspa pakakururqani —nispa.

¹¹Hinaptinmi Dios nirqa:

—¿Pitaq willasurqanki mana pachayoq kasqaykita? ¿Icha “Amam mikunkichu” nisqay sachapa ruruntachu mikururqanki? —nispa.

¹²Chaymi runañataq nirqa:

—Compañawanapaq kay warmi qowasqaykim qoykuwarqa chay sachapa runta hinaptinmi mikururqani —nispa.

¹³Chaymantam warmita Tayta Dios nirqa:

—¿Imataq kayta rurarunki? —nispa.

Hinaptinmi warmiñataq nirqa:

—Culebram engañaruwarqa chaymi mikururqani —nispa.

¹⁴Hinaptinmi Tayta Dios nirqa culebrata:

Chay rurasqaykiraykum
llapallan animalkunamanta ñakasqa kanki.
iQasqonpam purinki, ñutu allpatataqmi
kawsanayki punchawkama mikunki!

¹⁵iWarmitawan qamtam cheqninachisqayki,
cheqninachisqataqmi miraynikitawan miraynintapas!
Mirayninmi umaykita chamchasunki,
qamñataqmi talonninpi kachunki.

¹⁶Warmitañataqmi nirqa:

Wiksayakuptikim ñakariykunata yapasqayki.
Nanaywanmi wawaykikunata wachakunki,
chaywanpas qosaykitam munaypaq-munanki,
hina paytaqmi qamtaqa kamachisunki.

¹⁷Adantañataqmi nirqa:

Warmikipa nisuusqaykita kasukuspa
“Amam mikunkichu” nisqay ruruta mikurunki.
Qampa rurasqaykiraykum allpa ñakasqa kanqa.
Kawsanaykikama llamkaspam allpamanta wiñaqta mikunki.

¹⁸Kichkakuna, cardoskunam allpamanta wiñamunqa.
Mikunaykipaqmi purunpi wiñaqkuna kanqa.

¹⁹Allpaman kutiykunaykikamam
sinchita llamkaspam mikunaykita tarinki.
Allpamanta horqosqam kanki.

Allpallam kanki,
allpallamantaqmi tikrakunki.

²⁰Chaymantam warminta runa suticharqa “Evawan, payqa llapallan kawsaq runakunapa maman kasqanrayku. ²¹Chaymi Adanpaqwan warminpaq Tayta Dios qaramanta pachata ruraspan paykunata pachachirqa. ²²Tayta Diosmi nirqa:

—Runaqa ñoqanchik hina Allin kaqtapas hinaspa mana allin kaqtapas yachañam rikurirun. Chaynaqa yanqañataqmi kawsay qokuq sachapa ruruntapas pallaruspa mikurunman hinaspa wiñaypaq kawsaqña karunman —nispa.

²³Chaymi runata Tayta Dios Eden Huertamanta horqomurqa chakrapi llamkananpaq allpamanta rurasqa kasqanrayku. ²⁴Runata hawaman qarqoruspanñataqmi Eden Huertapa intipa qespimunana lawpi churarqa querubin sutiyoq angelkunata. Paykunaqa karqa rugarichkaq espadayoqkamam chaynapi kawsay qokuq sachaman riq ñanta waqaychanankupaq.

Wawqen Abelta Cain wañurachisqanmanta

4 ¹Adanmi warmin Evawan puñurqa hinaptinmi wiksayakuspa wachakurqa “Cain sutiyoq wawanta chaymi Eva nirqa:

—Tayta Diospa munasqanman hinam tarikuruni qari wawata —nispa.

²Chaymantañataqmi Cainpa wawqen Abelta wachakurqa. Abelqa ovejakuna michiqmi karqa, Cainñataqmi karqa chakrapi llamkaq.

³Chaymi tiempopa risqanman hina chakranpi tarpusqan kawsaykunata Cain apamurqa Tayta Diosman ofrenda qonanpaq. ⁴Abelpas apamurqataqmi piwin ovejankunamanta wiran kaq animalta hinaptinmi Abelta Tayta Dios chaskirqa chaynataq ofrendantapas.

⁵Caintam ichaqa mana chaskirqachu nitaq ofrendantapas chaymi Cain sinchita piñakururqa uyanpas hukmanyarunankama. ⁶Hinaptinmi Cainta Tayta Dios nirqa:

—¿Imanasqataq piñakurunki? ¿Imanasqataq uyaykipas hukmanyarun? ⁷Allinta ruraspaqa ¿manachum chaskisqa kawaq? Mana allinta ruraptikim ichaqa hucha purun animal hina punkullapiña kachkan wencerusunaykipaq. Chaywanpas qamqariki munaychakuwaqmi huchataqa —nispa.

⁸Cainmi wawqen Abelta nirqa:

—Hakuchik purikuq —nispa.

Hinaptinmi chakrapi kachkaptinku wawqen Abelta Cain maqaspa wañurachirqa. ⁹Hinaptinmi Cainta Tayta Dios nirqa:

—¿Maypitaq wawqeki Abel kachkan? —nispa.

Chaymi payñataq nirqa:

—iManam yachanichu! ¿Wawqey waqaychaqchu ñoqaqa kani? —nispa.

¹⁰Chaymi Tayta Dios nirqa:

—¿Imatataq kayta rurarunki? Allpaman chaqchusqayki wawqekipa yawarninmi acusasuchkanki qayllaypi. ¹¹Wawqekipa yawarnin allpaman chaqchusqaykiraykum kaymanta qarqosqa kanki hinaspa ñakasqa kanki. ¹²Llamkaptikipas allpaqa manañam cosechata qosunkiñachu, kay pachapiqa pakan-pakan purikuqllañam kanki —nispa.

¹³Chaymi Tayta Diosta Cain nirqa:

° 3:20 Hebreo simipi Eva ninanqa rikchakun “kawsay” niq palabramanmi.

° 4:1 Hebreo simipi Cain ninanqa “tarikusqa” ninanmi.

—Mana allin rurasqaymanta castigoqa ancha hatunmi, manam aguantaymanchu.

¹⁴Kunanmi kaymanta qarqowanki, qayllaykimantapas pakakusaqchá, hinaspachá kay pachapiqa pakan-pakan purikuqlaña kasaq, pipas tariqniychá wañurachiwanqa —nispa.

¹⁵Ichaqa Tayta Diosmi nirqa:

—Pipas wañuchisuqniqiqa qanchis kutikama castigasqam kanqa —nispa.

Chaymi Tayta Dios churarqa Caiman señalta pi tarispapas mana wañuchinapaq. ¹⁶Cainmi Tayta Diospa qayllanmanta lloqsirqa hinaspam Nod allpapi yacharqa, chay Nodqa karqa intipa qespimunana law Edenpa waklawninpim.

Cainpa mirayninkunamanta

¹⁷Cainmi warminwan puñurqa chaymi warminqa wiksayakuspa wachakurqa Enoc-ta. Cainmi huk llaqtata hatarichirqa hinaspam churin Enocpa sutinwan suticharqa.

¹⁸Enocpa churinmi karqa Irad, Iradpa churinmi Mehujael, Mehujaelpañataqmi churin Metusael, Metusaelpañataqmi Lamec. ¹⁹Lamecmi casarakurqa iskay warmikunawan, hukninmi karqa Ada, hukninñataqmi Zila. ²⁰Ada kaqmi wachakurqa Jabalta chaymi paypa mirayninkuna karpapi yachaspa animalkuna uywaq karqaku. ²¹Jabalpa wawqenñataqmi karqa Jubal, paypa mirayninkunam yacharqaku arpatawan qena tocyata. ²²Zilapas wachakurqam Tubal-cainta, paypa mirayninkunam karqa cobremanta, fierromanta herramientakuna ruraq. Tubal-cainpa paninñataqmi karqa Naama.

²³Lamecmi warminkunata nirqa:

Adawan Zila uyariwaychik.

Warmiykuna, nisqaytayá uyariwaychik.

Huk qaritam wañurachini heridawaptin,
huk warmatañataqmi wañurachini maqawanptin.

²⁴Sichu Cainmanta qanchis kutita vengakuptinqa
ñoqamantaqa qanchis chunka qanchisniyoq kutikamam vengakunqa.

Adanpa kimsa kaq churinmanta

²⁵Adanmi yapamanta warminwan puñurqa hinaptinmi pay wachakururqa qari wawanta, paytam suticharqa “Setwan chaymi Eva nirqa:

—Cainpa wañuchisqan Abelpa rantinmim Dios qoykuwan huk qari wawatawan —nispa.

²⁶Chaymantam Setpapas qari churin nacemurqa, paytam Enoswan suticharqa. Chay tiempokunamantam Tayta Diospa sutinpi mañakuyta qallaykurqaku.

Adanpa mirayninkunamanta

(1 Cr 1:1-14)

5 ¹Kay listasqa sutikunam Adanpa mirayninkuna. Adanta chay punchaw Dios unanchaspanmi ruraraq kikinman rikchakuqta. ²Qaritanwan warmitam unancharqa hinaspam unanchasqa kasqanku punchawpi bendecispan suticharqa Adanwan.

³Adan pachak kimsa chunkan watayoq kachkaptinmi huknin qari churin nacemurqa, paytam suticharqa Setwan. ⁴Paymi karqa Adan kaqla rikchayniyoq, churin Set nacesqanmantam Adanqa kawsarqa pusaq pachak watataraq. Chay wa-

^e 4:25 Hebreo simipi Set ninanqa “Paymi qowarqa” ninanmi.

takunapim karqaraq qarikunapas warmikunapas wakin churinkuna. ⁵Chaynaqa Adanmi isqon pachak kimsa chunkan watata kawsaruspan wañukurqa.

⁶Set pachak pichqan watayoyq kachkaptinmi churin Enos nacerqa. ⁷Enospa nacesqanmantam Setqa kawsarqa pusaq pachak qanchisnin watataraq. Chay watakunapim karqaraq qarikunapas warmikunapas wakin churinkuna. ⁸Chaynaqa Setmi isqon pachak chunka iskayniyoq watata kawsaruspan wañukurqa.

⁹Enos isqon chunka watayoyq kachkaptinmi churin Cainan nacerqa. ¹⁰Churin Cainanpa nacesqanmantam Enosqa kawsarqa pusaq pachak chunka pichqan watataraq. Chay watakunapim karqaraq qarikunapas warmikunapas wakin churinkuna. ¹¹Chaynaqa Enosmi isqon pachak pichqan watata kawsaruspan wañukurqa.

¹²Cainan qanchis chunka watayoyq kachkaptinmi churin Mahalaleel nacerqa. ¹³Churin Mahalaleel nacesqanmantam Cainanqa kawsarqa pusaq pachak tawa chunkan watataraq. Chay watakunapim karqaraq qarikunapas warmikunapas wakin churinkuna. ¹⁴Chaynaqa Cainanmi isqon pachak chunkan watata kawsaruspan wañukurqa.

¹⁵Mahalaleel soqta chunka pichqan watayoyq kachkaptinmi churin Jared nacerqa. ¹⁶Churin Jaredpa nacesqanmantam Mahalaleelqa kawsarqa pusaq pachak kimsa chunkan watataraq. Chay watakunapim karqaraq qarikunapas warmikunapas wakin churinkuna. ¹⁷Chaynaqa Mahalaleelmi pusaq pachak isqon chunkan pichqayoyq watata kawsaruspan wañukurqa.

¹⁸Jared pachak soqta chunkan iskaynin watayoyq kachkaptinmi churin Enoc nacerqa. ¹⁹Churin Enocpa nacesqanmantam Jaredqa kawsarqa pusaq pachak watataraq. Chay watakunapim karqaraq qarikunapas warmikunapas wakin churinkuna. ²⁰Chaynaqa Jaredmi isqon pachak soqta chunkan iskaynin watata kawsaruspan wañukurqa.

²¹Enoc soqta chunka pichqan watayoyq kachkaptinmi churin Matusalen nacerqa. ²²Churin Matusalenpa nacesqanmantam kawsarqa kimsa pachak watataraq Diospa agradonpaq kawsaspan. Chay watakunapim karqaraq qarikunapas warmikunapas wakin churinkuna. ²³Chaynaqa Enocmi kawsarqa kimsa pachak soqta chunkan pichqayoyq watata. ²⁴Diospa agradonpaq kawsasqanraykum Dios pusakuptin chinkarurqa.

²⁵Matusalen pachak pusaq chunkan qanchisnin watayoyq kachkaptinmi churin Lamec nacerqa. ²⁶Churin Lamec nacesqanmantam kawsarqa qanchis pachak pusaq chunkan iskaynin watataraq. Chay watakunapim karqaraq qarikunapas warmikunapas wakin churinkuna. ²⁷Matusalenmi isqon pachak soqta chunkan isqonnin watata kawsaruspan wañukurqa.

²⁸Lamec pachak pusaq chunkan iskaynin watayoyq kachkaptinmi churin nacerqa. ²⁹Paytam ^fNoeywan suticharqa kaynata piensaspa:

—Paymi llamkayninchikkunamantawan sasachakuyninchikkunamanta consue-lawasun allpataqa Tayta Dios ñakasqanrayku —nispá.

³⁰Churin Noey nacesqanmantam Lamec kawsarqa pichqa pachak isqon chunkan pichqayoyq watataraq. Chay watakunapim karqaraq qarikunapas warmikunapas wakin churinkuna. ³¹Chaynaqa Lamecni qanchis pachak qanchis chunkan qanchisniyoq watata kawsaruspan wañukurqa.

³²Noey pichqa pachak watayoyq kachkaptinmi churinkuna nacerqa. Paykunapa sutinmi karqa Sem, Cam hinaspa Jafet.

^f5:29 Hebreo simipi Noey ninanqa “Samariy” ninanmi.

Runakuna huchallamanña qokurusqankumanta

6 ¹Kay pachapi runakuna mirayta qallariruptinkum nacemurqa paykunapa warmi churinkuna. ²Diospa churinkunam runakunapa warmi churinkunata buenamoza kasqanta qawaykuspanku llapallanmanta akllaspa casararqaku.

³Chaymi Tayta Dios nirqa:

—Manam wiñaypaqchu Espirituyqa runawan yachanqa, cheqaptapunim payqa runalla, kawsanqaqa pachak iskay chunkan watallatañam —nispá.

⁴Chay tiempokunapim qatinqin hamuq tiempokunapiwan karqa kay pachapi hatunkaray runakuna. Hinaptinmi Diospa churinkuna, runakunapa warmi churinkunawan casarakuptinku paykunapa churinta wachakurqaku. Paykunam karqaku ñawpaqmantaraq kallpasapa chaynataq reqsisqa runakuna.

⁵Tayta Diosmi qawarqa kay pachapi runakunaqa llumpay mana allin rurayllapiña kasqankuta chaynataq piensasqankupas, lliw yuyayninkupas sapa punchaw mana allinllaña kasqanta. ⁶Hinaptinmi kay pachapi runata rurasqanmanta Tayta Dios pesakurqa chaynataqmi sonqonpipas llakikurqa. ⁷Chaymi Tayta Dios nirqa:

—Kay pachapi runakuna unanchasqaytam chinkarachisqa. Runamanta qallaykus-pam uywa animalkunatapas, qasqonpa puriq animalkunatapas chaynataq alton pawaq animalkunatapas chinkarachisqa. Chaykuna rurasqaymantam pesakuni —nispá.

⁸Noeymi ichaqa Tayta Diospa favorecesqan karqa.

Noeypa buque rurasqanmanta

⁹Noeyqa karqa runamasinkunamantapas allin ruraq runam. Payqa mana falta-yoq kaspam Diospa agradonpaq kawsarqa. ¹⁰Noeypa churinkunam karqa kimsa: Sem, Cam hinaspa Jafet.

¹¹Diospa qayllanpim kay pachapi kaq runakuna lliw pierdekururqaku hinas-pankum dañanakuyllapiña kawsarqaku. ¹²Runakuna huchallapiña kawsaptinkum kay pachaqa pierdesqallaña kasqanta Dios qawarqa. ¹³Chaymi nirqa Noeyta:

—Tantearunim llapa runakuna chinkarachiyta kay pachaqa paykunarayku dañanakuy-llapiña kasqanrayku. Chaynaqa kay pachamantam paykunata puchukachisqa. ¹⁴Cipres sachamanta ruray hatu-hatun wasi kaqlla buqueta. Chaypa ukunpim achka cuartokunata ruranki hinaspam hawanta ukuntapas llusinki breawan yaku mana yaykunanpaq. ¹⁵Kay-natam ruranki: buquepa largonmi kanqa pachak kimsa chunkan metro, anchonñataqmi kanqa iskay chunka iskayniyoq metro parten, sayayninñataqmi kanqa chunka kimsayoq metro parten. ¹⁶Buquetam ruranki iskay altosniyoqta, huk ventanatañataqmi ruranki qat-panpa medio metro ukunpi, punkuntapas rurankitaqmi waqtanpi. ¹⁷Ñoqam kacharimusaq sinchi parata kay pachaman yaku huntananpaq chaynapi kay pachapi llapallan kawsaq-kunatapas chaynataq llapallan runakunatapas puchukarachinaypaq. Lliw kay pachapi kaqkunam wañurunqa. ¹⁸Qanwanmi ichaqa contratoyta rurani salvasqa kanaykipaq. Buqemanmi yaykunqa qanwan kuska churikikuna, warmiki chaynataq churikikunapas warmintinkama. ¹⁹Llapallan animalkunatapas castapuratakamam orqontin chinantinta buqeman yaykuchinki qanwan kuska kawsanankupaq. ²⁰Alton pawaqkunatapas, uywa animalkunatapas, allpapi qasqonpa puriqkunatapas castapuratakamam yaykuchinki pa-resnintinta qanwan kuska kawsanankupaq. ²¹Apaykunkitaqmi tukuy rikchaq mikuytapas gamkuna mikunaykichikpaq chaynataq animalkunapaqpas —nispá.

²²Noeymi lliwta ruraraq Diospa kamachisqanman hina.

Sinchi parawan castigomanta

7 ¹Chaymantam Noeyta Tayta Dios nirqa:

—Qamqa wasikipi lliw kaqkunapiwanyá yaykuy buqueman, runakunapa qayllanpim qamllata qawayki allin ruraqta. ²Ofrecewanaykipaq hina llapan animalkunamantam yaykuchinki qanchis pares orqontin-chinantin animalkunata. Ñoqaman mana ofrecena animalkunamantañataqmi yaykuchinki huk paresta orqontin-chinantinta. ³Alton pawaqkunamantapas orqontin-chinantintam yaykuchinki qanchis parestakama chaynapi kawsaspanku kay pachapi miranankupaq. ⁴Qanchis punchawmantam parachimusaq kay pachapa hawanman tawa chunka punchaw tawa chunka tutan, llapallan kawsaqkuna rurasqaytam puchukachisاق —nisa.

⁵Chaymi Tayta Diospa tukuy kamachisqanta hina Noey ruraraq.

⁶Kay pachaman sinchi para chayamuptinmi Noey karqa soqta pachak watayoq. ⁷Chay sinchi para chayaykamuptinmi Noey warmintin buqueman yaykurqa chaynataq churinkunapas warmintinkama. ⁸Tayta Diosman ofrecenapaq hina animalkunam Noeypa kasqan buqueman yaykurqa, yaykurqataqmi mana ofrecenapaq hina animalkunapas, alton pawaqkunapas chaynataq allpapi qasqonpa puriqkunapas, ⁹orqontin-chinantinmi yaykurqa pares-pareskama Noeyman Diospa kamachisqanpi hina.

¹⁰Chaymi qanchis punchawmanta sinchi para kay pachaman chayamurqa.

¹¹Noey soqta pachak watayoq kachkaptinmi iskay kaq killapi, chunka qanchisniyoq punchawpipuni lamar qochapa ukunmanta llapallan yakukuna toqyaramurqa, taqtakaykamurqataqmi cielokunapi llapa yakukunapas. ¹²Pararamurqamá kay pachapa hawanman tawa chunka punchaw tawa chunka tutan. ¹³Chay punchawpipunim Noey warmintin buqueman yaykurqa, yaykurqataqmi churin Sempas, Campas hinaspa Jafetpas warmintinkama. ¹⁴Paykunawan kuskamá yaykurqa castapura purunpi animalkunapas, uywa animalkunapas, allpapi qasqonpa puriqkunapas, alton pawaqkunapas hinaspa tukuy raprayoqkunapas. ¹⁵Llapallan kawsaq animalkunam paresnintinkama yaykurqaku Noeypa kasqan buqueman. ¹⁶Chay yaykuqkunam karqa orqontin-chinantin tukuy rikchaq animalkuna. Diospa kamachisqanman hinam yaykurqaku, Noey yaykuruptinñataqmi Tayta Dios wichqarurqa punkuta.

¹⁷Chaymi tawa chunka punchaw kay pachaman sinchi para chayamurqa, yakukuna miraruspan buquetapas wampurachisqanraykum pampamanta hoqaritururqa. ¹⁸Yakukuna aswan-aswan kay pachaman huntaruptinmi buquepas yakukunapa hawanpi muyurqa. ¹⁹Yakukunam kay pachaman huntarurqa llumpallumpayta kay pachapi kaq alto orqokunatapas tapaykunankama. ²⁰Orqokunata taparuspanpas qanchis metro mas altotaraqmi yakukunaqa hoqaritururqa. ²¹Chaymi kay pachapi tukuy rikchaq qasqonpa puriq animalkuna wañururqa, wañurqataqmi alton pawaq animalkunapas, uywa animalkunapas, purunpi kaq animalkunapas, llapallan uruchakunapas chaynataq lliw runakunapas. ²²Samatyaspa kawsaq allpapi llapallan kaqkunapas wañururqam. ²³Chaynapim kay pachapi llapallan kawsaqkuna puchukarurqa. Runakunamanta qallaykuspam puchukarachirqa uywa animalkunatapas, qasqonpa puriqkunatapas chaynataq alton pawaqkunatapas. Hinaptinmi buquepiqa Noeyllaña quedarurqa paywan kaqkunapiwan. ²⁴Yakum qocharayakurqa kay pachapi pachak pichqa chunkan punchaw.

Parapa samarusqanmanta

8 ¹Diosqa manam qonqarurqachu Noeytaqa nitaq buquepi paywan kaqkunatapas nitaq tukuy rikchaq purun animalkunatapas nitaq uywa animalkunatapas chaymi kay pachapi yakukunapa hawanman wayrata pukuchimuptin yakukuna asllayarqa. ²Lamar qochapa ukunmanta yakukuna toqyamuqpas sosegarqam chaynataq cielokunapi llapa yakukunapas, tanirurqataqmi cielomanta sinchi para chayamuqpas. ³Hinaptinmi kay pachapi yakukuna aswan-aswan asllayaspa chintirqa pachak pichqa chunkan punchawpi. ⁴Chaymi buque tiyarurqa Ararat orqopi qanchis kaq killapa chunka qanchisniyoq punchawninpi. ⁵Chaymantam chunka kaq killakama yakukuna aswan-aswan chintirqa. Chunka kaq killapa qallariy punchawninpim rikurirurqa orqokunapa puntan. ⁶Tawa chunka punchaw pasaruptinmi buquepi rurasqan ventananta Noey kicharqa. ⁷Hinaspam cuervo sutiyoq pawaq animalta kacharirqa, chaymi kayman-chayman pawarqa kay pachapi yakukuna chakinankama. ⁸Chaymantañaataqmi huk palomata kacharirqa allpapi yakukuna asllayasqanta Noey yachananpaq. ⁹Ichaqa chay palomam mana maypapas tiyaykunapaq kaptin buqeman kutiramurqa yaku kay pachapa hawanpi hinallaraq kasqanrayku. Chaymi palomata Noey hapiykuspan buqeman kutiykachirqa. ¹⁰Qanchis punchawtawanraq suyaspanmi palomata kasqallan kacharirqa buquemanta. ¹¹Chaymi Noeyman tardeykuqtaña kutimurqa aceitunas sachapa rapinta apamuspan. Chaymi Noey yacharurqa kay pachapi yakukuna asllayasqanta. ¹²Qanchis punchawtawanraq suyaspam huktawan chay palomata kacharirqa ichaqa palomam manaña kutimurqañachu.

¹³Soqta pachak hukniyoq watanpi Noey kachkaptinmi punta kaq killapa qallariynin punchawpi yakukuna chakirurqa. Chay punchawpim Noey buquepa qatanta kicharqa, qawaykuptinmi allpaqa chakiña kachkasqa. ¹⁴Iskay kaq killapa iskay chunka qanchisniyoq punchawninpim kay pachaqa chakiña karqa. ¹⁵Chaymi Noeyta Dios nirqa:

¹⁶—Buquemanta lloqsiy warmikiywan, lloqsichuntaqyá churikikunapas warmintinkama. ¹⁷Horqoytaq qanwan kuska kaq tukuy rikchaq animalkunatapas, alton pawaqkunatapas, uywa animalkunatapas chaynataq allpapi qasqonpa puriqkunatapas. Lloqsispankuyá sinchita miraspa kay pachaman huntachunku —nispa.

¹⁸Noeymá lloqsirqa warmintin chaynataq churinkunapas warmintinkama. ¹⁹Buquemantaqa lloqsirqataqmi castantinkama llapallan animalkunapas, qasqonpa puriq animalkunapas, alton pawaqkunapas chaynataq allpapi puriq llapallan animalkunapas. ²⁰Chaymantam Tayta Diospaq Noey perqarqa altarta hinaspam Diosman ofrecena llapallan animalkunamanta hapirqa wakin animalkunata, hapirqataqmi Diosman ofrecena llapallan alton pawaqkunamantapas hinaspam altarpa hawanpi chay animalkunata wañuchispa lliwta kañarqa. ²¹Chay kañasqanpa miskillaña asnariyninta Tayta Dios muskiykuspanmi hawkarururqa hinaspam piensarurqa:

—Runakunaraykuqa manañam yapatawanqa allpa pachataqa ñakasaqñachu. Runaqa warma kasqanmantam mana allin piensaqla. Kayna castigasqayta hinaqa manañam wañuchisqaqchu llapallan rurasqay kawsaqkunataqa.

²² Kay pacha kanankamaqa kanqapunim
tarpuypas, cosechapas chaynataq chiriwan rupaypas.
Kay pacha kanankamaqa kanqapunim
poqoypas, usyaypas chaynataq tuta punchawpas.

Noeywan Dios contrato rurasqanmanta

9 ¹Diosmi Noeyta hinaspa churinkunata bendecispan nirqa:
—Achka wawa-churiyoqyá kaychik, kay pachatayá huntachiychik. ²Qamkunatam katkatataspa manchakusunkichik purun animalkuna, alton pawaqkuna, allpapi llapallan qasqonpa puriqkuna chaynataq lamar qochapi challwakunapas. Chaykunapimá munaychakunkichik. ³Chaykunatam llapallanta qamkunaman qoykichik mikunaykichikpaq, verdura plantakunatapas qosqayta hinam qoykichik. ⁴Ichaqa amam mikunkichikchu kawsachiqnin yawarniyoc aychataqa. ⁵Cheqaptapunim qamkuna wañuchiq animaltaqa wañuchisqa, wañuchisqaqmi runamasin wañuchiq runatapas.

⁶Pipas runamasin wañuchiqaqa
paytapas runamasintaqmi wañuchinqa.

Runaqa Diosman rikchakuqmi rurasqa karqa.

⁷Qamkunaqa achka wawa-churiyoqyá kaychik,
kay pachamanyá huntaychik,
kay pachapiyá miraychik.

⁸Diosmá Noeytawan churinkunata nirqa:

⁹—Kunanmi contratoyta rurani qamkunawan hinaspa qepaykichik hamuq miraynikichikwan, ¹⁰ruranitaqmi buquemanta qamkunawan lloqsimuq kay llapallan kawsaq animalkunawanpas, alton pawaq animalkunawanpas, uywa animalkunawanpas, purun animalkunawanpas chaynataq kay pachapi llapallan animalkunawanpas. ¹¹Contratoymt rurani qamkunawan, manañam sinchi parawanqa wañuchisaqñachu llapallan kawsaqkunataqa, manañamá kanqachu sinchi paraqa kay pachata puchukachinanpaq. ¹²Qamkunawanpas chaynataq llapallan qamkunawan kaq kawsaqkunawanpas wiñaypaq contrato rurasqaypa señalninmi kayna kanqa: ¹³Chirapaytam churani puyupi, chay chirapam kay pachapi kawsaqkunawan contratoypa señalnin kanqa. ¹⁴Chaymi kay pachapa hawanman puyuchimuptiy chirapa puyukunapi rikurinqa. ¹⁵Hinaptinmi qamkunawan chaynataq llapallan animalkunawan contrato rurasqayta mana qonqasaqchu, manañam kanqachu sinchi paraqa chaynapi llapallan kawsaqkunaqa yakuwan manaña puchukananpaq. ¹⁶Puyupi chirapa rikurimuptinmi chayta qawaspay yuyarisqa llapallan kawsaqkunawan hinaspa kay pachapi animalkunawan wiñaypaq contrato rurasqayta —nispá.

¹⁷Diosmá nirqa Noeyta:

—Chay chirapam llapallan kay pachapi kawsaqkunawan contratoypa señalnin —nispá.

Noeymantawan churinkunamanta

¹⁸Buquemanta lloqsiq Noeyta churinkunam karqa: Sem, Cam hinaspa Jafet, Canaanpa taytanmi Cam. ¹⁹Noeytamá kimsa churinkuna karqa, paykunapa mirayninwantaqmi kay pacha huntasqa karqa.

²⁰Chaymantam Noey chakrapi llamkayta qallarirqa hinaspa uvas huertata ruraraq. ²¹Chaymi vinota tomaruspan sinkarurqa hinaspa qalalla kachkarqa karpampi. ²²Hinaptinmi Canaanpa taytan Cam rikururqa taytanqa qalalla kasqanta chaymi hawapi iskaynin wawqenkunaman willarqa. ²³Chaymi Sem wawqen Jafetwan pachata aparikuspanku

hombronkupa hawanman churaykuspa asuykurqaku qepanpalla hinaspankum taytankuta tapaykurqaku. Chaynapim taytankupa qalalla kaynintaqa mana rikurqakuchu.

²⁴Sinkaruspa puñurusqanmanta Noey rikchariruspam sullka kaq churinpa rurasqanta yacharurqa. ²⁵Chaymi nirqa:

iCanaanqa ñakasqayá kachun!
iAyllunkunapa sirvientenmantapas
aswan humillasqaraqayá kachun!

²⁶Noeyqa nirqataqmi:

Sempa yupaychasqan Tayta Diosqa alabasqayá kachun,
Canaanñataqayá paypa sirvienten kachun.

²⁷⁸Jafettayá Dios hatunyachichun,

Sempa karpankunapiyá *yachachun,
Canaanñataqayá paypa sirvienten kachun.

²⁸Sinchi para pasasqanmantam Noey kawsarqa kimsa pachak pichqa chunkan watatarraq. ²⁹Chaynaqa Noeymi isqon pachak pichqa chunkan watata kawsaruspan wañukurqa.

Noeypa mirayninkunamanta

(1 Cr 1:5-23)

10 ¹Kaykunam Noeypa churinkuna: Sem, Cam hinaspa Jafet, paykunapam churinkuna nacerqaraq sinchi para pasayta.

²Jafetpa churinkunam karqa Gomer, Magog, Madai, Javan, Tubal, Mesec hinaspa Tiras. ³Gomerpa churinkunañataqmi karqa Askenaz, Rifat hinaspa Togarma.

⁴Javanpa churinkunañataqmi karqa Elisa, Tarsis, Quitim hinaspa Rodanim.

⁵Jafetpa chay mirayninkunawanmi huntarurqa lamar qochapa patankuna, sapa llaqtapi rimayninkuman hina hinaspa nacionninkupi ayllukunaman hina.

⁶Campa churinkunam karqa Cus, Mizraim, Fut hinaspa Canaan. ⁷Cuspa churinkunañataqmi karqa Seba, Havila, Sabta, Raama hinaspa Sabteca. Raamapa churinkunam karqa Sebawan Dedan. ⁸Cuspa mirayninmi karqa Nimrod sutiyoq, paymi karqa kay pachapi kallpasapa runa. ⁹Paymi Tayta Diospa qayllanpi karqa purun animalkuna hapiq kallpasapa runa. Chayraykum pipas kallpasapa runamantaqa niqku:

Kay runaqa Nimrod qari hinaraqmi,
payqa Tayta Diospa qayllanpi
purun animalkuna hapiq
kallpasapa cazador hinaraqmi.

¹⁰Nimrodmi gobiernayta qallaykurqa Babel llaqtapi, Erec llaqtapi hinaspa Acad llaqtapi, chay llaqtakunam karqa Sinar lawpi. ¹¹Chay Sinar allpamantam lloqsirqa Asiria lawman hinaspa Ninive llaqtata, Rehobot-ir llaqtata hinaspa Cala llaqtata hatarichirqa. ¹²Hatarichirqataqmi Resen hatun llaqtatapas, chayqa tari-kun Ninive llaqtamanta Cala llaqtaman riq ñanpim.

⁸ fr 9.27 Hebreo simipi Jafet ninanqa "hatunyachisqa" ninanmi.

¹³Mizraimpa mirayninkunañataqmi karqa Lud runakuna, Anam runakuna, Lehab runakuna, Naftuh runakuna, ¹⁴Patrus runakuna hinaspa Casluh runakuna. Caftor runakunapas Mizraimpa mirayninmi karqa. Paykunapa castanmi karqa Filistea runakuna.

¹⁵Canaanpa piwi churinñataqmi karqa Sidon, Sidonman qatiqñataqmi karqa Het. ¹⁶Canaanpa mirayninmi Jebus runakuna, Amor runakuna, Gerges runakuna, ¹⁷Hiv runakuna, Arac runakuna, Sin runakuna, ¹⁸Arvad runakuna, Zemar runakuna hinaspa Hamat runakuna. Chay tiempomantam Canaan runakuna cheqerurqaku. ¹⁹Sidon lawmantam Canaan runakunapa allpan colindarqa Gerar llaqtawan, Gaza llaqtawan, Sodoma llaqtawan, Gomorra llaqtawan, Adma llaqtawan, Zeboim lawwan hinaspa Lasa llaqtawan tupanankama. ²⁰Paykunamá karqa Cam sutiyoq runapa castankuna rimayninkuman hina chaynataq allpankupipas nacionninkupipas ayllunkuman hina.

²¹Sem sutiyoq runam karqa Jafetpa mayor wawqen. Heberpa llapallan churinkunam karqa Sempa mirayninkuna. ²²Sempa churinkunam karqa: Elam, Asur, Arfaxad, Lud hinaspa Aram. ²³Arapa churinkunañataqmi karqa Uz, Hul, Geter hinaspa Mas. ²⁴Arfaxadpa churinmi karqa Sala, Salapa churinñataqmi karqa Heber. ²⁵Heberpam iskay churinkuna karqa, hukninmi karqa^hPeleg. Pelegwanmi suticharqaku paypa tiemponpi allpa rakinakurusqanrayku, wawqenpa sutinñataqmi karqa Joctan. ²⁶Joctanpa churinkunam karqa Almodad, Selef, Hazar-mavet, Jera, ²⁷Adoram, Uzal, Dicla, ²⁸Obal, Abimael, Seba, ²⁹Ofir, Havila hinaspa Jobab. Paykunam llapallanku karqaku Joctanpa churinkuna. ³⁰*Yachasqanku allpam karqa Mesa lawmanta intipa qespimunan Sefar law orqokama. ³¹Paykunam karqa Sempa castankuna rimayninkuman hina, allpankupi nacionninkupi ayllunkunaman hina.

³²Paykunamá karqa Noeypa churinkunapa ayllunkuna nacionninkupi mirasqankuman hina. Paykunamá sinchi parapa qepanta tukuy hinastinman cheqeruspanku nacionninkuta hatarichirqaku.

Babel llaqtapi torre hatarichisqankumanta

11 ¹Kay pachapiqa lliw runakunam karqaku huk rimayniyoqlla. ²Chaymi intipa qespimunan lawmanta lloqsimuspanku tarirurqaku Sinar lawpi huk pampata hinaspa chaypi *yacharqaku. ³Paykunam ninakurqaku:

—Rurasunchik ladrillokunata hinaspa kañasunchik hornopi —nispá.

Chaymi rumikunapa rantinpi ladrillokuna servikurqa. Breañataqmi mezclamanta servikurqa. ⁴Paykunam ninakurqaku:

—Hatarichisunchikyá llaqtata, perqasuntaqyá cielokama haypaq torretapas chaynapi ancha reqsisqa kananchikpaq. Yanqañataqmi tukuy hinastinman kay pachapi cheqeruchwanchik —nispá.

⁵Ichaqa Tayta Diosmi uraykamuspan qawarqa runakunapa rurasqan llaqtata chaynataq torretapas. ⁶Chaymi Tayta Dios nirqa:

—Kay runakunaqa kachkan huk castallam, rimankupas huk rimayllatataqmi. Chayraykum kay ruraytapas qallaykunku, chaynaqa ruray munasqankumantaqa manam imapas sayachiya atinmanchu. ⁷Chaynaqa uraykuspanchikyá pantarachimusun rimayninkuta chaynapi mayqanninkupas rimasqankuta mana entiendenakunankupaq —nispá.

^h 10:25 Hebreo simipi Peleg ninanqa “rakinasqa” ninanmi.

⁸Chaynatam Tayta Dios cheqerachirqa tukuy hinastinman chay sitiomanta chayraykum llaqta hatarichiytapas dejarurqakuña. ⁹Chayraykum chay llaqtata 'Babelwan suticharqaku, chaypim Tayta Dios kay pachapi runakunapa rimayninta pantanarachirqa hinaspa tukuy kay pachapa hawanman cheqerachirqa.

Sem sutiyoq runapa mirayninkunamanta

(1 Cr 1:24-27)

¹⁰Kaykunam Sempa mirayninkuna: Sem pachak watayoq kachkaptinmi churin Arfaxad nacerqa iskay wataña sinchi para pasaruptin. ¹¹Churin Arfaxadpa nacesqanmantam Sem kawsarqa pichqa pachak watataraq, chay watakunapim karqaraq qarikunapas warmikunapas churinkuna.

¹²Arfaxad kimsa chunka pichqan watayoq kachkaptinmi churin Sala nacerqa. ¹³Arfaxadmi churin Salapa nacesqanmanta kawsarqa tawa pachak kimsan watataraq, chay watakunapim karqaraq qarikunapas warmikunapas churinkuna.

¹⁴Sala kimsa chunka watayoq kachkaptinmi churin Heber nacerqa. ¹⁵Churin Heberpa nacesqanmantam Sala kawsarqa tawa pachak kimsan watataraq, chay watakunapim karqaraq qarikunapas warmikunapas churinkuna.

¹⁶Heber kimsa chunka tawan watayoq kachkaptinmi churin Peleg nacerqa. ¹⁷Churin Pelegpa nacesqanmantam Heber kawsarqa tawa pachak kimsa chunkan watataraq, chay watakunapim karqaraq qarikunapas warmikunapas churinkuna.

¹⁸Peleg kimsa chunka watayoq kachkaptinmi churin Reu nacerqa. ¹⁹Churin Reu nacesqanmantam Peleg kawsarqa iskay pachak isqonnin watataraq, chay watakunapim karqaraq qarikunapas warmikunapas churinkuna.

²⁰Reu kimsa chunka iskaynin watayoq kachkaptinmi churin Serug nacerqa. ²¹Churin Serugpa nacesqanmantam Reu kawsarqa iskay pachak qanchisnin watataraq, chay watakunapim karqaraq qarikunapas warmikunapas churinkuna.

²²Serug kimsa chunka watayoq kachkaptinmi churin Nacor nacerqa. ²³Churin Nacorpa nacesqanmantam Serug kawsarqa iskay pachak watataraq, chay watakunapim karqaraq qarikunapas warmikunapas churinkuna.

²⁴Nacor iskay chunka isqonnin watayoq kachkaptinmi churin Tarey nacerqa. ²⁵Churin Tareypa nacesqanmantam Nacor kawsarqa pachak chun-ka isqonniyoq watataraq, chay watakunapim karqaraq qarikunapas warmikunapas churinkuna.

²⁶Tarey qanchis chunka watayoq kachkaptinmi nacerqa churin Abram, Nacor hinaspa Haran.

Tareypa mirayninkunamanta

²⁷Tareypa mirayninkunam kaykuna: Tareypa churinkunam karqa Abram, Nacor hinaspa Haran. Haranpa churinnataqmi karqa Lot. ²⁸Haranmi wañukurqa taytan Tareymantapas puntataraq, wañukurqaqa Caldea law Ur sutiyoq nacesqan llaqtapim.

²⁹Chaymi Abrampas Nacorpas casarakurqa. Abrampa warminmi karqa Sarai, Nacorpa warmiñataqmi karqa Milca. Haranmi karqa Milcapawan Iscapa taytan. ³⁰Saraiñataqmi qolluq kasqanrayku mana wawayoq karqa.

³¹Caldea lawpi Ur llaqtamantam Tarey lloqsirqa Canaan lawman rinanpaq hinaspa pularqa churin Abramta, Abrampa warmin llumchuynin Saraita chaynataq Haranpa

¹ 11:9 Hebreo simipi Babel ninanqa "pantanachisqa" ninanmi.

churin willkan Lottapas. Ichaqa Haran llaqtaman chayaruspankum chaypi *yacharqaku. ³²Tareymi iskay pachak pichqan watata kawsaruspan Haran llaqtapi wañukurqa.

Abramta Dios qayasqamanta

12 ¹Chaymantam Abramta Tayta Dios nirqa:
—Llaqtaykimanta, aylluykimanta hinaspa taytaykipa familianmanta lloqsiy qawachinay allpaman.

² Hatun naciontam qanmanta rurasaq.

Bendecispaymi sutikitapas

sinchi reqsisqata rurasaq.

Qamraykutaqmi wakín runakunatapas bendecisqa.

³ Bendecisqaqmi bendecisuqnikikunata.

Ñakasaqmi ñakasuqnikikunata.

Qamraykum bendecisqa

kay pachapi llapallan familiakunata.

⁴Chaymi Tayta Diospa nisqanman hina Abram lloqsirqa, Lotpas paywanmi rirqa. Abranmi qanchis chunka pichqan watayoq karqa Haran llaqtamanta lloqsispan.

⁵Abranmi warmin Saraita púsarqa, púsarqataqmi wawqenpa churin Lot sutiyoq runatapas chaynataq Haran llaqtapi rantisqan runakunatapas. Aparqataqmi tukuy ima armakusqanunatapas hinaspa Canaan lawman rispa chayman chayarqaku.

⁶Abranmi pasarurqa chay allpanta Siquem llaqtapi yupaychana lugarkama otaq More lawpi encina sachapa kasqankama. Chay lawpim Canaan runakuna *yachachkarqaku. ⁷Hinaptinmi Abranman Tayta Dios rikuriykuspan nirqa:

—Miraynikimanmi kay allpata qosaq —nispa.

Hinaptinmi rikuriqnin Tayta Diosta adoranapaq chaypi altarta rurarqa. ⁸Hinaspa chaymanta pasakurqa Betelpa waklawnin intipa qespimunan law orqoman, karpantam chaypi sayachirqa. Betel llaqtam karqa intipa seqaykunan lawninpi, Hai llaqtañataqmi karqa intipa qespimunan lawninpi. Chaypim Tayta Diospaq altarta ruraspan payta mañakurqa. ⁹Abranmi chay sitiomanta pasarqa kaypi-chaypi samastin Neguev lawkama.

Egipto nacionman Abram yaykusqanmanta

¹⁰Chaylawkunapi muchuy karusqanraykum Abram rirqa Egipto nacionman chaypi *yachananpaq. Canaan allpapimá llumpayllaña muchuy karqa. ¹¹Egipto nacionman chayaykuchkaspankuñam nirqa warmin Saraita:

—Qamqa kanki buenamoza warmim. ¹²Chaynaqa Egipto runakunachá qawaykusupayki: “kayqa warminmi” nispanku wañurachiwanqa, qamtañataqchá kawsachisunki qanwan quedakunankupaq. ¹³Chaynaqa ninkim paníy kasqaykita chaynapi qamrayku allin kanaypaq hinaspa qamraykutaq kawsanaypaq —nispa.

¹⁴Chaymi Egipto nacionman Abram yaykuptin, Egipto runakuna qawarqa Saraiqa buenamoza warmi kasqanta, ¹⁵Faraonpa ministrunkunapas qawaykuspa alabarqa hinaspa Faraonpa palacionman Saraita pusaykurqaku.

¹⁶Allintam atenderqaku Abramta Sarairayku. Abrampamá kapurqa ovejankuna, vacankuna, asnonkuna, qaripas, warmipas sirvientenkuna hinaspa *camellonkuna.

¹⁷Tayta Diosñataqmi Faraonta wasinpi kaqkunatawan onqorachirqa sinchi hatun onqoykunawan Abrampa warmin Sarairayku. ¹⁸Chaymi Abramta Faraon qayaspan nirqa:

—¿Imatataq kaytaqa ruraruwanki? Sarai warmiki kasqantaqa ¿imanasqataq manaqa willawarqankichu? ¹⁹¿Imanasqataq “Paniymi” nirqanki? Yaqallam casa-rakururqanipas. Kayqaya warmiki, kunanqa pusakuspaya ripukuy —nispa.

²⁰Chaymi Faraon kamachirqa runankunata chaynapi Abramta hinaspa warmin-ta tukuy kapuqnintinta pusaspa aviamunankupaq.

Abranmanta Lot rakikusqanmanta

13 ¹Egiptomantam Abram rirqa Neguev lawman warminwan kuska llapa imankunatapas aparikuspan, paykunawantaqmi rirqa Lotpas. ²Abranmi apullaña karqa, kapurqam animalninkunapas chaynataq qori-qollqepas. ³Neguev lawmantam kutirqa ñawpaq karpan sayachisqan Betelkama, chay sitioqa karqa Betel llaqtapa hinaspa Hai llaqtapa chawpinpim. ⁴Chaypimá ñawpaqta altarta rurarqa. Chaypim Tayta Diosta Abram mañakurqa.

⁵Abranwan puriq sobriron Lotpapas kapurqam ovejankuna, vacankuna hinaspa karpankuna. ⁶Chaymi kuska *yachankupaq allpa mana hayparqañachu animalninku achka kasqanrayku, manataqmi huk hawaqllapiqa yachayta atirqakuñachu. ⁷Abrampa animalnin michiqkunam Lotpa animalnin michiqkunawan liriaqku. Chaypitaqmi yacharqaku Canaan runakunapas chaynataq Ferez runakunapas. ⁸Chaymi Lotta Abram nirqa:

—Amayá lirianakuyqa kachunchu ñoqanchikpiqa nitaq michiqninchikkunapipas, ñoqanchikqa ayllupuram kanchik. ⁹Kayqaya kay allpaqa kachkan ñawpaqniki. Ruegakuykim ñoqamanta rakikunaykipaq. Ichoq lawman riptikiqa ñoqam risaq alleq lawman otaq alleq lawman riptikiqa ñoqam ichoq lawman risaq —nispa.

¹⁰Chaymi Lot qawarirqa Jordan Mayupa enteron qechwanta, rikurqataqmi chay sitioqa Tayta Diospa huertan hina Zoar llaqtachakama yakuyoq kasqanta. Egipto allpamanmi rikchakurqa. Chaynaqa karqa Sodoma llaqtawan Gomorra llaqtata Tayta Dios manaraq purmarachichkaptinmi. ¹¹Lotmi akllakuykurqa kikinpaq lliw Jordan Qechwata. Lotmi pasakurqa intipa qespimunan lawman, chaynatamá rakinakururqaku. ¹²Abranmi *yacharqa Canaan allpapi, Lotñataqmi yacharqa chay qechwapa llaqtankunapi Sodoma lawman karpankunata suchuchistin. ¹³Sodomapi kaq runakunaqa kargaku llumpa-llumpay huchasapa mana allin runakunam, Tayta Diospa contranpim huchallikuqku.

¹⁴Lot pasakuptinmi Abramta Tayta Dios nirqa:

—Maymi kasqaykimanta qawariy norte lawtawan surlawta hinaspa intipa qespimunan lawtawan intipa seqaykunan lawta. ¹⁵Llapallan kay allpa qawasqaykitam qanmanwan miraynikikunaman qosqayki wiña-wiñaypaq. ¹⁶Allpapa ñutunta hinam miraynikita mirachisaq. Manam pipas allpapa ñutuntaqa yupayta atinmanchu chaynataqmi miraynikipas mana yupay atina kanqa. ¹⁷Qawamuy chay allpapa largontawan anchonta, chay allpatam qosqayki —nispa.

¹⁸Chaymi Abram karpanta apaspan *yacharqa Hebron llaqtapa hichpanpi otaq Mamre sutiyoq runapa encina sachankunapa kasqanpi, chayqa kachkan Hebron llaqtapa hichpanpim, chaypim huk altarta rurarqa Tayta Diosta adoranapaq.

Lotta Abram librasqanmanta

14 ¹Amrafelmi karqa Sinar lawpi rey, Ariocñataq Elasar lawpi rey, Quedorlaomerñataq Elam lawpi rey, Tidalñataq Goim lawpi rey. Paykuna gobiernachkaspankum

²pelearqaku Sodoma llaqtapi kaq Rey Berawan, Gomorra llaqtapi kaq Rey Birsawan, Adma llaqtapi kaq Rey Sinabwan, Zeboim llaqtapi kaq Rey Semeberwan hinaspa Bela llaqtapi kaq reywan. Chay Bela llaqtapa huknin sutiñqa Zoarmi. ³Kay pichqantin reykunam tropankuta huñururqaku Sidim Qechwapi, chaypim tarikun Kachi Qocha. ⁴Quedorlaomer rey tam servirqaku chunka iskayniyoq wataña hinaspa chunka kimsan watanpiña hoqarikururqaku paypa contranpi. ⁵Chaymi chunka tawayoq watanmanñataq Quedorlaomer hamurqa paywan kaq rey kunapiwan hinaspa Astarot Karnaim llaqtapi vencerurqaku Refaim runakunata, Zuz runakunatañataqmi vencerurqaku Ham llaqtapi, Em runakunatañataqmi vencerurqaku Save-quiriataim llaqtapi. ⁶Vencerurqakutaqmi Hor runakunatapas Seir orqonkunapi, paykunatam qatirqaku chunniqpa hichpanpi kaq El-paran pampakama. ⁷Chaymanta kutiramuspankuñataqmi hamurqaku En-mispat sutiyoq llaqtaman, chaypa huknin sutiñqa Cadesmi. Amalecpa mirayninkunapa *yachasqa lawkunatam tukururqaku, tukururqakutaqmi Hazezon-tamar llaqtapi yachaq Amor casta runakunatapas.

⁸Hinaptinmi Sodoma llaqtapi rey, Gomorra llaqtapi rey, Adma llaqtapi rey, Zeboim llaqtapi rey hinaspa Bela llaqtapi rey, Bela llaqtapa huknin sutiñqa Zoarmi, guerrapaq huñunakururqaku Sidim Qechwapi. ⁹Paykunam pelearqaku Elam lawpi Rey Quedorlaomerwan, Goim lawpi Rey Tidalwan, Sinar lawpi Rey Amrafelwan hinaspa Elazar lawpi Rey Ariocwan. Tawa rey kunam karqa pichqa rey kunapa contranpi. ¹⁰Sidim Qechwapim brea qochakuna karqa hinaptinmi Sodoma llaqtapi Gomorra llaqtapi rey kuna lluptichkaspanku chayman wichiylkarirqaku, wakiqninñataqmi lluptirurqaku orqoman.

¹¹Chaymi venceqkuna Sodoma llaqtapa, Gomorra llaqtapa llapallan kapuqninta apakurqaku, llapallan kawsayninkutapas apakuspankum pasakurqaku. ¹²Sodoma llaqtapi *yachasqa raykum Abrampa sobrinon Lottapas presota pasachirqaku kapuqninkunatawan. ¹³Ichaqa huk lluptikuq runa rispanmi willarqa Hebreo casta Abranman, paymi yachachkarqa Amor runa Mamrepa encina sachankunapa kasqañpi, Mamrepa karqa Escolpa chaynataq Anerpa wawqenmi, paykunam karqaku huñulla Abranwan.

¹⁴Chaymi sobrinon preso kasqanta Abram yacharuspan wasinpi naceq kimsa pachak chunka pusaqniyoq sirvientenkunata guerrapaq huñuruspan paykunawan chay rey kunata qatirqa Dan llaqtakama. ¹⁵Chay tutam sirvientenkunata kaymanwakman rakinaykuspa vencerurqaku hinaspa Damasco llaqtapa norte lawnin Hofa lawkama qatirqaku. ¹⁶Qechumuspankum kutichimurqaku enemigopa tukuy ima apakusqanta, kutichimurqakutaqmi sobrinon Lottapas tukuy kapuqnintinta chaynataq warmikunatapas hinaspa wakin runakunatapas.

Abramta Melquisedec bendecisqanmanta

¹⁷Quedorlaomertawan paywan kaq rey kunata Abram venceruspa kutimuptinmi Sodoma llaqtapi rey lloqsimurqa chaskiqnin Save Qechwaman. Chay qechwapa huknin sutinmi karqa Reypa Qechwan. ¹⁸Salempa reynin Melquisedecpas apamurqam vinotawan mikuyta. Paymi altopi kaq Diospa sacerdoten karqa. ¹⁹Abramta bendecispanmi nirqa:

Qamtayá bendecisunki
altokunapi Kaq Dios.
Qamtayá bendecisunki
cielokunapas kay Pachapas unanchaq Dios.

²⁰Altokunapi Kaq Diosyá
alabasqa kachun.

Enemigoykikunata vencechisuqnikiyá
alabasqa kachun.

²¹Chaymi Abramta Sodoma llaqtapi rey nirqa:

—Runakunallata qoykuwaspayá wakin qechumusqaykitaqa apakuy —nispa.

²²Hinaptinmi Sodoma llaqtapi reya Abram nirqa:

—Altokunapi kaq Tayta Diosmanmi, cielokunapas kay pachapas unanchaq Diosmanmi jurarqani kaynata: ²³“Sodoma llaqta reypataqa manam imallantapas hapisaqchu, ni huk qaytullantapas nitaq usutapa watullantapas” nispa. Yanqañataqmi niwaq: Ñoqam Abramtaqa apuyachirqani, nispa. ²⁴Mozokunaqa mikusqallanmantam hapikunqaku, ñoqawan riq Anerpas, Escolpas chaynataq Mamrepas hapikunqaca tupaqnillankutam.

Abranwan Dios contrato rurasqanmanta

15 ¹Kaykunapa qepantam Abranman revelaspan Tayta Dios nirqa:

Abram, ama manchakuychu,
ñoqam waqaychasqayki,
anchatataqmi premiasqayki.

²Hinaptinmi Abramñataq nirqa:

—Señor Dios ¿Imapaqtaq imatapas qowankiman mana churiyoq kachkaptiyqa chaynataq Damasco llaqtayoq Eliezerlla wasiypi herenciay chaskiq kachkaptinqa? ³Manamá qowankichu churitaqa, uywasqay Eliezerchiki kanqa herenciay chaskiqqa —nispa.

⁴Chaymi Tayta Diosñataq nirqa:

—Manam paychu kanqa herenciayki chaskiqqa, churikipunim herenciayki chaskiqqa kanqa —nispa.

⁵Tayta Dios hawaman puseruspanmi nirqa:

—Qaway cielokunapi lucerokunata, yupayá atispaykiqa. Wakna mana yupay atinam kanqa miraynikikunapas —nispa.

⁶Abramqa Tayta Diosman iñisqanraykum mana huchayoqpaña chaskisqa karqa. ⁷Paytam Tayta Dios nirqa:

—Ñoqam kani Tayta Dios. Caldea law Ur llaqtamantam horqomurqayki kay allpata herencia qonaypaq —nispa.

⁸Hinaptinmi Abramñataq nirqa:

—Señor Dios ¿imapitaq yachasaq kay allpaqa herenciay kananta? —nispa.

⁹Chaymi Diosñataq nirqa:

—Aparamuway kimsa watayoq vaquillatawan kimsa watayoq cabrata, apamuwaytaq kimsa watayoq carnerotawan kullkutapas chaynataq mallqo palomatapas —nispa.

¹⁰Chaymi Abram chaykunata Diosman aparuspan partirqa chawpimanta hinaspan churarqa sapa partisqanta chimpapurata, palomatawan kullkutam ichaqa mana partirqachu. ¹¹Chaymi nakasqan animalkunapa hawanman ullachkukuna tiyaramuptin Abramñataq manchachirqa. ¹²Inti seqaykuytañam Abramta puñuy hapiruptin puñururqa hinaptinmi llumpay tutayay payta mancharirachirqa. ¹³Chaymi Abramta Tayta Dios nirqa:

—Cheqaptapunim miraynikikunaqa runapa allpanpi *yachanqaku hinaspan servinqaku chaypi kaqkunata, paykunaqa ñakarichisqataqmi kanqaku tawa pachak wata. ¹⁴Aswanqa servichikuqninku runakunatam castigasqa, hinaptinñam

lloqsiñaku sinchi riquezayoq. ¹⁵Hinaptinmi hawkayaypi kawsaruspa yuyaq kaynikipiña wañukunki hinaspam pampasqa kaspá abueloykikunapa kasqanman rinki. ¹⁶Willkaykipa willkankunam kutimunqa kay allpaman. Amor runakunataqa huchallapiña kachkaptinkupas manaraqmi castigasaqchu —nispa.

¹⁷Inti seqaykuytaña sinchita tutayaruptinmi rikurirurqa huk qosnichkaq hornochapiwan lenguachkaq nina hinaspam partisqa animalkunapa chawpinta pasarqa.

¹⁸Chay punchawllapim Abranwan Tayta Dios rurarqa contratota, Diosmi nirqa:

—Miraynikikunamanmi kay allpata qosaq Egipto mayuchamanta Eufrates sutiyoq hatun mayukama. ¹⁹Qosqaykitaqmi Cain runakunapa, Cenaz runakunapa, Cadmon runakunapa, ²⁰Het runakunapa, Feres runakunapa, Refaim runakunapa, ²¹Amor runakunapa, Canaan runakunapa, Gerges runakunapa hinaspá Jebus runakunapa allpantapas —nispa.

Abrampa churin Ismaelta Agar wachakusqanmanta

16 ¹Abrampa warmin Saraimi mana wachakuq karqa. Paypam karqa Agar sutiyoq Egiptomanta kaq sirvientan. ²Saraimi Abramta nirqa:

—Mana wachakuqta Tayta Dios rurawasqanraykum ruegakuyki sirvientaywanña puñunaykipaq, icharaqpas paymantaña kanman wawaykuna —nispan.

Hinaptinmi Saraipa nisqanta Abram kasukurqa. ³Chunka wata Canaan allpapi *yachasqanku hawañam Abrampa warmin Sarai Egiptomanta kaq sirvientan Agarta qoykurqa Abranman warminpaq. ⁴Chaymi Agarwan Abram puñurqa, Agarñataqmi wiksayakuruspan patronanta despreciowan qawarqa. ⁵Chaymi Abramta Sarai nirqa:

—Qanmi huchayoq kanki kay sirvientay insultawanapaq, qanman qoykuptiyi wiksayakuruspan despreciowan qawawan. Tayta Diosyá juzgawasun qamtawan ñoqata —nispa.

⁶Hinaptinmi Saraita Abram nirqa:

—Kayqayá sirvientaykiqa makikipi, munasqaykitayá paywan ruray —nispa.

Chaymi Agarta Sarai ñakarichiptin ladonmanta lluptirurqa. ⁷Chaymi Agartaqa Tayta Diospa angelnin tarirurqa chunniqi kaq pukyuqa waqtanpi, chay pukyuqa kachkan Shur lawman riq ñanpim. ⁸Paytam angel nirqa:

—Saraipa sirvientan Agar ¿maymantataq hamuchkanki, maytataq richkanki? —nispa.

Hinaptinmi Agarñataq nirqa:

—Patronay Saraipa ladonmantam lluptikuchkani —nispa.

⁹Hinaptinmi Tayta Diospa angelnin nirqa:

—Kutiy patronaykipa ladonman hinaspá humillakuspa kasukuy —nispa.

¹⁰Tayta Diospa angelninqa nirqataqmi:

Mirachisaqpunim miraynikikunata
nana-nanaq kasqanrayku mana yupay atinata.

Wiksayoqñam kachkanki.

¹¹Qari wawatam wachakunki.

Paytam ¿Ismaelwan sutichanki.

Waqasqaykitam Tayta Dios uyarirusunki.

¹²Ismaelqa purun asno hina

torpe runam kanqa.

Lliwpa contranpim sayarinqa.

Llapa runakunam paypa contranpi sayarinqa.

¡ 16:11 Hebreo simipi Ismael ninanqa “Diosqa uyarinmi” ninanmi.

Wawqenkunawan cheqnichikuspapas
paykunawanmi *yachanqa.

¹³Tayta Dioswan rimasqanraykum payta Agar suticharqa:

—Qanmi kanki rikusqay Dios —nispá.

Agarqa nirqataqmi:

—Kawsachkaniraqmi Diosta rikuruchkaspaypas —nispá.

¹⁴Chayraykum chay pozota suticharqa Rikuqniy Kawsaq Diospa Pozon nispá.

Chay pozosqa kachkan Cades llaqtamanta Bered llaqtaman riq ñanpim.

¹⁵Chaymantam Abrampa churinta Agar wachakururqa hinaptinmi Agarpa wachakusqan churinta Abram suticharqa Ismaelwan. ¹⁶Abram pusaq chunka soqtan watayoq kachkaptinmi churin Ismaelta Agar wachakurqa.

Diospa contratonpa señalninmanta

17 ¹Abram isqon chunka isqonniyoq watanpi kachkaptinmi Tayta Dios rikuriykuspan nirqa:

—Ñoqam kani Tukuy Atipayniyoq Dios, munasqayman hinayá agradoypaq kaw-say. ²Contratoytam rurasaq qanwan hinaspam mirachisqayki nana-nanaqta —nispá.

³Chaymi Abramqa qonqorakuykuspa pampakama kumuykurqa hinaptinmi Dios paywan rimarqa kaynata nispá:

⁴—Kaymi qanwan tratoy, qampa miraynikikunam kanqa achka nacionkuna. ⁵Manañam ⁶Abrahamñachu sutikiqa kanqa aswanqa Abrahamñam, miraynikikunatam achka nacionman tikrasaq. ⁶Mirachisqaykim nana-nanaqta, miraynikimantataqmi rurasaq nacionkunatapas hinaptinmi rey-kuna qanmanta kanqa.

⁷Miraynikikunapaqwan qampa Diosniki kanaypaqmi qanwan wiñaypaq tratoyta rurasaq chaynataq qepayki hamuq miraynikikunawanpas. ⁸Kay *yachasqayki allpatam qanman qosqayki miraynikikunamanwan hinaspam paykunapa Diosnin kasaq. Enteron Canaan allpaqa wiñaypaq herenciaykichikmi kanqa —nispá.

⁹Diosmi nirqataq Abrahamta:

—Ichaqa kasukunkim tratoyta miraynikikunapiwan. ¹⁰Kaymi tratoy, kaytam kasukunki miraynikikunapiwan. Qamkunamanta kaq llapallan qarikunam señalasqa kanqa. ¹¹Señalankichikqa qari kayninpa qarachanta kuchuspa chaymi qamkunawan contrato rurasqaypa señalnin kanqa. ¹²Qamkuna ukupi kaq naceq lliw qari wawakunam pusaq kaq punchawninpi señalasqa kanqa, señalasqataqyá kachun miraynikikunapas, wasikiipi naceqkunapas, mana miraynikimanta kaq maymanta hamukuqpas chaynataq qollqewan rantisqayki kaqpas. ¹³Paykunaqa señalasqapunimá kanqaku. Chaynapim wiñaypaq tratoy kanqa cuerpoykichikpi. ¹⁴Pi qaripas mana señalasqa kaspanqa qar-qosqam kanqa qamkuna ukumanta tratoy mana cumplisqanrayku —nispá.

¹⁵Diosqa Abrahamtam nirqataq:

—Warmikipa sutinqa kanqa manam Saraiñachu, aswanqa Sarañam. ¹⁶Payta bendeciptyimi churikita wachakunqa, bendeciptyimi nacionkunapa maman kanqa, nacionkunapa reyninkunataqmi paypa mirayninmanta nacemunqa —nispá.

¹⁷Chaymi Abrahamqa qonqoranpa pampaman kumuykuspan asikurqa sonqonpi kaynata nispá:

^k 17:5 Hebreo simipi Abraham ninanqa “achka nacionkunapa tayan” ninanmi.

—¿Pachak watayoq runapas yaqaraqchum churiyoq kanman? ¿Sarapas isqon chunka watayoqchum wachakunmanraq? —nispa. ¹⁸Chaymi Diosta Abraham nirqa:

—iIma allinchá kanman qampa favornikiwan Ismael kawsaptinga! —nispa.

¹⁹Chaymi Diosñataq nirqa:

—Cheqaptapunim warmiki Sara wachakunqa qampa churikita hinaptingmi 'Isaacwan sutichanki, paywanmi rurasaq wiñaypaq contratoyta, rurasaqtaqmi paypa mirayninkunawanpas. ²⁰Ismaelpaq mañakuwasqaykitapas uyarirqaykim, paytapas bendecispaymi sinchillataña mirachisqa. Paypa mirayninkunamantam kanqa chunka iskayniyoq munaychakuqkuna, paymantamá huk hatun nacionta rurasaq. ²¹Contratoytam ichaqa rurasaq Isaacwan. Paytam warmiki Sara wachakunqa hamuq wata kunan hina tiempopi —nispa.

²²Diosmi Abrahamwan rimayta tukuruspan wicharirqa. ²³Chayraykum Abrahamqa señalarqa chay punchawpipuni churin Ismaelta, señalarqataqmi wasinpi naceq llapallan sirvientekunatapas chaynataq qollqenwan rantisqan llapallan sirvientekunatapas. Diospa nisqanman hinamá señalarqa qari kayninpa qarachanta kuchuspan. ²⁴Abrahamqa isqon chunka isqonniyoq watanpiñam karqa qari kayninpa qarachanta kuchuptinkuqa. ²⁵Churin Ismaelñataqmi karqa chunka kimsayoq watanpi qari kayninpa qarachanta kuchuptinku. ²⁶Hina chay punchawllapimá Abrahampas hinaspa churin Ismaelpas señalasqa karqa. ²⁷Paywan kуска señalasqataqmi karqa wasinpi kaq llapallan qarikunapas, wasinpi naceq sirvientekunapas chaynataq huklawmanta qollqewan rantisqankunapas.

Abraham churiyoq kananpaq Diospa prometesqanmanta

18 ¹Mamre sutiyoq runapa encina sachankunapa kasqanpi rupayllaña kaptinmi Abraham karpansa punkunpi tiyachkarqa, chaypim Tayta Dios payman rikuriykurqa. ²Abrahammi rikururqa chimpanpi sayachkaq kimsa runakunata hinaspa chaskinanpaq karpansa punkunmanta kallparqa chaymi qonqoranpa pampaman kumuykuspan ³nirqa:

—Taytáy, ama hina kaspayá suyaykuwayraq. ⁴Yakuta aparachimuptiyá chakikichikta mayllakuykuychik hinaspayá samarychik sachapa llantuyninpi. ⁵Mikuytayá aparamusaq mikuykuspa kallpanchakuykunaykichikpaq, chaymantañachiki pasakunkichikqa, chaychiki chayaykamuarqankichik serviqnichikpa kasqaymanqa —nispa.

Hinaptingmi paykunañataq nirqaku:

—Nisqaykiman hinayá ruray —nispanku.

⁶Chaymi Sarapa kasqan karpaman Abraham kallpaspan nirqa:

—Apurawman chapuy iskay chunka kilo harinata hinaspa ruray tortillakunata —nispa.

⁷Chaymi vacakunapa kasqanman Abraham kallparqa hinaspa huknin allin wira malta torota hapispan qoykurqa sirvientenman chaymi payñataq utqayllamanña nakaspa preparamurqa. ⁸Hinaspa quesillotawan lecheta apamurqa preparasqan malta toropa aychantawan hinaspa paykunapa ñawpaqinman churaykurqa. Abraham ladonkupi sayaykuptinmi paykuna mikurqaku sachapa llantuyninpi.

⁹Chaymantam Abrahamta tapurqaku:

—¿Maypitaq kachkan warmiki Sara? —nispa.

Chaymi payñataq nirqa:

—Wak karpapim —nispa.

¹⁰Chaymi Tayta Dios nirqa:

¹17:19 Hebreo simipi Isaac ninanqa “asikuy” ninanmi.

—Watamanmi kunan hinatapuni kutimusaq hinaptinmi warmiki Sarapas wawayoqña kanqa —nispa.

Sarañataqmi Abrahampa qepanpi kaq karpapa punkunmanta uyarimuchkarqa. ¹¹Abrahanwan Saraqa llumpay yuyaqñam karqaku. Sarapa killanpas manañam hamuqchu. ¹²Chaymi Saraqa sonqollanpi asikuspan nirqa:

—¿Señorniypas chaynataq ñoqapas yuyaqña kachkaspachum wawayoq kaspay kuisisqa kayman? —nispa.

¹³Chaymi Abrahamta Tayta Dios nirqa:

—¿Imanasqataq Saraqa asikurqa “¿Cheqaptachu wachakuymnraq yuyaqña kachkaspay?” nispa? ¹⁴¿Kanmanchu ñoqapaq imapas sasa? Watamanmi kunan hinatapuni nisqay tiempopi watukamusqayki chaymi Saraqa wawayoqña kanqa —nispa.

¹⁵Chaymi Sara manchakuspan llullakurqa:

—Manam asikurqanichu —nispa.

Tayta Diosñataqmi nirqa:

—Cheqaptapunim asikurqanki —nispa.

Sodoma llaqtapa favorninpi Abraham mañakusqanmanta

¹⁶Chay runakuna chay sitiomanta rispankum qawarqaku Sodoma lawta. Abrahamñataqmi paykunata compañarqa despedikamunanpaq. ¹⁷Chaymi Tayta Dios piensarqa

—Manam pakaymanchu Abrahammanqa imam ruranaytaqa. ¹⁸Abrahampa castankunaqa ancha hatun nacionmi kanqa, payraykum llapallan nacionkunata bendecisqa. ¹⁹Abrahamtaqa akllarqani churinkunatapas hinaspa mirayninkunatapas kamachinanpaqmi chaynapi munasqayman hina allin kaqta ruraptinku Abrahanman nisqaykuna cumplikunanpaq —nispa.

²⁰Chaymi Tayta Dios nirqa:

—Sodoma llaqtapi hinaspa Gomorra llaqtapi runakunapa mana allin rurasqanwan huchallikusqankum llumpayña kachkan. ²¹Chaynaqa rispayá qawamusaq ñoqaman niwasqankupi hinachus rurayninku kasqanmanta, chaynapim yachamusaq —nispa.

²²Hinaptinmi kimsankumanta iskay runakuna chay sitiomanta rakikuykupanqu rirqaku Sodoma lawman, Abrahamñataqmi Tayta Dioswan qeparurqa.

²³Chaymi payman asuykuspa Abraham tapurqa:

—¿Puchukarachinkichu allin ruraq runakunatapas mana allin runakunatawan kuskata? ²⁴Pichqa chunka allin ruraq runakuna wak llaqtakunapi kaptinpas ¿puchukarachiwaqchu? ¿Castigawaqraqchu chay lugarta pichqa chunka allin ruraq runakuna paykunawan kachkaptinpas? ²⁵¡Amayá chaynataqa ruraychu! ¡Amayá allin ruraq runakunataqa mana allin runakunatawanqa wañuchiychu, amayá chaynachu kachun! Tukuy kay pachapa Jueznin kachkaspaqa ¿manachum allin kaqta mana rurawaq? —nispa.

²⁶Chaymi Tayta Dios nirqa:

—Pichqa chunka allin ruraq runakunata Sodoma llaqtapi tarispayqa paykunaraykum lliw lugarta mana castigasaqchu —nispa.

²⁷Hinaptinmi Abraham nirqa:

—Señorniy, rimapayaykuykim mana imapaq valeq ñutu allpa hinaspa uchpa hina kachkaspaypas. ²⁸Icha faltanpas pichqa chunkamantaqa pichqaraqpas ¿puchukarachinkichu lliw llaqtata pichqa faltasqanrayku? —nispa.

Hinaptinmi payñataq nirqa:

—Manam puchukachisqaqchu tawa chunka pichqayoqlata tarispaypas —nispa.

²⁹Chaymantam Abraham kasqallan rimapayaspa nirqa:

—Icha tawa chunkallapas kachkanku —nispa.

Hinaptinmi Tayta Diosñataq nirqa:

—Tawa chunkaraykum mana imanasaqpaschu —nispa.

³⁰Chaymi Abrahamñataq nirqa:

—Señorníy, amayá piñakuychu yapamanta rimapayasqaywanqa. Ichapas kimsa chunkallapas kachkanku —nispa.

Chaymi Tayta Dios nirqa:

—Manam imanasaqpaschu kimsa chunkallata chaypi tarispaypas —nispa.

³¹Chaymantam Abraham nirqa:

—Señor, rimapayachkaspayqa niykusqaykiyá. Icha iskay chunkallapas kachkanku —nispa.

Chaymi Señorñataq nirqa:

—Manam puchukachisaqchu iskay chunkalla kaptinpas —nispa.

³²Chaymi Abrahamñataq kasqallan nirqa:

—Señorníy, amayá piñakuychu kunanllañayá rimapayaykusqayki. Ichapas chaypiqa chunkallapas kachkanku —nispa.

Hinaptinmi Señorñataq nirqa:

—Manam puchukachisaqchu chunkantinrayku —nispa.

³³Chaymantam Abrahanwan rimayta tukuruspan Tayta Dios pasakurqa, Abrahamñataqmi kutikurqa maymi kasqanman.

Sodoma, Gomorra llaqtakuna puchukachisqanmanta

19 ¹Chayarurqakumá tardeykuqtaña iskaynin angelkuna Sodoma llaqtaman. Sodoma llaqtapa zaguanninmim Lot tiyachkarqa, Lot rikuruspanmi rirqa paykuna chaskiq hinaspam pampaman kumukuykuspan ²nirqa:

—Señorkuna, ruegakuykichikmi kay serviñnikichikpa wasiymán rispa samakunaykichikpaq hinaspam chakikichiktapas mayllakuykunaykichikpaq, hinaspañachiki achikyaqtaña pasakunkichik —nispa.

Chaymi paykunañataq nirqa:

—Manam, hawa plazallapim kunan tutaqa samasaqku —nispa.

³Ichaqa paykunata llumpayta Lot ruegaptinmi paywan rirqaku wasinman, chaypim Lot prepararqa cenaytawan mana qonchuyoq tantata hinaptinmi mikurqaku.

⁴Manaraq camaman ustchkaptinkum Sodoma llaqtapi lliw runakuna mozokunapas machukunapas muyururqaku Lotpa wasinta. ⁵Chaymi Lotta qayaykacharqaku:

—Kunan tuta hamusuqniki runakunaqa ¿maytaq? Horqomuy kunan tuta abusaykupaq —nispa.

⁶Chaymi Lot lloqsimurqa punkuman paykunawan rimaq, punkuta wichqaruspanmi ⁷nirqa:

—Llaqtamasillaykuna, amayá chay mana allintaqa ruraychikchu. ⁸Iskay doncella warmi churiyunan kachkan, paykunata hawaman horqoramuptiyá munasqaykichikta ruraychik. Kay runakunatayá ichaqa ama imatapas ruraychikchu wasiyipi samakusqanrayku —nispa.

⁹Hinaptinmi chay runakunañataq nirqaku:

—Suchuy kaymanta, qamqa kaymanqa forasterom hamurqanki ¿kunanñataqchum juezña rikurirunki? Kunanmi rurasqaykiku paykunamantapas aswan peortaraq —nispa.

Chaymi tukuy kallpankuwan Lotta tanqarqaku hinaspam asuykurqaku punkuta pakinankupaq. ¹⁰Hinaptinmi chay samakuqkuna Lotta aysaykurqaku wasi ukuman hinaspam punkuta wichqakururqaku. ¹¹Hawapi llapa runakunatañataqmi ñawsayarachirqaku llapallankuta hinaptinmi paykuna manaña ima rurakuyta atistin punkuta maskarqaku. ¹²Chaymi chay samakuq runakuna nirqaku Lotta:

—¿Kaypi kanraqchu aylluqikuna, masaykikuna, qari churikikuna hinaspa warmi churikikuna? Sichu kaptinqa llapallanta horqoy kay llaqtamanta. ¹³Kay lugartaqa puchukachisaqkum. Paykunapa mana allin ruraynintam llumpaytaña Tayta Dios yacharun chaymi Tayta Dios kachamuwanku puchukachinaykupaq —nispa.

¹⁴Chaymi Lot lloqsirqa warmi churinkuna casaray munaqkunata rimapayaq: —Chaylla lloqsiychik kay lugarmanta, Tayta Diosmi kay llaqtata puchukachinqa —nispa.

Aswanqa masanpaq kaq runakunaqa burlapaq hinam hapirqaku. ¹⁵Achikyaykuchkaptinñam angelkuna Lotta apurarqaku:

—Lloqsispayki warmikita pusay, kaypi kaq iskaynin warmi churikikunatawan chaynapi kay llaqtapa castigonwan mana puchukanaykipaq —nispa.

¹⁶Lot mana apuraptinmi Tayta Diospa kuyapayakuyninman hina chay iskaynin runakuna Lotta, warminta hinaspa iskaynin warmi churinkunata makinmanta aysarqa llaqtapa hawa lawninman. ¹⁷Chaymi paykunata hawaman horqoramuspaña huknin angel nirqa:

—Vidaykirayku lluptiy. Amam qepaykita qawarikamunkichu nitaqmi kay tukuy pampapiqa sayayllapas-sayaykunkichu, lluptiy orqoman ama puchukanaykipaq —nispa.

¹⁸Chaymi Lot nirqa:

—Señorniykuna, amayá chaynachu kachun, ruegakuykichikmi. ¹⁹Kay runallaykitam favoreceykuwanki, hatun kuyapayakuynikiwantaqmi vidayta salvaykuwanki, orqoman ayqeytaqa manam atiymanchu, qonqaytachá imapas pasawaptin wañuruyan. ²⁰Waqaya wak llaqtachaqa hichpallapi kachkan, wakmanyá lluptikusaq hinaspaga manam wañusaqchu ¿Manachu wakqa taksalla? —nispa.

²¹Chaymi huk kaqnin nirqa:

—Kay mañakusqaykitapas chaskikim chaymi wak niwasqayki llaqtachatapas mana puchukachisaqchu. ²²Apurawman lluptiy wakman, manam imatapas rurasqachu chayanaykikama —nispa.

Chayraykum chay llaqtachapa sutin karqa ^mZoar.

²³Zoar llaqtachaman Lot chayaruptinñam inti qespiramurqa. ²⁴Chaymi Tayta Dios cielomanta azufretawan ninata parachimurqa Sodoma, Gomorra llaqtakunaman. ²⁵Hinaptinmi chay pampapi llaqtantin llapallan *yachaqa runakunata llapallan wiñaqkunatawan puchukarachirqa. ²⁶Chaymi Lotpa qepanta hamuq warmin qepaman qawariruspan suytu kachiman tikrakururqa.

²⁷Paqarinnintin tutapaytañaataqmi Tayta Dioswan rimasqanku sitioman Abraham rirqa. ²⁸Chaymi Sodoma, Gomorra llaqtakuna lawta chaynataq lliw pampata qawariptin hornomanta hinaña qosnirichkasqa. ²⁹Tukuy pampapi llapallan llaqtakunata puchukarachispanmi Abrahamtaqa Dios mana qonqarurqachu, salvarqataqmi Lottapas *yachasqan llaqtapi puchukarunanmanta.

^m fr 19:22 Hebreo simipi Zoar ninanqa “taksalla” ninanmi.

Moab hinaspa Amon runakunapa qallarisanmanta

³⁰Lotmi Zoar llaqtachapi *yachayta manchakuspan rirqa orqoman. Chaypim machaypi yacharqa iskaynin warmi churinkunapiwan. ³¹Chaymi mayor kaq churin nirqa sullkanta:

—Papanchikqa machuñam, kay lawpiqa runakunapa costumbrenman hina ñoqanchikwan kasarakanunapaqqa manam kanchu qari. ³²Chaynaqa papanchikman vinota tomarachispayá paywan puñurusunchik chaynapi paypa miraynin mana tukunanpaq —nispa.

³³Chay tutam taytankuman tomarachirqaku vinota chaymi mayor kaq puñururqa taytanwan. Aswanqa taytanqa manam musyakurqachu puñunanpaq churin ustuykusqantaqa nitaq hatarisqantapas. ³⁴Paqarinnintinñataqmi sullkanta mayor kaq nirqa:

—Chisi tutam papanchikwan puñururqani, kunan tutapas vinotayá tomarachisun paywan qamñataq puñunaykipaq chaynapi taytanchikpa miraynin mana tukunanpaq —nispa.

³⁵Chaynapimá chay tutapas taytankuman vinota tomarachirqaku chaymi sullkan kaq paywan puñururqa aswanqa taytanqa manam musyakurqachu puñunanpaq churin ustuykusqantaqa nitaq hatarisqantapas. ³⁶Chaymi Lotpa iskaynin churinkuna taytankupata wiksayakururqaku. ³⁷Mayor kaq churinmi wachakururqa wawanta hinaspa^mMoabwan suticharqa, paypa castanmi Moab runakuna kay libro qellqasqa kasqa tiempokama. ³⁸Sullkanpas wachakuruspanmi wawanta suticharqa^oBen-amiwan, paypa castanmi Amon runakuna kay libro qellqasqa kasqa tiempokama.

Abrahammantawan Abimelecman

20 ¹Chay lugarmantam Abraham Neguev lawman rirqa hinaspa *yacharqa Gerar llaqtapi, chayqa tarikun Cades llaqtamanta Shur lawman riq nanpim. ²Chaypi kaspanmi Abraham warmin Saramanta nirqa: “Paniymi” nispan. Hinaptinmi Gerar llaqtapi rey Abimelec Sarata pusachimurqa paywan casarakanunapaq. ³Ichaqa tutanmi mosqoyninpi Dios rikuriykuspan Abimelecta nirqa:

—Kunanqa wañunkim, kay warmi pusachimusqaykiqa qosayoqmi —nispa.

⁴Ichaqa Abimelecmi manaraq Sarawan puñusqanrayku nirqa:

—Señorniy, ¿mana huchallikuq runatapas wañuchinkichum? ⁵Kikin Abrahamni niwarqa: “Paniymi”, nispa, Sarapas niwarqataqmi: “turiymi” nispa, allin sonqoywanmi kaytaqa ruraraqani, manam llullaytachu —nispa.

⁶Hinaptinmi chay mosqoyninpi Dios nirqa:

—Yachanim allin sonqoykiwan rurasqaykita chaymi harkaykurqayki contraypi huchallikunaykimanta. Chayraykum mana permitirqanichu pay llachpanaykita.

⁷Kunanyá chay warmita qosan Abrahamman kutichipuy, payqa ñoqamanta willakuqmi, mañapusunkim mana wañunaykipaq. Aswanqa mana kutichispaykiqa wañurunkipunim llapallan runaykikunapiwan —nispa.

⁸Chaymi Abimelec hatarirqa paqarinnintin tutapayta hinaspa llapallan serviqninkunata qayachispan nirqa Diospa tukuy nisqanta chaymi runakuna mancharikururqaku sinchillataña. ⁹Chaymantam Abrahamta Abimelec qayachispa nirqa:

^m 19:37 Hebreo simipi Moab ninanqa “taytanpa partenmanta” ninanmi.

^o 19:38 Hebreo simipi Ben-ami ninanqa “runaykunapa churin” ninanmi.

—¿Imatataq kayta ruraruwankiku? ¿Imapitayq ñoqaqa huchallikurqayki ñoqatawan runaykunata llumpa-llumpayta huchallichivanaykikupaqa? Mana runaykitam kaytaqa ruraruwankiku. ¹⁰ ¿Imatataq piensarqanki kayta ruranykupaqa? —nispa.

¹¹ Hinapinmi Abrahamñataq nirqa:

—Piensarqanim: “Kaypiqa manam Diosta manchakunkuchu, chaychá wañura-chiwanqaku warmiyrayku” nispay. ¹² Cheqaptapunipas payqa taytaymanta paniymi ichaqa manam mamaypa wawanchu, chayraykum paywan casarakurqani. ¹³ Diosmi horqomuwarqa taytaypa wasinmanta forasterota hina chaymi warmiyta nirqani: “Ama hina kaspaykim turichakuwanki may lugarman chayapinchikpas” nispay.

¹⁴ Abrahammanmi Abimelec akllaykuspa qoykurqa ovejakunata, vacakunata, sirvientakunata, sirvientekunata, kutichipurqataqmi warmin Saratapas. ¹⁵ Chaymantam Abrahamta Abimelec nirqa:

—Kay qawasqayki allpapipas munasqaykipiyá *yachakuy —nispa.

¹⁶ Saratapas nirqataqmi:

—Kunanmi chunka hukniyoq kilo parten qollqeta turikiman qoni, kaymi kanqa llapallan qanwan kaqkunapi chaynataq lliwpa qayllanpi honorniki defiendesqa kananpaq chaynapim inocente kanki —nispa.

¹⁷ Diosta Abraham mañakuptinmi sanoyachirqa Abimelecta, warminta hinaspa sirvientankunata, hinapinmi chayraq wachakurqaku. ¹⁸ Abrahamta warmin Sararaykum Abimelecpa wasinpi llapa warmipa madrencia Tayta Dios wichqarurqa.

Abrahampa churin Isaac nacesqanmanta

21 ¹ Saman prometikusqantam Tayta Dios cumplirqa hinaspa nisqanman hina Sarawan rurarqa. ² Chaymi Sara wiksayakuruspan Diospa nisqan tiempopi wachakurqa Abrahampa machuyayninpiña churinta. ³ Hinapinmi Abraham churinta suticharqa Isaacwan. Paytam wachakurqa Sara. ⁴ Chaymi Abraham Diospa kamachisqanman hina churin Isaacta pusaq punchawninpi señalarqa. ⁵ Churin Isaac nacepinmi Abraham pachak watayoq karqa. ⁶ Chaymi Sara nirqa: —Diosmi asirachiwarqa, pipas chayta yacharuqqa ñoqamantachá asikunqa. ⁷ ¿Piraq Abrahamta ninman karqa churinta ñoqa ñuñunaypaq? Ichaqa wachakurqanin qosay machuña kachkaptinpas —nispa.

Agarwan wawan Ismael qarqosqa kasqankumanta

⁸ Wawa Isaac hatunyaruptinmi anukarqaku, chay punchawmi Abraham hatun convidota rurarqa. ⁹ Hinapinmi Sara qawarqa Isaacmanta Agarpa wawan Ismael burlakusqanta, Ismaelqa karqa Abrahampa churintaqmi Egipto nacionniyoq Agar sutiyoq warmipi. ¹⁰ Chayraykum Abrahamta Sara nirqa:

—Qarqoy kay sirvientata wawantinta, kay sirvientapa wawanqa manam herenciaqa chashinmanchu waway Isaac hinaqa —nispa.

¹¹ Chaymi nisqanwanmi Abraham llumpayta llakikurqa churin Ismaelrayku.

¹² Chaymi Dios nirqa Abrahamta:

—Amayá llakikuychu warmamantaqa nitaq sirvientaykimantapas. Sarapa tukuy nisuusqaykita ruray. Cheqap castaykiwan sutichasqaqa kanqa Isaacmanta. ¹³ Sirvientapa wawanmantapas nacion kananpaqmi mirachisqa churiki kasqanrayku —nispa.

¹⁴ Chaymi Abraham tutapaylla hatariruspan mikuyta qoqawcharqa huk odrepi yakutawan hinaspa Agartawan warmata aviarurqa. Ripukuspanmá Agarqa pu-

rillarqa Beerseba chunniqi mana maymanpas chayaykunanpaq kaptin. ¹⁵Chaymi odrepi yaku tukuruptin warmata saqerurqa sachapa llantuyninpi. ¹⁶Chaymanta pasaspam karuneq chimpanpi tiyaykurqa:

—Waway wañuqtaqa amayá qawasaqchu —nispá.

Chaymantam qaparispan waqallarqa.

¹⁷Diosmi warmapa qaparisqanta uyarirqa. Diospa angelninñataqmi cielomanta qayamuspan Agarta nirqa:

—¿Imanantaq Agar? Ama manchakuychu, warmapa qayakuynintam Dios uyarirun. ¹⁸Hatariy, asuykuspayki warmata hatarichiy hinaspá aysay, paypa mirayninmantam hatun nacionta rurasaq —nispá.

¹⁹Chaymantam qawariykachirqa huk pozota chaymi chayman rispan odreman yakuta huntarqa hinaspam warmaman tomachirqa. ²⁰Chaymi warmata Dios yanaparqa. Wiñaruspanmi *yacharqa chunniqi hinaspam flecha manejaq karqa.

²¹Paymi Paran sutiyoq chunniqi yacharqa, chaymantam Egipto nacionniyoq warmiwan maman casarachirqa.

Abrahanwan Abimelec contrato rurasqankumanta

²²Chay tiempopim Abimelec tropanpa capitannin Ficolpiwan Abrahamta nirqaku:

—Diosmi tukuy ruraynikipi qanwan kachkan. ²³Kunanyá juramentawayku Diosrayku chaynapi ñoqatapas churiykunatapas chaynataq willkaykunatapas ama engañawanaykikupaq. Ichaqa contrato rurasqanchikman hinayá ruray imaynam ñoqapas qanwan rurasqayman hina, hina chaynallatayá ruray forastero hina kay *yachasqayki allpapi runakunatapas —nispá.

²⁴Chaymi Abrahamñataq nirqa:

—Arí, juramentaykim —nispá.

²⁵Abrahanmi Abimelecta anyarqa huk pozo yakuta Abimelecpa sirvientenkuna qechurusqanmanta. ²⁶Chaymi Abimelecñataq nirqa:

—Manam yachanichu pim chay rurarusqantaqa, qampas chaytaqa manam willwarqankichu, manamá chaytaqa kunankamapas uyarirqanichu —nispá.

²⁷Hinaptinmi Abraham ovejakunata, vacakunata hapispan Abimelecman qoykurqa chaymi iskayninku contratota rurarqaku. ²⁸Hinaspam Abraham kanchanmanta qanchis malta ovejakunata rakirqa. ²⁹Chaymi Abrahamta Abimelec nirqa:

—Kay qanchis ovejakuna sapaqchasqaykiqa ¿imaninantaq? —nispá.

³⁰Hinaptinmi Abrahamñataq nirqa:

—Kay chaskiwasqayki qanchis ovejakunam kanqa testigo kay pozoqa ñoqapa uchkusqay kasqanmanta —nispá.

³¹Chaymi chay lugarta suticharqa ³²Beersebawan chaypi juramentota iskayninku rurasqankurayku.

³²Chay contratota Beerseba llaptapi ruraruspam Abimelecqa capitannin Ficolpiwan kutikurqaku Filistea nacionman. ³³Chaymi Abraham Beerseba llaptapi plantarqa tamarisco sachata hinaspam chaypi mañakurqa wiñaypaq kawsaq Tayta Diosta. ³⁴Abrahamqa Filistea nacionpim unay wata *yacharqa.

^p 21:31 Hebreo simipi Beerseba ninanqa “juramento pozo” ninanmi otaq “qanchisnintin pozo” ninanmi.

Isaacta wañuchispa Abraham kañay munasqanmanta

22 ¹Kaykuna pasaruptinmi Abrahamta Dios pruebaspam nirqa:
—Abraham —nispa.

Hinaptinmi payñataq nirqa:

—Niwayá —nispa.

²Chaymi Dios nirqa:

—Sapallan kuyasqayki churiki Isaacta pusaspa riy Moriah lawman hinaspa wañuchispa kañasqa ofrendata ofrecemuway ñoqapa nisqay kaq moqopi —nispa.

³Chaymi Abraham tutapayta hatarispa asnota caronarqa hinaspam iskay sirvientenkunata pularikuspa rirqa churin Isaacpiwan. Chitqarqataqmi yantatapas churinta wañuchispa kañananpaq hinaspam rirqaku Diospa nisqan lugarman.

⁴Kimsa punchawninmanmi karullamantaraq Abraham rikururqa chay lugarta.

⁵Hinaptinmi sirvientenkunata Abraham nirqa:

—Suyawachkaychik kaypi asnontin, warmawan rispaymi Diosta adoraramusaqku hinaspañam kutimusaqku —nispa.

⁶Wañuchispa kañananpaq yantatam churin Isaacta qepichirqa, aparqataqmi ninatawan cuchillotapas, paykunaqa kuskam rirqaku. ⁷Chaymi taytan Abrahamta Isaac nirqa:

—Taytáy —nispa.

Chaymi payñataq nirqa:

—Niwayá —nispa.

Chaymi Isaac nirqa:

—Kaypim kachkan yantapiwan nina. ¿Maypitaq kachkan wañuchispa kañanapaq carneroqa? —nispa.

⁸Abrahamñataqmi nirqa:

—Kikin Diosmi churamunqa wañuchispa kañanapaq carnerotaqa, churilláy —nispan.

Hinaspam kuskanku rirqaku. ⁹Diospa nisqan lugarman chayaruptinkum Abraham ruraraq altarta hinaspam churarqa yantata. Churintapas chaqnaruspami altarpi yantapa hawanman churarqa. ¹⁰Chaymantam Abrahamqa cuchillota hapirqa churinta kuchunanpaq. ¹¹Hinaptinmi Tayta Diospa angelnin cielomanta qayamurqa:

—Abraham, Abraham —nispa.

Hinaptinmi payñataq nirqa:

—Niwayá —nispa.

¹²Chaymi angelñataq nirqa:

—Ama imanaychu warmata, ñam yachaniña Dios manchakusqaykita, chullalla churikitapas ofrecewanaykipaqmi mana harkakuwarqankichu —nispa.

¹³Chaymi Abraham qawariykuspan rikururqa huk carnerota waqranmanta chaprapí arwikusqata. Chaymi Abraham carnerota hapirurqa hinaspam wañurachispan kañarqa churinpa rantinpi. ¹⁴Abrahammi suticharqa chay lugarta “Tayta Diosmi Churamunqa” niq sutiwan. Chayraykum kay libro qellqasqa kasqan tiempokama niqku: “Tayta Diospa orqonpim churamusqa kanqa” nispa.

¹⁵Tayta Diospa angelnin cielomanta yapatawan qayamuspan Abrahamta nirqa:

¹⁶—Tayta Diosmi nisunki: “Sapallan churikitapas ofrecewanaykipaq mana harkakusqaykiraykum kikiyrayku juramentani. ¹⁷Anchallataña bendecispaymi mirachisqayki lucerokunata hinaspa lamar qochapa patanpi aqota hinaña,

chaymi miraynikikuna enemigonkunata vencenqa. ¹⁸Kasuwasyaykiraykum kay pachapi lliw runakuna miraynikirayku bendecisqa kanqa” nispa.

¹⁹Chaymi Abraham kutirqa sirvientenkunapa kasqanman. Chaymantam kutir-qaku Beerseba llaqtaman, chaypim Abraham *yacharqa.

Nacorpa churinkunamanta

²⁰Kaykuna pasaruptinmi Abrahamman willarqaku:

—Milcapas wachakurunmi wawqeki Nacorpa churinkunata, ²¹piwinpa sutinmi Huz, qatinqinñataqmi wawqen Buz, hukninñataqmi Haranpa taytan Kemuel, ²²wakinpa sutinñataqmi Quesed, Hazo, Pildas, Jidlaf hinaspa Betuel —nispa. ²³Betuelpa churinmi karqa Rebeca. Chay pusaqnintintam Milca wachakurqa Abrahampa wawqen Nacorpata.

²⁴Reuma sutiyoq Nacorpa churi-wachanñataqmi wachakurqa Tebasta, Gahamta, Tahasta hinaspa Maacata.

Sarapa wañukusqanmantawan pampakusqanmanta

23 ¹Pachak iskay chunkan qanchisniyoq watata Sara kawsaruspa ²wañu-kurqa Quiriatarba llaqtapi, chaypa huknin sutinqa Hebronmi. Chayqa kachkan Canaan allpapim, chaymi Abraham rirqa Saramanta llakikuspa waqaq.

³Chaymi Abraham warminpa ayanta dejaykuspa rirqa Hetpa castankunawan rimaq:

⁴—Forasterom kani qamkuna ukupi. Rantikuwaychik allpata sepulturapaq chaypi warmiyta pampanaypaq —nispa.

⁵Hetpa mirayninkunañataqmi payta nirqaku:

⁶—Señorniyku, uyariykuwayku: qamqa kanki Diospa akllasqan kamachikuqmi, allinnin sepulturapiyá pampay señoraykitaqa, pampanaykitaqa manam mayqan-niykupas michakusqaykikuchu —nispa.

⁷Hinaptinmi Abraham hatariykuspa Het casta runakunapa qayllanpi kumuy-kuspan ⁸nirqa:

—Sichu munankichik warmiypa ayan pampanayta hinaspaqa uyariykuspayá rimapayaykaysiwaychik Zoharpa churin Efronta ⁹chaynapi chakranpi kaq Macpe-la sutiyoq machayta rantikuwananpaq. Allin preciotam pagasaq chawpikichikpi pampakunayku sitio kananpaq —nispa.

¹⁰Efronqa Hetpa castankunawanmi huñunakuypi tiyachkarqa. Llaqtapa zagan punkunta llapallan yaykuqkuna uyarichkaptinkum Hetpa mirayninkunapa qayllanpi. Abrahamta Efron contestarqa:

¹¹—Manam, qollqepaqraqchu qoyki señorniy. Qoyllam-qoykuyki chakrataqa, qoykitaqmi chaypi kaq machaytapas, llaqtaypi kaqkunapa qawasqantam qoyki, chaynaqa pampamuyá ayallaykitaqa —nispa.

¹²Hinaptinmi Abraham chay allpapi runakunapa ñawpaqninpi huktawan kumuykurqa. ¹³Hinaspa chay allpapi kaq runakunapa qayllanpi Efronta nirqa:

—Ruegakuykim uyariykuwanaykipaq. Chay chakrapa preciontaqa chaskiyku-wayá chaynapi warmiypa ayanta pamparamunaypaq —nispa.

¹⁴Chaymi Abrahamta Efronñataq nirqa:

¹⁵—Señorniy uyariykuway. Tawa kilo parten qollqem cuestan kay allpaqa, ño-qanchikpiqa ¿mayna achkamá chayqa? Warmikipa ayantaqa pampamuyá —nispa.

¹⁶Chaymi Abraham “anri” nirqa Efrompa nisqanta. Rimanakusqankuman hinamá Hetpa castankuna uyarichkaptin Abraham pesarqa tawa kilo parten qollqeta imaynam

negociantekunapa pagananku precioman hina. ¹⁷Chaymi Abrahampaña karqa Mamrepa chimpan Macpela lawpi kaq Efrompa kasqan chakraqa, paypañaataqmi karqa chaypi kaq machaypas hinaspa chakra ukupi kaq sachakunapas. ¹⁸Hetpa castankuna chaynataq llaqtapa zaguan punkun lliw yaykuqkuna qawachkaptinkum Abraham dueñoña karqa.

¹⁹Kaykunata allicharuspanmi Abraham warmin Sarapa ayanta pamparqa Mamrepa chimpan Macpela machaypi, chay Mamre llaqtapa huknin sutinmi karqa Hebron. Chayqa kachkan Canaan allpapim. ²⁰Chaynapim Hetpa castankunamanta rantisqan chakrawan machaypas Abrahampaña karqa pampakunankupaq.

Isaacpaq warmita maskasqankumanta

24 ¹Abrahanmi karqa llumpay machuña. Tayta Diosmi bendeciykurqa tukuy imakunapi. ²Abrahanmi machun kaq mayordomo sirviententa nirqa:

—Kunanyá makikita churay piernaypa ukunman, ³hinaspayá juramentaway cielokunapipas hinaspa kay pachapipas munaychakuq Tayta Diosrayku. Amam churiytaqa casarachinkichu kay *yachasqay Canaan allpapi kaq warmiwanqa. ⁴Aswanqa llaqtaytam aylluykunapata rinki hinaspam churiy Isaacpaq warmita horqomunki —nispá.

⁵Hinaptinmi chay sirvientenñataq nirqa:

—Icha chay warmiqa kay allpamanqa manapas hamuyta munanqachu hinaptinqa ¿maymi lloqsimusqayki allpamanchu churikita kutichisqa? —nispá.

⁶Chaymi Abrahamñataq nirqa:

—iAmapunim churiytaqa wakmanqa kutichinkichu! ⁷Hanaq pachapi Tayta Diosmi taytaya wasinmanta, aylluykunapa llaqtanmanta horqomuwarqa hinaspam juramentawarqa: “Kay allpatam miraynikikunaman qosaq” nispá. Paymi angelninta ñawpaqníkita kachanqa churiypaq warmita wakmanta púsamunaykipaq. ⁸Warmi qanwan mana hamuyta munaptinqa librem kanki kay juramentawasqaykimanta, churiytm ichaqa ama kutichinkichu wakman —nispá.

⁹Chaymi sirvientenqa makinta churaykurqa patronnin Abrahampa piernan ukuman hinaspam payman juramentarqa chay mañakusqanta rurananpaq.

¹⁰Chaymi sirvienteqa patronninpa camellonkunata akllarqa chunkata hinaspam pasarqa patronninpa kapuqninkunamanta allinnin regalokunata aparikuspan. Chaymantam chayarurqa Mesopotamia lawpi Nacorpa llaqtanman. ¹¹Sipaskunapa yakuman lloqsimunan tardeykuq horapim llaqtapa hawa lawninpi yakuyoq pozopa ladonpi camellonkunata samachirqa. ¹²Hinaspam Diosta mañakurqa:

—Patronniy Abrahampa yupaychasqan Tayta Dios, ruegoakuykim patronniy Abrahamman prometisqaykiyta cumplinaykipaq. Yanapaykuwayá imamanmi hamusqay allin lloqsinanpaq. ¹³Kay pukuyupa waqtanpim kachkani, kay llaqtapi sipaskunañataqmi yakuman lloqsimuchkanku. ¹⁴Chaynaqa ñoqam nisaq huk kaqnin sipasta: “Ama hina kaspaykiyá puyñuykita uraykachispa yakuykita tomaykachiway” nispá, hinaptin-yá payñataq niwachun: “Tomaykuyá, tomaykachisqaqayá camelloykikunamanpas” nispá. Chaynata contestawaqniy sipasyá kachun serviqniki Isaacpaq akllasqayki warmiqa. Chaynapim yachasaq patronniyman prometisqayki cumplisqaykita —nispá.

¹⁵Chaymi mañakuyta manaraqpas tukuchkaptin Betuelpa churin Rebeca hombronpi puyñuta aparikuspa hamuchkasqa. Nacormi karqa Betuelpa taytan, Milcañataqmi karqa maman. Nacorqa karqa Abrahampa wawqenmi. ¹⁶Rebecaqa karqa buenamoza doncellam. Paymi pukuyuman uraykuspan yakuta wisiruspa kuti-kuchkarqaña. ¹⁷Hinaptinmi Abrahampa sirvienten payman kallpaykuspan nirqa:

—Ruegakuykim. Puyñuykimantayá yakuchallaykita tomaykusaq —nispa.

¹⁸Chaymi Rebecañataq nirqa:

—Tomaykuyá taytáy —nispa.

Utqaymanmi uraykachirqa puyñunta hinaspa hapiykuspa tomaykachirqa.

¹⁹Tomaykachispanñataqmi nirqa:

—Camelloykikunapaqwanyá yakuta horqoramusaq saksanankukama —nispa.

²⁰Utqayllamanña puyñunmanta yakuta artesaman talliruspanmi huktawan pozoman kallparqa yaku horqoq, chaynatamá horqorqa llapallan camellonkunapaq.

²¹Chaytam Abrahampa sirvienten qawarqa upallalla chaynapi viaje risqanpi Tayta Diospa imaynam rurasqanta yachananpaq. ²²Camellonkuna tomayta tukuruptinmi Rebecaman chay sirviente qoykurqa ancha precioyoq qorimanta areteta chaynataq ancha-ancha precioyoq qorimanta iskay brazaletekunatapas. ²³Hinaspa nirqa:

—Ruegakuykim, niykuwayá ¿pipa churintaq kanki? ¿Taytaykipa wasinpi kachkanchu campo samakunaykupaq? —nispa.

²⁴Hinaptinmi payñataq nirqa:

—Betuelpa churinmi kani, Nacorpawan Milcapa willkan. ²⁵Kachkanmi pajaykupas achkallaña chaynataq pastoykupas, campopas kachkanmi samakunaykipaq —nispa.

²⁶Hinaptinmi chay sirvienteqa qonqoranpa pampaman kumuykuspa Tayta Diosta adorarqa ²⁷kaynata nispa:

—Patronniy Abrahampa yupaychasqa Tayta Dios, alabaykim patronniyman prometisqayki cheqap cumplisqaykimanta hinaspa patronniypa ayllunkunapa wasinman pusamuwasqaykimanta —nispa.

²⁸Chay sipasmi kallpaspa mamanpa wasinpi kaqkunaman kaykunata willakamurqa. ²⁹Rebecapa turinmi karqa Laban, paymi pukyú ladonpi kaq runaman kallparqa. ³⁰Paninpi aretetawan makinpiñataq brazaletekunata qawaykuspa chay runapa imam nimusqantawan uyariykuspa turin Laban rirqa chay runaman. Chay runapa camellonkunawanmi pukyupa patanpi kachkasqa. ³¹Chaymi Laban nirqa:

—Tayta Diospa bendecisqan, hamuyá. ¿Imanasqataq hawallapiqa kachanki? Allicharamuniñam wasita. Camelloykikunapaqpas allicharamuniñam sitiota —nispa.

³²Hinaptinmi chay sirvienteqa rirqa wasiman, Labanñataqmi camellokunamanta cargata paskaspa uraykachirqa hinaspa pajatawan pastota qararqa. Yakutapas apamurqataqmi chay sirvientemanwan hamuqmasinkunaman chaynapi chakinkuta mayllakunankupaq.

³³Abrahampa sirvientenman mikuyta apamuptinkum pay nirqa:

—Manam mikuymanchu willakuyniy ninaykama —nispa.

Hinaptinmi Laban nirqa:

—Niykuwaykuyá —nispa.

³⁴Chaymi willakurqa:

—Ñoqaqa kani Abrahampa sirvientenmi. ³⁵Patronniytam Tayta Dios sinchita bendecispa apuyarachin, Tayta Diosmi qorqa ovejakunata, vacakunata, qori-qollqeta, sirvientekunata, sirvientakunata, camellokunata chaynataq asnokunatapas. ³⁶Patronniypa warmin Saram yuyaq kayninpiña huk wawata wachakururqa chaymi patronniypa tukuy imantapas churinmanña qoykun. ³⁷Chaymi patronniy juramentachiwarqa:

“Kay *yachasqay Canaan allpapi kaq warmiwanqa amam churiytaqa casarachinkichu.

³⁸Rinkim taytaypa castan aylluykunapata hinaspa chaymanta churiypaq warmita horqomunki” nispa. ³⁹Chaymi nirqani patronniyta: “Icha chay warmiqa manapas hamuyta munanqachu ñoqawan” nispa. ⁴⁰Hinaptinmi payñataq niwarqa: “Ñoqaqa kawsarqani

Tayta Diospa qayllanpim, paymi kachanqa angelninta qanwan rispa yanapasunaykipaq hinaptinmi taytaya castan ayllykunamanta churiypaq warmita horqomunki. ⁴¹ Ayllykunaman yaykuptiki mana qomusuptikiqa juramentoymantam libre kanki” nispa.

⁴²—Kunanmi pukuyman chayamuspay Tayta Diosta mañakurqani kaynata: “Patronniy Abrahampa yupaychasqan Tayta Dios, ruegoykuykim imamanmi hamusqay allin lloqsinanpaq. ⁴³ Pukyupa waqtanpim kachkani. Chaynaqa huk doncellam yakuman hamunqa, paytam ñoqa nisaq: ‘Ama hina kaspaykiyá puyñuykimanta yakuykita tomaykachiway’ nispa. ⁴⁴ Payñataqyá niwachun: ‘Tomaykuyá, tomaykachisaqtaqyá camelloykikunamanpas’ nispa. Chaynata contestawaqniy sipasyá kachun patronniypa churinpaq akllasqayki warmiqa” nispa.

⁴⁵—Mañakuya manaraqpas tukuchkaptiyimi Rebeca hombronpi puyñuyoc hamuchkasqa hinaspam pukuyman uraykurqa yakuta horqonanpaq, paytam nirqani: “Ama hina kaspayá yakuchallaykita tomaykachiway” nispa. ⁴⁶ Chaymi hombronmanta apurawman puyñunta uraykachispan niwarqa: “Tomaykuyá, tomaykachisaqtaqyá camelloykikunamanpas” nispa. Tomaykuptiyimi, tomaykachirqataq camelloykunamanpas. ⁴⁷ Chaymi tapurqani: “¿Pipa churintaq kachkanki?” nispa. Hinaptinmi payñataq niwarqa: “Betuelpa churin Nacorpawan Milcapa willkanmi” nispa. Chaymi huk areteta senqanman churaykurqani churaykurqanitaqmi brazonkunamanpas brazaletkunata. ⁴⁸ Hinaspaymi qonqoranpa pampaman kumuykuspay adoraraqani Tayta Diosta, patronniy Abrahampa Diosnintamá alabarqani. Paymi allinlata pusamuwarqa chaynapi patronniypa aylunpa warmi churinta Isaacpaq horqonaypaq. ⁴⁹ Chaynaqa kunanyá niykuwaychik patronniypaq imam ruranykichikta ¿cumplinkichikchu qowaspaykichik icha manachu? Mana chayqa niykuwaychikyá maymanpas pasakunaypaq.

⁵⁰ Chaymi Labanwan Betuel nirqaku:

—Kay asuntoqa Tayta Diosmantam, manam “arí” niyta nitaq “manam” niy-tapas atikikumanchu. ⁵¹ Kayqaya Rebecaqa chaynaqa pusaspayá riychik. Tayta Diospa nisqanpi hinayá patronnikipa churinpa warmin kachun —nispa.

⁵² Abrahampa sirvientenmi chay nisqankuta uyariykuspan qonqoranpa pampaman kumuykurqa Tayta Diospa qayllanpi. ⁵³ Hinaspam horqomurqa qollqemanta qorimanta alhajakunatawan pachakunata hinaspam Rebecaman qoykurqa. Turinmanwan mamanmanpas qoykurqam kuyayllapaq regalokunata. ⁵⁴ Hinaspam hamuqmasinkunapiwan mikuspa tomarqaku, chay tutaqa chaypimá samarqaku. Paqarinnintinñataqmi hatarispa nirqa:

—Aviawaychikñayá patronniyman kutinaypaq —nispa.

⁵⁵ Chaymi Rebecapa turinpiwan maman nirqa:

—Sipasqa quedachunraqyá chunka punchawllapas chaymantañachá rinqa —nispa.

⁵⁶ Hinaptinmi chay sirvientañataq nirqa:

—Amañayá harkawaychikchu kay hamusqaypi Tayta Dios allinta rurawachkaptinqa. Aviawaychikñayá patronniyman kutinaypaq —nispa.

⁵⁷ Hinaptinmi paykunañataq nirqaku:

—Sipasta qayaspayá tapusun —nispa.

⁵⁸ Chaymi qayaspanku nirqaku:

—¿Rinkichu kay runawan? —nispa.

Hinaptinmi Rebecañataq nirqa:

—Arí, risaqmi —nispa.

⁵⁹Chaymi aviarqaku Rebecatawan wawa kaptin uywaqninta, aviarqakutaqmi Abrahampa sirviententapas riqmasinkunatawan. ⁶⁰Rebecapaq Diospa bendecionninta mañakuspam nirqaku:

Panillayku,
wara-waranqa runakunayá
qanmanta mirachunku.
Miraynikikunayá
enemigonkuta vencechunku.

⁶¹Chaymantam Rebecaqa sirvientan sipaskunapiwan camellokunaman sillakuspa Abrahampa sirvientenwan pasarqaku. Chaynapimá Abrahampa sirvientenqa ripukurqa Rebecata pusarikuspan.

⁶²Isaacmi kutiramurqa Rikuqniy Kawsaq Diospa Pozon nisqanku lawmanta hinaspam chayamurqa *yachasqan Neguev lawman. ⁶³Isaacmi lloqsirqa campota tardeykuq horataña pasarikuq chaymi qawariptin camellokuna hamuchkasqa. ⁶⁴Rebecapas rikururqam Isaacta hinaspam camellomanta uraykuspan ⁶⁵chay sirvienteta tapurqa:
—¿Pitaq ñoqanchik lawman hamuq wak runaqa? —nispa.

Hinaptinmi chay sirvienteñataq nirqa:

—Paymi patronniy —nispa.

Chaymi Rebecaqa hatun telanwan tapakuykurqa.

⁶⁶Chay sirvientem willakurqa Isaacman tukuy ima ruramusqanta. ⁶⁷Chaymantam Isaacqa maman Sarapa karpanman Rebecata pusarqa hinaspam casarakurqa. Rebecata kuyaspanmi consuelakurqa mamanpa wañukusqanmanta.

Yapakusqan warminpi Abrahampa churinkunamanta

(1 Cr 1:32-33)

25 ¹Abrahammi Cetura sutiyoq warmiwan yapakururqa. ²Paymi wachakurqa Zimramta, Jocsanta, Medanta, Madianta, Isbacta hinaspa Sua sutiyoq qarita. ³Jocsanpa churinmi karqa Sebawan Dedan. Dedanpa mirayninkunañataqmi karqa Asur runakuna, Letus runakuna hinaspa Leum runakuna. ⁴Madianpa churinkunañataqmi karqa Efa, Efer, Hanoc, Abida hinaspa Elda. Kay llapallanmi karqaku Ceturapa mirayninkuna. ⁵Abrahamqa lliw kapuqninkunatam Isaacman qoykurqa. ⁶Ichaqa compañerankunapa wawankunamanmi Abraham qorqa regalokunata hinaspam kawsachkaspallaraq aviarurqa chay churinkunata. Paykunataqa aviarurqa Isaacpa ladonmantam intipa qespimunan lawman.

Abrahampa wañukusqanmantawan pampakusqanmanta

⁷Abrahammi kawsarqa pachak qanchis chungan pichqayoq watata. ⁸Chaymi Abraham allin wañukuyta wañukurqa sinchi yuyaqa hinaspam abuelonkunapa kasqanman rirqa. ⁹Chaymi churin Isaacwan churin Ismael Macpela machaypi pamparqaku, chay machayqa karqa Het runa Zoharpa churin Efronpa chakranpim, chayqa karqa Mamre llaqtapa chimpanpim. ¹⁰Abrahampa chay allpanqa karqa Hetpa castanmanta rantisqanmi, chaypim warmin Sarapa kasqanpi Abraham pampakurqa. ¹¹Abraham wañuruptinmi churin Isaacta Dios bendecirqa, Isaacqa *yacharqa Rikuqniy Kawsaq Diospa Pozon sutiyoq lugarpa hichpanpim.

Ismaelpa mirayninkunamanta

(1 Cr 1:28-31)

¹²⁻¹³Sarapa sirvienten Egipto warmi Hagarmi wachakurqa Abrahampa churin Ismaelta. Ismaelpa mirayninkunam nacesqankuman hina kaykuna: Piwinmi karqa Nebaiot, sullkankunañataqmi karqa Cedar, Adbeel, Mibsam, ¹⁴Misma, Duma, Massa, ¹⁵Hadar, Tema, Jetur, Nafis hinaspa Cedema. ¹⁶Kaykunamá Ismaelpa chunka iskayniyoq churinkunapa sutin, hina chay sutiwantaqmi reqsisqa karqa sapakama llaqtankupas, campamentonkupas, paykunataqmi karqa chaypi kamachikuqkunapas.

¹⁷Ismaelmi wañukurqa pachak kimsa chunkan qanchisniyoq watanpi hinaspa abuelonkunapa kasqanman rirqa. ¹⁸Ismaelpa mirayninkunam *yacharqaku Havila lawmantapuni Shur lawkama, chayqa kachkan Asiria nacionman rina Egiptopa chimpanpim. Llapallan ayllunkunapa cheqnisqan kachkaspapas chaypim *yacharqaku.

Jacobwan Esau nacesqanmanta

¹⁹Kaykunam Abrahampa churin Isaacpa mirayninkuna: Abrahampa churinmi karqa Isaac. ²⁰Isaacmi tawa chunka watanpi casarakurqa Rebecawan, Rebecaqa karqa Padan-aram lawmanta kaq Betuelpa churinmi hinaspa Aram runa Labanpa paninmi. ²¹Isaacmi Tayta Diosta mañakurqa warmin qolluq kasqanrayku, chayta Tayta Dios uyariykuptinmi Isaacpa warmin Rebecaqa wiksayakururqa. ²²Chaymi wawankuna wiksan ukupi peleakuptin nirqa:

—¿Imataq kayqa? —nispa.

Chayraykum Tayta Diosta tapurqa. ²³Chaymi Tayta Diosñataq nirqa:

Iskay nacionkunam wiksaykipiqa kachkan.

Iskay nacionkunataqmi

wiksaykimantapuni rakinasqa kanqa.

Huknin castam aswan kallpayoq kanqa.

Puntata nacemuqmi sullkanta servinqa.

²⁴Wachakunan punchaw chayaramuptinmi wiksanpiqa mellizo kasqa. ²⁵Punta nacemuqmi kasqa puka pelosapallaña chaymi suticharqaku Esauwan. ²⁶Qepantañataqmi wawqen nacemurqa Esaupa talonninman hapipakustin chaymi Jacobwan suticharqaku. Isaacqa soqta chunka watanpiñam karqa Rebeca wachakuptinqa.

Piwi kayninta Esau rantikusqanmanta

²⁷Warmakunam wiñarurqaku hinaptinmi Esau karqa purun animalkuna allin hapiq hinaspa campopi puriq runa, Jacobñataqmi karqa karpallapi *yachaspa hawkalla kakuq runa. ²⁸Esautam taytan Isaac masta kuyarqa purun animal hapi-musqanta mikusqanrayku. Rebecañataqmi kuyarqa Jacobta.

²⁹Huk puchawmi Jacob yanukuchkarqa lenteja picanteta. Esau campomanta pispasqallaña kutimuspanmi ³⁰nirqa Jacobta:

—Llumpay yarqasqam kachkani. Ama hina kaspayá chay puka mikuynikita qaraykullaway —nispa.

(Chayraykum Esauqa sutichasqa karqa Edonwan). ³¹Chaymi Jacobñataq nirqa:

—Qampa piwi kaynikipa derechuntam munani, rantikuruwayá —nispa.

³²Hinaptinmi Esaunataq nirqa:

—Ñoqaqa wañuruchkaniñam yarqaymanta ¿Imapaqtaq serviwanqa piwi kay-niyqa? —nispa.

³³Chaymi Jacob nirqa:

—Kunanpuni juramentaykuway —nispa.

Chaymi Esauqa juramentaspa piwi kayninpa derechonta rantikururqa Jacobman.

³⁴Chayraqmi Jacobqa tantatawan lenteja picanteta Esauwan qoykurqa. Payñataqmi mikuykuspa, tomaykuspa pasakurqa. Chaynatam Esau piwi kayninpa derechonta despreciarurqa.

Gerar Ilaqtaman Isaac ripukusqanmanta

26 ¹Abrahampa tiemponpi hinarraq chay lawkunapi muchuy karuptinmi Isaac rirqa Filistea runakunapa reynin Abimelecpa kasqan Gerar Ilaqtaman. ²Chaypi Tayta Dios rikuriykuspanmi nirqa:

—Egipto nacionmanqa ama riychu, ñoqapa nisqay allpapim *yachankiqa, ³kay allpapim yachanki forastero hina, ñoqañataqmi qamta yanapaspa bendecisqayki. Qanmanwan miraynikikunamanmi qosaq kay allpakunata chaynapim taytayki Abrahamman juramentorurasqayta cumplisqa. ⁴Miraynikikunatam cielopi lucerokunata hina mirachisqa, kay lliwchan allpakunatam miraynikikunaman qosaq. Kay pachapi llapallan nacionkunam miraynikirayku bendecisqa kanqa. ⁵Chaynaqa kanqa kunasqaykunata, kamachikuyniykunata, decretoykunata hinaspa yachachikuyniykunata Abraham kasukusqanraykum —nispa.

⁶Isaacmi *yacharqa Gerar Ilaqtapi. ⁷Chaymi warmin Rebecamanta chay lugarpi yachaqkuna tapuptin Isaac nirqa: “Paniymi” nispa. “Warmiymi” niyta manchakuspan. Buenamoza kasqanraykum piensarqa: “Rebecaraykuqa kaypi runakunaqa wañurachiwanmanmi” nispa.

⁸Unayña chaypi *yachachkaptinkum Filistea runakunapa reynin Abimelec ventananmanta rikururqa Isaacqa warmin Rebecata llampupayachkaqta. ⁹Chaymi qayaspan Abimelec Isaacta nirqa:

—Payqa warmikim kasqa. ¿Imanasqataq nirqanki: “Paniymi” nispaqa?

Hinaptinmi Isaacñataq nirqa:

—Piensarqanmi payraykupaschá wañurachiwanqaku —nispay.

¹⁰Chaymi Abimelec nirqa:

—¿Imanasqamá kaytaqa rurawankiku? Qonqaytachá huk kaqnin runakuna warmikiwanqa puñurunman karqa hinaptinchá huchallikuruymanku karqa —nispa.

¹¹Abimelecmi lliw runankunata nirqa:

—Kay qarita otaq kay warmita pipas imanaqqa wañunqapunim —nispa.

¹²Isaacmi tarpurqa chay allpapi hinaspam chay wata cosecharurqa huk costalmanta pachak costaltaña Tayta Dios bendecisqanrayku. ¹³Chaymi Isaac apuyarurqa aswan masta, kapuqninkuna karuptinmi sinchi apullaña karqa. ¹⁴Achkallaña ovejankunapas vacankunapas hinaspa sirvientenkunapas kaptinmi Filistea runakuna envidiakurqaku. ¹⁵Taytan Abrahampa tiemponpi sirvientenkunapa toqosqan llaqa pozotam Filistea runakuna taparurqaku, allpawanmi huntarachirqaku. ¹⁶Chaymi Isaacta Abimelec nirqa:

—Huklawman ripukuy, ñoqaykumanta aswan llumpaytam apuyarunki —nispa.

¹⁷Hinaptinmi Isaac ripukurqa Gerar wayqoman hinaspam chaypiña *yacharqa. Hinaptinmi Isaac ripukurqa Gerar wayqoman hinaspam chaypiña *yacharqa. ¹⁸Chaymi taytan Abrahampa tiemponpi toqosqanku pozokunata otaq Abraham wañuruptin Filistea runakunapa taparusqanta Isaac kasqallan kichachirqa hinaspam taytanpa sutichasqan sutikunawan suticharqa. ¹⁹Isaacpa sirvientenkunam

chay wayqopi uchkuspanku tarirurqaku toqyaq yakuta. ²⁰Hinaptinmi Gerar lawpi michiqkuna Isaacpa michiqninkunawan piñanakurqaku: “Yakuqa ñoqaykupam” nispanku. Chaymi Isaac suticharqa chay pozota “Atipanakuy Pozowan” chaypi atipanakusqankurayku. ²¹Toqorqakutaqmi huk pozotapas chaymi chay pozomantapas piñanakurqaku, chayraykum suticharqaku “Cheqñinakuy Pozowan”.

²²Chaymanta pasaspam toqorqaku huk pozotawan, chaypiqa manañam piñanakurqakuñachu chaymi suticharqa “Mastarikuna Pozowan” hinaspam nirqa: “Kunanqa Tayta Diosmi mastariykuwanchik kay allpapi achkayananchikpaq” nispa.

²³Chaymantam Isaac rirqa Beerseba llaqtaman. ²⁴Chay tuta Tayta Dios rikuriy-kuspanmi nirqa:

Taytayki Abrahampa Diosninmi kani.
Ama manchakuychu qanwanmi kachkani.
Ñoqam bendecisqayki qamtaqa,
Abraham serviqniyraykum
mirachisqa miraynikikunataqa.

²⁵Isaacñataqmi chaypi huk altarta perqaspan Tayta Diosta mañakurqa. Karpan-tapas chaypi sayaykachiptinmi sirvientenkunañataq chaypi pozota toqorqaku.

Isaacwan Abimelec contrato rurasqanmanta

²⁶Abimelecmi Gerar llaqtamanta hamurqa Isaacwan parlananpaq. Abimelecwanmi nirqa amigon Ahuzatpiwan tropanpa capitannin Ficol. ²⁷Paykunatam Isaac nirqa: —¿Imamantaq hamuwankichik cheqñispa qarqosqaykichik runamanqa? —nispa.

²⁸Chaymi paykunañataq nirqaku:

—Yachanikum Tayta Dios qanwan kasqanta chaymi piensarqaniku juramentaspa qanwan contrato rurayta, chay contratoqa kaynam kanqa: ²⁹Ñoqaykum mana imanaspayku allinllata qanwan ruraraqaniku, hawkallataqmi kacharimurqay-kikupas, chaynayá qampas mana allintaqa ama rurawaykuchu. Kunanqa qamqa kanki Tayta Diospa bendecisqanmi —nispa.

³⁰Chaymi Isaac convidarqa paykunaman hinaspam mikurqaku tomarqaku.

³¹Tutapayta hatarispankum juramentota ruranakurqaku chaymi Isaac aviarqa paykunata, paykunapas hawkallam ripukurqaku.

³²Hina chay punchawllataqmi Isaacpa sirvientenkuna hamuspanku willakurqaku: “Pozota toqospam yakuta tariruniku” nispa. ³³Chaymi Isaac suticharqa “Juramentowan” chayraykum chay llaqtapa sutinqa Beerseba kay libro qellqasqa kasqan tiempokama.

³⁴Esaumi tawa chunka watayoc kachkaspan casarakurqa Het casta Beeripa churin Juditwan, casarakurqataqmi Her casta Elonpa churin Basematwanpas.

³⁵Chay iskay warmikunam Isaacpawan Rebecapa sonqonta nanachirqa.

Churinkunapaq Diospa bendicionninta Isaac mañakusqanmanta

27 ¹Isaacmi yuyaqyaruspan qawakurqa qaspa-qaspallataña chaymi huk punchaw piwi churinta qayaspan nirqa:

—Churilláy Esau —nispa.
Chaymi Esauñaataq nirqa:
—¿Imata taytáy? —nispa.

²Hinaptinmi Isaac nirqa:

—Yuyaqyaruniñam, manam yachakunichu ima punchaw wañukunaytapas.

³Chaynaqa flechaykitawan arcoykita aparikuspayá purun animalta hapirapamuway. ⁴Hinaspaykiyá gustasqayta hina yanuykuspa apamuway mikuykunaypaq chaynapi manaraq wañukuchkaspay qampaq bendicionta mañakunaypaq —nispa.

⁵Rebecañataqmi uyarichkarqa Esauman taytan Isaacpa nisqanta. Esaumá pasarqa purunta animal hapimuq. ⁶Hinaptinmi Rebeca wawan Jacobta nirqa:

—Ñoqam uyariramuni wawqeki Esauman taytaykipa kayna nisqanta: ⁷“Purun animalta hapiramuspa yanuykapamuway mikuykunaypaq hinaptinyá manaraq wañukuchkaspay Tayta Diospa bendicioninta mañapusqayki” niqta. ⁸Chaynaqa wawalláy, kay kamachisqaytayá kasuway, ⁹kanchaman pasaspayá iskay allinnin chivatochakunata aparamuy chaynapi chay aychamanta mikuyta taytaykipa gustasqanman hina yanurapunaypaq. ¹⁰Chaymi qamñataq apaykunki taytayki mikuykunaypaq chaynapi manaraq wañukuchkaspan bendicionta mañapusunaykipaq —nispa.

¹¹Chaymi maman Rebecata Jacob nirqa:

—Esau wawqeyqa pelosapa cuerpoyoqmi ñoqam ichaqa kani mana pelosapachu, ¹²taytayqa qonqaytachá lllachpaykuwanqa asuykuptiy, chaynaqa yanqañataq burlakuqpaq hapiwanman hinaptin bendecisqa kanaymanta ñakasqa karuyman —nispa.

¹³Chaymi mamanñataq nirqa:

—Ñakasusqaykiqa ñoqamanyá chayawachun, ichaqa kasuwaspaykiyá apamuway nisqayta —nispa.

¹⁴Chaymi Jacob rispan chivatochakunata aparamurqa mamanman hinaptinmi maman yanurapurqa qosanpa gustasqanta hina. ¹⁵Rebecam horqoramurqa piwi wawan Esaupa pachankunata. Chay allinnin pachankunam karqa Rebecapa wasinpi chaymi sullka kaq wawan Jacobta pacharachirqa. ¹⁶Chivatochakunapa qaranwanmi wankirurqa Jacobpa mana peloyoq matankantawan makinkunata. ¹⁷Hinaspam Rebecaqa mikuy yanusqantawan tantata wawan Jacobman qoykurqa.

¹⁸Chaymi Jacobñataq taytanman rispa nirqa:

—Taytáy —nispa.

Hinaptinmi payñataq nirqa:

—¿Imata? ¿Mayqannin churiytaq kachkanki? —nispa.

¹⁹Chaymi taytanta Jacob nirqa:

—Ñoqaqa piwi churiki Esaumi kani, niwasqaykita hinam ruramurqani, tiyaykuspayá hapimusqay animalmanta preparamusqayta mikuykuy hinaspayá bendicionta mañaykapuway —nispa.

²⁰Chaymi churinta Isaac nirqa:

—¿Imaynataq ratollaqa hapiramurqanki? —nispa.

Chaymi Jacobñataq nirqa:

—Yupaychasqayki Tayta Diosmi ñawpaqniypi rikuriykachirqa —nispa.

²¹Chaymi Isaac nirqa:

—Asuykamuwayá, lllachpaykusqayki ¿cheqapchus kanki churiy Esau icha manachu? —nispa.

²²Jacobmi asuykurqa taytan Isaacman chaymi pay lllachpaykuspa nirqa:

—Voznikiya Jacobpa vozninmi, makikikunam ichaqa Esaupa makinkunaman rikchakun —nispa.

²³Manam reqsirqachu Jacobpa makinkunaqa Esaupa makin hina pelosapallaña kasqanrayku, bendicionta rimariykapuchkaspañam. ²⁴huktawan tapurqa:

—¿Qamchu kanki churiy Esau? —nista.

Hinaptinmi Jacobñataq nirqa:

—Ñoqam kani —nista.

²⁵Chaymi taytan Isaac nirqa:

—Churilláy, asuykachimuway, hapimusqaykita mikuykuspáy bendicionta mañapunaypaq —nista.

Chaymi pay asuykachtin mikurqa, vinotawan apamuptinmi tomaykurqa.

²⁶Chaymantam taytan Isaac nirqa:

—Churilláy, asuykamuwaspayá muchaykuway —nista.

²⁷Jacob asuykuspan muchaykuptinmi Isaac muskiykurqa churinpa pachanta hinaspam bendicionta mañapurqa kaynata nistan:

Kayqa churiypa asnayninmi,

rikchakunqa Tayta Diospa bendecisqan campopa asnayninmanmi.

²⁸Diosyá qosunki cielomanta parata

chaynataq allin cosecha qoq allpata,

trigotapas vinotapas mana pisiyta.

²⁹Nacionkunam servisunki qamtaqa.

Achka runakunam kumuykusunki qanmanqa.

Aylluykikunapim munaychakunki.

Aylluykikunam ñawpaqnikipi kumuykusunki.

Ñakasqayá kachunku ñakasunikikunaqa.

Bendecisqayá kachunku bendecisunikikunaqa.

³⁰Jacobpaq bendicion mañakuyta Isaac tukuykuptillanmi otaq taytanpa ñawpaqninmanta Jacob lloqsiruptillanmi animal hapimusqanmanta wawqen Esau chaykamurqa. ³¹Paypas mikuyta yanuruspanmi taytanman apamurqa kaynata nistan:

—Tiyaykuy, taytáy, hapimusqaytayá mikuykuy bendicionta mañaykapuwanaykipaq —nista.

³²Chaymi taytan Isaac nirqa:

—¿Pitaq qamqa kanki? —nista.

Hinaptinmi Esauñataq nirqa:

—Ñoqaqa kani piwi churiki Esaumi —nista.

³³Chaymi Isaacqa sinchita katkatataruspan nirqa:

—¿Pitaq kayman hamuruspan hapimusqan animalta aparamuwarqa? ñoqaqa lliwtam mikururqani manaraq chayamuchkaptiki. Paypaqmi ñoqaqa bendicionta mañaykapuniña, chaynaqa payñam Diospa bendecisqan kanqa.

³⁴Esaumi taytanpa nisqanta uyariykuspan llumpayllataña waqaspan qaparirqa:

—Taytáy, ñoqapaqpas bendiciontayá mañaykapuway —nista.

³⁵Chaymi Isaac nirqa:

—Wawqekim hamururqa engañowan hinaspam qampa kaq bendicionta chaskikurun —nista.

³⁶Chaymi Esauñataq nirqa:

—Iskay kutitañam engañaruwan, puntatam qechuruwarqa piwi kayniypa derechonta, kunañataqmi qechuruwan bendecisqa kanayta: ¿Manachum chayrayku sutinpas? Jacob? Noqa bendecisqa kanaypaqa ¿manachum mañaykapuwankiman? —nispa.

³⁷Chaymi Isaacñataq nirqa:

—Jacobtam churaruni qampa hawaykipi munaychakunanpaq, llapan ayllun-kunatapas churaruni payta servinanpaqmi, trigotapas vinotapas paymanmi qoykuni. Chaynaqa churilláy ¿imatañataq qanmanqa qoykiman? —nispa.

³⁸Chaymi Esauñataq nirqa:

—¿Taytáy, chulla kutillatachu pipaqpas bendicionta mañakuwaq? —nispa.

—Chaymi Esauqa qaparispa waqarqa:

—i!Taytáy, ñoqapaqpas bendiciontayá mañapuway! —ñispa.

³⁹Chaymi taytan Isaac nirqa:

Kay *yachanayki allpaqa
manam qonqachu allin cosechatapas
manataqmi kanqachu
cielomanta allin parapas.

⁴⁰Peleaspaykim kawsanki.

Wawqekitataqmi servinki.

Yugota pakiruy toro hinam lluptikunki.

Wawqekipa munaychakuyninmantam librakunki.

Jacobpa lluptikusqanmanta

⁴¹Jacobtam Esau cheqnirurqa paypaq bendicionta taytan mañakusqanrayku hinaspam rimapakurqa: “Taytay wañuruptinmi wawqey Jacobta wañurachisqa” nispa.

⁴²Rebecamanmi willaykurqaku piwi wawan Esaupa imam rimasqankunata chaymi sullka wawan Jacobta qayachispan nirqa:

—Wawqeki Esaumi piensachkan wañurachisunaykipaq. ⁴³Chaynaqa wawalláy, kay nisqayta kasuway: Ayqekuy Haran llaqtapi turij Labanpa wasinman.

⁴⁴Chaypiyá *yacharimuy wawqekipa piñakuynin pasanankama. ⁴⁵Tukuy rurasqaykikunamanta wawqeki qonqaruptinñam chay llaqtamanta qayachimusqayki. Manam munanichu iskaynikichik huk punchawllapi chinkarunaykichikta —nispa.

⁴⁶Chaymantam Isaacta Rebeca nirqa:

—Amiruniñam Hetpa castan warmikunata. Sichu Jacobpas casarakurunqa paykunawan hinaptinga ¿imaynaraq kanqa viday? —nispa.

28 ¹Jacobta Isaac qayaspanmi, bendicionta mañapuspan kamachirqa: —Amam Canaan warmiwanqa casarakunkichu, ²Padan-aram lawtayá riy mamaykipa taytan Betuelpa wasinman hinaspayá mamaykipa turin Labanpa huknin warmi churinwan casarakamuy. ³Tukuy Atiyniyoc Dios bendecisuptikim churisapallaña kanki. Mirachisunkim achka mirayniyoc kanaykipaq. ⁴Abrahaman prometisqan bendicionnintam qosunki miraynikikunamanwan. Diosmi payman prometirqa forastero hina *yachasqanchik kay allpata —nispa.

⁵Chaynata nispanmi Isaac kacharqa churin Jacobta chaymi pay rirqa Padan-aram lawpi Labanpa wasinman. Labanqa karqa Aram casta Betuelpa churinmi. Rebecapas karqa Labanpa paninmi hinaspa Jacobpapiwan Esaupa mamanmi.

⁴27:36 Hebreo simipi Jacob ninanqa “qechukuq” ninanmi.

Esau pa casarakusqanmanta

⁶Esauñataqmi rikururqa Jacobpaq bendicionta Isaac mañakuspan Padan-aram lawman kachasqanta. Yacharurqataqmi Canaan warmikunawanqa Jacob ama casarakunanpaq taytanpa kamachisqantapas. ⁷Yacharurqataqmi tayta-mamanta kasuspan Jacobqa Padan-aram lawman risqantapas. ⁸Chaynapim Esauqa musyarurqa taytan Isaactaqa Canaan warmikunaqa mana gustasqanta ⁹chaymi payqa Ismael casta warmiwan casarakurqa. Warminkuna kachkaptinpas casarakurqamá Mahalat sutiyoq warmiwanpas. Chay warmiqa karqa Ismaelpa churinmi otaq Nebaiotpa paninmi otaq Abrahampa willkanmi.

Betel lawpi Jacobman Dios rikurisqanmanta

¹⁰Jacobmá lloqsirqa Beerseba llaqtamanta hinaspa rirqa Haran llaqtaman. ¹¹Samanan sitioman chayaruptinmi inti seqaykurqa, chaypim rumiwan sawnakuykuspa puñururqa. ¹²Chaymi mosqoyninpi rikururqa huk escalerata pampamanta hanaq pachaman haypaqta hinaspa chaynintakama Diospa angelninkuna seqaspa urayka-muchkaqta. ¹³Rikururqataqmi ladonpi sayachkaq Tayta Diostapas, paymi nirqa:

—Ñoqaqa kani abueloyki Abrahampa hinaspa taytayki Isaacpa yupaychasqan Tayta Diosmi. Kay puñusqayki allpatam qosqayki miraynikikunamanwan. ¹⁴Chaymi miraynikikuna kanqa ñutu allpa hina mana yupay atina. Paykunam cheqenqa tukuy hinastinman chaymi kay pachapi llapallan ayllukuna bendecisqa kanqa qamrayku hinaspa miraynikirayku. ¹⁵Ñoqam qanwan kachkani chaymi mayman risqaykipipas waqaychasqayki hinaspa kay allpaman kutichimusqayki. Manam saquesqaykichu, ñoqaqa qanman nisqaykunatam rurasaq —nispa.

¹⁶Chaymi Jacob puñusqanmanta rikchariruspan nirqa: “Cheqappunim Tayta Diosqa kaypi kasqa, manam ñoqaqa yacharqanichu” nispa. ¹⁷Mancharikuspa nirqa: “Manchakuypaqmi kay lugarqa kasqa. Kayqariki Diospa wasin hanaq pachapa punkunpunim kasqa” nispa.

¹⁸Tutapayta Jacob hatarispanmi sawnanpaq churasqa rumita hapispan sayachirqa suytu rumita hinaspanmi chaypa hawanman hichaykurqa aceiteta Diosman sapaqchaspan. ¹⁹Chay lugartam suticharqa ‘Betelwan, puntataqa chay llaqtapa sutinmi karqa ‘Luz.

²⁰Chaypim Jacob prometikurqa kaynata nispa:

—Dios Taytalláy, kay risqaypi waqaychawaspayki mikuytapas pachatapas qowaptikiqa ²¹chaynataq taytaypa wasinman hawcallata kutichiwaptikiqa qanmi kanki Diosniy. ²²Chaymi kay sayachisqay suytu rumi kanqa Diospa Wasin. Lliw qowasqaykimantapas qosqaykim diezmotata —nispa.

Haran llaqtapi Jacob *yachasqanmanta

29 ¹Jacob kasqallan rispanmi intipa qespimunan lawpi runakunapaman chayarqa. ²Campopi pozota qawariptinmi chaypa hichpanpi kimsa hatajo ovejakuna kachkasqa. Chay pozomantam animalkuna tomaqku. Chay pozopa hawanpim kachkasqa hatun rumi. ³Chaypim llapa hatajontin ovejakuna huñunakuq hinaptinmi michiqlkuna chay pozopa hawanmanta rumita tikraspa ovejakunaman

^r28:19 Hebreo simipi Betel ninanqa “Diospa wasin” ninanmi.

^s28:19 Hebreo simipi Luz ninanqa “almendro” ninanmi.

chayraq tomachiqku, tomayta tukuruptinñataqmi rumita pozopa hawanman kasqallan kutiykachiqku. ⁴Jacobmi michiqkunata tapurqa:

—Taytakuna ¿maylawtaq kankichik? —nispa.

Hinaptinmi paykunañataq nirqa:

—Haran llaqtapi kaqmi kaniku —nispa.

⁵Chaymi Jacob paykunata tapurqa:

—¿Reqsinkichikchu Nacorpa willkan Labanta? —nispa.

Hinaptinmi paykunañataq nirqaku:

—Arí, reqsinikum —nispanku.

⁶Chaymi Jacob nirqa:

—¿Allinllachu kachkan? —nispa.

Chaymi paykuna nirqaku:

—Allinllam kachkan, waqaya churin Raquelpas hamuchkan ovejankunawan —nispa.

⁷Chaymantam Jacob nirqa:

—Punchawsuraqmi kachkan, manaraqmi animalkuna huñuna horaraqchu.

Ovejakunaman yakuta tomarachispayá riychik michiq —nispa.

⁸Chaymi paykunañataq nirqa:

—Kay pozopa hawanmanta rumi tikraytam mana atinikuchu llapallan hatajo ovejakuna huñunakamunankama, chayñam rumita tikraptinku animalkunaman tomachisaqku —nispa.

⁹Paykunawan Jacob rimachkaptinmi taytanpa ovejankunawan Raquel chayarururqa. Payqa karqa taytanpa ovejankuna michiqmi. ¹⁰Chaymi Jacob rikururqa Raquelta hinaspa pozoman asuykuspa rumita tikrarurqa pozopa hawanmanta hinaspa tomachirqa yakuta Labanpa ovejankunaman. Raquelqa karqa Labanpa churinmi, Labanñataqmi karqa maman Rebecapa turin. ¹¹Jacobmi Raquelta muchaykuspan waqarqa. ¹²Jacobmi willarqa taytan Labanpa sobrinon kasqanta otaq Rebecapa wawan kasqanta chaymi Raquel kallpaspan taytanman willamurqa.

¹³Labanñataqmi paninpa wawan Jacobmanta noticiata uyariruspan kallparqa chaskiqnin. Abrasaykuspa muchaykuspanmi puserqa wasinman chaymi Jacobña-taq Labanman willakurqa tukuy ima pasasqanta. ¹⁴Chaymi Labanñataq nirqa:

—Cheqaptapunipas qamqa aylluymi kanki —nispa.

Leawan hinaspa Raquelwan Jacob casarakusqanmanta

Huk killaña Labanwan Jacob *yacharuptinmi. ¹⁵Jacobta Laban nirqa:

—¿Sobrinoy kaspaykichu debaldella serwiwankiman? Niykuwayá ¿haykatataq ganawaq? —nispa.

¹⁶Labanpam iskay warmi churinkuna karqa. Piwi kaqmi karqa Lea, sullka kaqñataqmi karqa Raquel. ¹⁷Leaqa karqa sumaq ñawichayoqmi, Raquelñataqmi karqa buenamozallaña. ¹⁸Jacobmi Raquelta kuyaruspan nirqa:

—Sullka kaq churiki Raquelpaqmi servisqayki qanchis wata —nispa.

¹⁹Chaymi Laban nirqa:

—Allinmi qanmanyá qosqayki huk runaman qonaymantaqa, chaynaqa kaypiyá kasunchik —nispa.

²⁰Jacobmi Raquelrayku servirqa qanchis watatapuni. Ichaqa payta kuyasqan-raykum rikchakarapurqa as punchawkunallapaq. ²¹Chaymi Jacob nirqa Labanta:

—Qowayña Raqueta paywan casarakunaypaq, rimanakusqanchik tiempoqa cumplikurunñam —nispa.

²²Labanmi chay lugarpi llapallan runakunata huñuruspan casarakuy convidota rurarqa. ²³Ichaqa Labanmi churin Leata tutallan pusarurqa Jacobman chaymi Jacobqa puñururqa Leawan. ²⁴Churin Leamanmi qoykurqa sirvientan Zilpata paypa sirvientanña kananpaq. ²⁵Achikyaqtaña Jacob qawaykuspanmi yacharurqa Leawan puñurusqanta. Chaymi Labanta Jacob nirqa:

—¿Imatataq kayta ruraruwanki? ¿Imanasqataq engañaruwanki? ¿Manachum Raquelrayku servirqaykiqa? —nispa.

²⁶Chaymi Labanñataq nirqa:

-Manam costumbrechu kay llaqtapiqa sullkanta puntata casarachiyqa. ²⁷Cumpliyyuraq Leawan casarakusqayki semanata, chaymantañam Raquelwanqa casarachisqayki. Paymantachiki huk qanchis watatawanraq serviwanki —nispa.

²⁸Jacobmi chaynata rurarqa. Casamienton semana cumplikuruptinñam Raquelwan Laban casarachirqa. ²⁹Labanqa churin Raquelmanmi qoykurqa sirvientan Bilhata paypa sirvientanña kananpaq. ³⁰Jacobqa Raquelwanpas puñururqam hinaspan Leamantapas astawanraq kuyarurqa. Labantamá servirqa qanchis watatawanraq.

Jacobpa churinkunamanta

³¹Leaqa Jacobpa despreciasqan kasqanta Tayta Dios qawaspanmi yanaparqa wachakuq kananpaq. Raquelñataqmi karqa mana wachakuq. ³²Wiksayakuspan Lea wachakurqa qari wawanta hinaspan suticharqa 'Rubenwan:

—Humillasqa kasqaytam Tayta Dios qawariyuwan, kunanqa qosayqa kuyawanqañachá —nispa.

³³Huktawan wiksayakuspan wachakurqa qari wawanta hinaspan nirqa:

—Despreciasqa kasqayta Tayta Dios uyarispanmi kay wawaytawan qoykuwan —nispa. Paytam suticharqa "Simeonwan.

³⁴Wiksayakurqataqmi huktawan hinaspan wachakurqa qari wawanta hinaspan nirqa:

—Kunanqa qosayqa ñoqallawanñachá kanqa kimsataña qari churinta wachakuchkaptiyqa —nispa.

Chayraykum suticharqa 'Leviyan.

³⁵Huktawanmi wiksayakuruspan wachakururqa qari wawanta hinaspan nirqa:

—Kunanqa Tayta Diostam alabasaq —nispa.

Chayraykum suticharqa "Judawan. Chaymantam manaña wachakurqañachu.

30 ¹Raquelmi Jacobpa churinta mana wachakuspan ñañanmanta envidiakuspan Jacobta nirqa:

—Qoway wawakunata mana chayqa wañurusaqmi —nispa.

²Jacobñataqmi Raquelwan piñakuruspan nirqa:

—Diosmi mana wachakuqtaq rurasurqanki, manam ñoqaqa Dioschu kani wata qonaypaqqa —nispa.

† 29:32 Hebreo simipi Ruben ninanqa "Qawaychik qari churita" ninanmi.

" 29:33 Hebreo simipi Simeon ninanqa "uyariy" ninanmi.

† 29:34 Hebreo simipi Leviy ninanqa "hukllaway" ninanmi.

" 29:35 Hebreo simipi Juda ninanqa: "alabay" ninanmi.

³Chaymi Raquel nirqa:

—Kayqaya sirvientay Bilha, paywanyá puñuy, pay wachakuptinmi paypa wawankuna wawaykuna hina kanqa —nispa.

⁴Chaymi Raquel qoykurqa sirvientan Bilhata Jacobpa churi-wachan kananpaq hinaptinmi Bilhawan Jacob puñurqa. ⁵Chaymi wiksayakuspan wachakurqa Jacobpa qari churinta. ⁶Chaymi nirqa Raquel:

—Diosmi allin arreglota ruraykapuwspan qayakusqaytapas uyariykuwantaq hinaspan qoykuwan huk qari wawata —nispa.

Chayraykum suticharqa ^xDanwan.

⁷Huktawanmi Raquelpa sirvientan Bilha wiksayakurqa Jacobpa churinta hinaspan wachakururqa iskay kaq qari wawanta. ⁸Chaymi Raquel nirqa:

—Anchatam gananakurqani ñañaywan hinaspan venceruni —nispa.

Chaymi suticharqa ^yNeftaliywan.

⁹Leañataqmi manaña masta wachakuspan sirvientan Zilpata qoykurqa Jacobpa churi-wachan kananpaq. ¹⁰Chaymi Leapa sirvientan Zilpa Jacobpa churinta wiksayakuspa wachakururqa qari wawata. ¹¹Chaymi Leapa nirqa:

—Allin suertem kayqa —nispan.

Chayraykum suticharqa ^zGadwan.

¹²Huktawanmi Leapa sirvientan Zilpa wachakururqa Jacobpa qari churinta.

¹³Chaymi Lea nirqa:

—Kusikuyniyimi kayqa, kusikuyniyuqmi niwanqakuchá warmikunapas —nispa.

Chayraykum ^aAserwan suticharqa.

¹⁴Rubenmi trigo rutuy tiempopi chakrapi mandragoras sutiyoq frutata tarirurqa hinaspan aparqa maman Leaman hinaptinmi Raquel nirqa Leata:

—Qoykuway wawaykipa apamusqan mandragoras frutaykita —nispan.

¹⁵Chaymi Leañataq nirqa:

—¿Qosayta hapikuruchkaspaykipas wawaypa apamusqan mandragoras frutata-raqchu qechuruwayta munachkanki? —nispa.

Hinaptinmi Raquel nirqa:

—Jacobchiki kunan tuta qanwan puñunqa wawaykipa apamusqan mandragoras fruta qowasqaykimanta —nispa.

¹⁶Chaymi Jacob tarden chakramanta kutimuchkaptin Lea taripaykuspan nirqa:

—Ñoqawanmi kunan tutaqa puñunki, wawaypa apamusqan mandragoras frutawanmi contrataruyki —nispa.

Chaymi paywan chay tuta puñurqa. ¹⁷Leapa mañakuynintam Dios uyariyurqa. Chaymi Jacobpa churinta wiksayakuspa wachakurqa pichqa kaq qari wawanta. ¹⁸Chaymi Lea nirqa:

—Qosayman sirvientay qoykusqayraykum Dios premiaykuwan kay wawawan —nispa.

Chayraykum suticharqa ^bIsacarwan.

^x 30:6 Hebreo simipi Dan ninanqa “allin arregloman hina ruray” ninanmi.

^y 30:8 Hebreo simipi Neftaliy ninanqa “peleasqay” ninanmi.

^z fr 30:11 Hebreo simipi Gad ninanqa “suerteyoq” ninanmi.

^a 30:13 Hebreo simipi Aser ninanqa “kuisisqa” ninanmi.

^b 30:18 Hebreo simipi Isacar ninanqa “premio” otaq “alquilasqa” ninanmi.

¹⁹Hinaspam huktawa Jacobpa churinta wiksayakuruspa wachakururqa soqta kaq qari wawanta. ²⁰Hinaspam nirqa:

—Diosmi allin regalota qoykuwan. Qosayqa kunanqa alabawanqachá soqta kutikamaña qari churinkunata wachakuchkaptiyqa —nispa.

Chaymi suticharqa ^cZabulonwan.

²¹Chaymantam Lea wachakururqa warmi wawanta, paytam suticharqa Dinawan. ²²Ichaqa Diosmi Raquelmanta mana qonqarurqachu chaymi mañakuyinta uyarispan yanaparqa wachakuq kananpaq. ²³Wiksayakuruspa wachakururqa qari wawanta hinaspam nirqa:

—Penqakuyniytam Dios chinkarachin —nispa.

²⁴Hinaspam suticharqa ^dJoseyan:

—Tayta Dios yapawachun huk qari wawatawan —nispa.

Jacobwan Laban engañanakusqankumanta

²⁵Joseyta Raquel wachakuruptillanmi Labanta Jacob nirqa:

—Aviawayña, ripusaqñayá maymi kasqay llaqtaman. ²⁶Ripukunaypaqyá kachariy warmiykunatawan churiykunata. Paykunaraykum servirqayki, qamqariki yachankim imaynam servisqaytaqa —nispa.

²⁷Chaymi Labanñataq nirqa:

—Ama hina kaspaykiyá amaraq ripukuychu, adivinaspaq sumaqta yachani qamrayku Tayta Dios bendeciwasqanta. ²⁸Niykuwayá ¿haykatataq ganayta munanki? ñoqapa pagapusqaykim —nispa.

²⁹Chaymi Jacobñataq nirqa:

—Yachankim imaynam qam servisqaytaqa chaynataq imaynatam animalnikikuna waqaychasqaytapas. ³⁰Manaraq kaypi kaptiyqa asllam kapusurqanki. Chayamusqaymantam ichaqa Tayta Dios bendecisurqanki chaymi achkallataña mirarun. ¿Haykapiñamá ñoqapa llamkasaq familiaykunapaqqa? —nispa.

³¹Chaymi Labanñataq nirqa:

—¿Imatataq pagasqayki? —nispa.

Hinaptinmi Jacob nirqa:

—Ama imatapas pagawaychu. Kaqlam michimusaq ovejaykikunata, kunan nisqayta munaptikiqa. ³²Ñoqam kunan kanchaykita qawamusaq hinaspam llapallan cheqchi ovejakunata, muru ovejakunata chaynataq llapallan malta yana carnerokunata sapaqchamusaq, sapaqchasaqtaqmi muru cabrakunatawan cheqchi cabrakunatapas, chaykunam ñoqapa pagoy kanqa. ³³Qepa punchawkunata qanmanta pagoy chaskinay chayamuptinmi qawanki kanchaypi cabrakunaqa chiqchikunalla hinaspa murukunalla kasqanta chaynataq carnerokunapas yanakunalla kasqanta, mana chayna kaptinqa suwapaqmi hapiwanki. Chaynapim honrado kasqayta yachanki —nispa.

³⁴Chaymi Laban nirqa:

—Arí, chayna nisqaykiman hinayá kachun —nispa.

³⁵Hinaptinmi chay punchawpuni Laban rakirqa allqa chivatokunata, cheqchi cabrakunata, muru cabrakunata otaq yuraqniyoq cabrakunata. Rakirqataqmi yana

^c 30:20 Hebreo simipi Zabulon ninanqa “regalay” otaq “llumpay valeq” ninanmi.

^d 30:24 Hebreo simipi Josey ninanqa “qechuy” otaq “achkata qoy” ninanmi.

malta carnerokunatapas, chaykunatam qoykurqa churinkuna michinapaq. ³⁶Chaymi chay animalkunata qatirqaku Jacobpa kasqanmanta kimsa punchaw puriykama.

Hinaptinmi Jacob michirqa Labanpa animalninkunata. ³⁷Chaymi Jacob kaspikunata kuchururqa kiswar sachamanta, almendra sachamanta hinaspa castaño sachamanta hinaspa chay kaspikunapa qaranta chustururqa raya-rayata.

³⁸Chaymi animalkunapa yaku tomanan artesakunapa hichpanpi churarurqa hinaptinmi yaku tomaq animalkuna chaypi muyanakuqku. ³⁹Animalkunam muyanakuqku chay kaspikunapa ñawpaqninpi hinaspa wachaq allqakunata, cheqchikunata hinaspa murukunata. ⁴⁰Chay uñakunata rakispanmi Labanpa allqa animalninkunapa hinaspa yana animalninkunapa chimpanman churarqa. Animalninkunataqa manamá taqruchirgachu Labanpa animalninkunawanqa.

⁴¹Chaymi poqosqa wiran animalkuna chichukuptin Jacob churaq chay kaspikunata animalkunapa yaku tomanan ladonpi chaynapi chay kaspikunapa ñawpaqninpi chichukunanpaq. ⁴²Umpu animalkuna hamuptinñataqmi mana churaqchu, chay umpukunam karqa Labanpaq, poqosqankunañataqmi karqa Jacobpaq. ⁴³Chayraykum Jacob apuyarurqa anchallataña, paypam kapurqa achkallaña animalninkuna, sirvientenkuna, camellonkuna hinaspa asnonkuna.

Jacobpa ayqekuy munasqanmanta

31 ¹Jacobmi uyarirurqa Labanpa churinkuna rimasqanta, paykunam nirqaku: —Jacobqa taytanchikpa llapa kaqninta hapikuykuspam apuyarun —nispa.

²Jacobqa qawarqataqmi Labanpa hukmanyarusqantapas chaynataq manaña ñawpaq hina kasqantapas. ³Chaymi Tayta Dios nirqa Jacobta:

—Ñoqam yanapasqayki, kutikuy taytaykipa kasqan aylluykikunaman —nispa.

⁴Chaymi Jacob qayachirqa Raqueltawan Leata animalkunawan kasqan hatushman. ⁵Chaypim paykunata nirqa:

—Qawanim taytaykichikpa hukmanyarusqanta, manañam ñawpaq hinañachu. Taytaya Diosninmi ichaqa ñoqawan kachkan. ⁶Qamkunapas yachankichikmi taytaykichiktaqa llapan kallpaywan servisqayta ⁷ichaqa taytaykichikmi engañawarqa sapa kuti ganancioyapas cambiaspan, aswanqa Diosmi mana munarqachu mana allin rurawananta. ⁸Taytaykichik Labanmi niwarqa: “Cheqchikunam qampa ganancioyki kanqa” nispa. Chaymi llapallan animalkuna wachaq cheqchikunallata. “Allqakunam kanqa ganancioyki” nispa niwaptinñataqmi allqakunallata wachaq animalkuna. ⁹Chaynapim taytaykichikpa animalninta Dios qechuruspan qoykuwarqa ñoqaman.

¹⁰—Ovejakunapa chichukusqan tiempopim mosqoyniypi rikurqani muyaq orqokunaqa allqakuna, cheqchikuna hinaspa murukuna kasqanta. ¹¹Chaymi Diospa angelnin mosqoyniypi sutiymanta qayawarqa. Hinaptinmi nirqani: “¿Imata, taytáy?” nispa. ¹²Chaymi payñataq niwarqa: “Qawariyá muyaq llapallan orqokunata. Llapallanmi allqakuna, cheqchikuna hinaspa murukuna. Labanpa tukuy mana allin rurasusqaykitapas rikurqanim. ¹³Ñoqam kani Betel lawpi rikuriqniki Dios. Chaypim rumiman aceiteta tallirqanki sapaqchanaykipaq hinaspa prometikuwarqanki. Kay llaqtamanta lloqsispayá kutiy aylluykikunapa kasqanman” nispa.

¹⁴Chaymi Jacobta Raquelwan Lea nirqaku:

—Manañam taytaykupa wasinpiqa kanñachu herenciaykuqa. ¹⁵Qanman rantikuru-wasqanku qollqetapas gastakurunñam hinaspam ñoqaykutaqa forastera warmikunata hinaña qawawachkanku. ¹⁶Taytaykumanta Diospa qechusqan tukuy imaqa ñoqayku-paqwan wawaykupaqmi. Chaynaqa Diospa tukuy nisuusqaykitayá ruray —nispa.

Padan-aram lawmanta Jacobpa ripukusqanmanta

¹⁷Jacobmi sillachirqa camellokunaman churinkunata warminkunatawan.
¹⁸Hinaspam llapallan animalninkunata otaq Padan-aram lawpi armasqankunata aparikuspan pasakurqa Canaan lawpi taytan Isaacpa kasqanman. ¹⁹Labanñataqmi mana chaypichu karqa ovejankuna rutuq pasakusqanrayku. Chaykamam taytanpa taytachankunata Raquel suwarurqa. ²⁰Aram casta Labantam Jacob engañarurqa upallalla ripukuspan. ²¹Jacobmi ripukurqa lliw kapuqninkunata aparikuspan hinaspam chimpanurqa Eufrates mayuta Galaad orqokunaman rinanpaq.

Jacobta Laban qatipasqanmanta

²²Kimsa punchawmantañam Labanman willarqaku Jacob ripokusqanta.
²³Chaymi Laban ayllunkunapiwan qatirqaku qanchis punchaw puriyta hinaspam hayparurqaku Galaad orqokunapi. ²⁴Hinaptinmi Aram casta Labanman chay tuta Dios rikuriykurqa mosqoyninpi hinaspam nirqa:

—Yanqataq mana allinkunata niwaq Jacobta —nispa.

²⁵Labanmi Jacobta hayparurqa karpankuna sayachisqan Galaad orqokunapi, Labanpas chaypim sayachirqa karpankunata ayllunkunapiwan. ²⁶Chaymi Jacobta Laban nirqa:

—¿Imatataq rurarunki kaynata engañawaspayki? Churiykunatam guerramanta hina presota aparamurqanki. ²⁷¿Imanasqataq upallalla ayqeramurqanki hinaspa engañawaspayki mana willawarqankichu? ¿Manachu aviamuykiman karqa takiwan, tinyawan, arpawan fiestata ruraspa? ²⁸Manamya churiykunatapas nitaq willkachaykunatapas muchaykachimuwarqankichu, loco hinam kaytaqa rurarunki. ²⁹Makillaypim kachkankichik imapas rurarunaypaq. Ichaqa taytaykipa Diosninmi chisi tuta niwarqa: “Yanqataq imatapas niwaq Jacobta” nispa. ³⁰Taytaykipa wasinmanta llakikuspa ripumuspaykiqa ¿imanasqataq taytachaykunataqa suwamuwarqanki? —nispa.

³¹Chaymi Jacobñataq nirqa:

—Manchakurqaykim churikikuna qechuruwanaykimanta. ³²Ichaqa taytachaykikunata pipas suwakamuqqa wañuchunyá, ayllunchikkunapa qayllanpiyá maskakuruy, imaykikunatapas reqsikuspapa apakuyá —nispa.

Jacobqa manam yacharqachu taytachakunataqa Raquel suwakaramusqanta.

³³Labanmi Jacobpa karpanman yaykururqa, yaykururqataqmi Leapa karpanmanpas chaynataq iskaynin sirvientankunapa karpanmanpas ichaqa manam tarirqachu. Leapa karpanmanta lloqsimuspan Raquelpa karpanman yaykururqa. ³⁴Raquelñataqmi taytachakunata hapispa camellokunapa caronan ukuman pakarurqa hinaspam tiyarurqa hawanpi. Labanmi maskarqa Raquelpa karpanta aswanqa manam tarirqachu chay taytachakunataqa. ³⁵Hinaptinmi Raquelñataq taytanta nirqa:

—Taytáy, amayá piñakuychu, killaywan onqospaymi mana hatariyta atinichu —nispa.

Chaynapimá Labanqa maskaspanpas mana tarirqachu taytachakunataqa

³⁶chaymi Jacobñataq piñakuruspan qaqcharqa Labanta:

—¿Ima mana allintataq ruraruni? ¿Imataq huchay sinchita piñakuspa qatipamuwanykipaqqa? ³⁷Tukuy imaykunata maskaparuspaykiqa ¿wasikiipi kaqkunamantaqa

imaykikunataqa tarirunki? Churamuy ayllunchikkunapa qayllanman paykuna juz-gawananchikpaq. ³⁸Iskay chunka watañam qanwan kuska karqani. Ovejaykikuna, cabraykikunapas manam haykapipas sullurqachu nitaqmi kanchaykimantaqa carne-roykitapas mikurqanichu. ³⁹Manam haykapipas purun animalkunapa puchuntaqa apamurqaykichu, chinkaqqunamantapas pagarqaykim, tutapas otaq punchawpas suwasqakunamantaqa mañawaqmi kanki. ⁴⁰Punchawmi rupaypi ñakarirqani, tutañataqmi qasa chiripi ñakarirqani, puñuyapas manam chayawaqchu. ⁴¹Chaynamá wasikipi karqani iskay chunka wata. Chunka tawayoq watam servirqayki iskaynin churikikunamanta, soqta watañataqmi animalnikikunamanta. Sapa kutillam ganancioytipas cambiawarqanki. ⁴²Abrahampa Diosnin otaq taytay Isaacpa respetasqan Dios ñoqawan mana kaptinqa kunanmi mana imayoqta kachaykuwankiman karqa. Ichaqa Diosmi ñakariyan llamkasqayta qawarqa hinaspam chisi tuta qaqchasurqanki —nispa.

Labanwan Jacob contrato rurasqankumanta

⁴³Jacobtam Laban nirqa:

—Kay warmikunaqariki ñoqapa churiykunam, kay qari wawakunapas ñoqapa willkaykunam, kay ovejakunapas ñoqapa ovejaykunataqmi, tukuy kay qawasqaykipas ñoqallapataqmi. Kunanqa manam imanaymanñachu churiykunatawan willkaykunataqa. ⁴⁴Kunanyá qanwan contratota rurasun testigo hina ñoqanchikpi kananpaq —nispa.

⁴⁵Chaymi Jacob suytu rumita sayachirqa señal kananpaq ⁴⁶hinaspam ayllunkunata nirqa:

—Rumikunata huñumuychik —nispa.

Llapallanku rumita montorusam chaypa ladanpi mikurqaku. ⁴⁷Chaymi Laban suticharqa Aram castakunapa rimayninpi “Jegar Sahaduta” nispa. Jacobñataqmi suticharqa “Galaad” nispa, Heber casta runakunapa rimayninpi.

⁴⁸Hinaptinmi Laban nirqa:

—Kay monton rumim kukan kachkan testigo hina ñoqanchikpaq —nispan.

Chayraykun suticharqaku Galaadwan. ⁴⁹Chaypa huknin sutinñataqmi karqa “Mizpa”. Chaynataqa suticharqaku Laban kaynata nisqanraykum:

—Tayta Diosyá qawawasunchik qamtawan ñoqata manaña rikunakuptinchikpas. ⁵⁰Churiykunata ñakarichispa huk warmikunatawan casaraptikiqa manaña pi qawawaptinchikpas Diosmi testigo kanqa ñoqanchikmanta —nispa.

⁵¹Labanqa nirqataqmi:

—Kay montonasqa rumikunapiwan kay churasqay suytu rumim ñoqanchik ukupi ⁵²kanqa testigokuna hina. Manam pasamusaqchu qanman, qampas manataqmi pasamunkichu ñoqaman mana imananakunanchikpaq. ⁵³Mana chayna kaptinqa Abrahampa, Nacorpá Diosninyá otaq abuelonkunapa Diosninyá arreglawasunchik —nispa.

Hinaspam Jacob juramentarqa taytan Isaacpa respetasqan Diosrayku. ⁵⁴Chaymi Diospaq animalkunata wañuchispan Jacob kañarqa hinaspam ayllunkunata qayaspa mikurqaku. Mikuruspankum chay tuta puñurqaku chay orqopi.

⁵⁵Labanmi tutapayta hatarispan muchaykurqa churinkunatawan willkankunata. Paykunapaq bendicionta mañakuspanmi kutikurqa maymi kasqanman.

Jacob wawqen Esauwan tupanakusqanmanta

32

¹Jacob riptinmi Diospa angelninkuna lloqsimurqa chaskiqnin. ²Chaymi Jacob paykunata rikuruspan nirqa:

—Diospa tropanpa campamentonmi kayqa —nispam.

Hinaspam chay lugarta suticharqa Mahanainwan.

³Chaymi Jacob kacharqa willakuqkunata Esau wawqenman. Paymi kachkarqa Seir law Edom nacionpi. ⁴Kachaspam nichimurqa:

—Kaynatam nin serviqniki Jacob: “Kunankamam *yachamurqani tionchik Labanwan. ⁵Kapuwanñam vacaykuna, asnoykuna, ovejaykuna, cabraykuna chaynataq sirvienteykunawan sirvientaykunapas chaymi qam señorllayman wi-llachimuyki ama hina kaspa favoreceykuwanaykipaq” nispam.

⁶Chaymantam willakuqkuna kutimurqa Jacobman kaynata nispam:

—Rirqanikum wawqeki Esauman chaymi paypas hamuchkan chaskisunqini tawa pachak runakunawan.

⁷Chaymi Jacob anchata mancharikuspan hukmanyarurqa, chayraykum paywan kaq runakunata iskayman rakirqa, iskaymantaqmi rakirqa ovejakunatapas, vacakunatapas chaynataq camellokunatapas ⁸kaynata piensaspan: “Esau hamuspa huknin hatajota wañuchiptinpas huknin hatajota lluptinqaraqmi” nispam. ⁹Jacobmi mañakurqa:

—Abueloy Abrahampa chaynataq taytay Isaacpa yupaychasqan Tayta Dios, qanmi niwarqanki: “Kutikuy taytaykipa kasqan aylluykikunaman hinaptinmi allinta ruras-qayki” nispam. ¹⁰Cheqap kuyapayakuynikitaqa manam chaskinaypaq hinachu kani. Tawnallaywanmi kay Jordan Mayutaqa chimpamurqani kunanqa iskay hatajoman rakinasqa kapuqnioyqñam kachkani. ¹¹Wawqey Esaumantayá libraykullaway Tay-táy, paytaqa manchakunim. Hamuspachá wañurachinqa warmiykunata wawantinta. ¹²Qamtaqmi niwarqanki Taytáy: “Ñoqam yanapasqayki allin kanaykipaq chaynataq lamar qochapi aqo hinaña mana yupay atina castayoy kanaykipaq” nispam.

¹³Chay tutam chaypi Jacob puñururqa hinaspam kapuqninmanta wawqen Esauman regalananpaq akllarqa: ¹⁴iskay pachak cabrakunata, iskay chunka chi-vatokunata, iskay pachak ovejakunata, chunka carnerokunata. ¹⁵kimsa chunka china camellokunata ñuñuq uñantintakama, tawa chunka vacakunata, chunka novillokunata, iskay chunka china asnokunata, chunka orqo asnokunata. ¹⁶Hinas-pam sirvientenkunaman sapa hatajota entregaykurqa kaynata kamachispan:

—Ñawpachiychik hatajo animalkunata huknin hatajomanta karunchasqata —nispan.

¹⁷Punta riqtam kamachirqa:

—Wawqey Esauwan tuparuptiki: “¿Pitaq kachkanki? ¿Maytataq richkanki? ¿Pipataq kay qatisqayki animalkunaqa?” nispam tapusuptikiqa kaynatam ninki: ¹⁸“Señorlláy Esau, kay regalokunaqa serviqniki Jacobpa qanman apachimuwas-qanmi, paypas qepaykutam hamuchkan” nispam.

¹⁹Kamachirqataqmi qepata atajontin riqkunatapas:

—Esauwan tupaspaykichikqa chay nisqayman hinamá ninkichik: ²⁰“Serviqniki Jacobqa qepaykutam hamuchkan” nispam.

Chaynataqa nirqa kaynata piensasqanraykum:

—Regalokunata puntarachispaymi piñakuyninmanta sonqonta llampuyayka-chisqaq hinaspañam tupaykusaq icharaqpas chaynapi chaskiykuwanman —nispam.

²¹Chaymi puntata pasachirqa regalokunata hinaspanmi chay tuta puñurqa campamentopi.

Angelwan Jacob peleasqanmanta

²²Hina chay tutallam hatariruspan iskaynin warminkunata, iskaynin sirvientankunata hinaspa chunka hukniyoq churinkunata Jaboc mayupa vadonta chimparachirqa.

²³Pasachirqamá paykunata llapa imankunatawan. ²⁴Chaymi Jacob sapallan qeparurqa hinaspa pelearqa huk qariwan achikyanankama. ²⁵Hinaptinmi Jacobta mana vanceyta atispan waqtarurqa weqaw moqonpi hinaptinmi chay qariwan pelearqa Jacobta huknin piernan moqakururqa. ²⁶Chay qarim nirqa Jacobta:

—Achikyamuchkanñam kachaykuway pasakunaypaq —nispa.

Chaymi Jacobñataq nirqa:

—Manam kacharikimanchu mana bendeciwaptekiqa —nispa.

²⁷Hinaptinmi chay qari tapurqa:

—¿Imataq sutiki? —nispa.

Hinaptinmi payñataq nirqa:

—Jacobmi —nispa.

²⁸Chaymi pay nirqa:

—Manañam Jacobñachu sutikiqa kanqa, aswanqa Israelñam Dioswan chaynataq runakunawanpas peleaspa vencersuqaykirayku —nispa.

²⁹Jacobñataqmi chay qarita tapurqa:

—Kunanyá willaykuway sutikita —nispa.

Chaymi payñataq nirqa:

—¿Imapaqtaq tapuwanki sutiyaqta? —nispa.

Hinaspanmi chaypi bendeciyrurqa. ³⁰Chaymi Jacob chay lugarta suticharqa Penielwan:

—Diosta rikuruchkaspaypas kawsachkaniraqmi —nispa.

³¹Penielta pasaruptinmi inti qespiramurqa, Jacobñataqmi rirqa wistutyastin.

³²Jacobta weqaw moqonpi waqtarusqanraykum Israelpa castankunaqa mana mikunkuchu animalpa weqawninpi kaq ankutaqa kay libro qellqasqa kasqan tiempokama.

Jacob wawqen Esauwan allinyanakusqanmanta

33 ¹Jacobmi rikururqa Esauta tawa pachak runantin hamuchkaqta chaymi rakerqa wawakunata Leaman, Raquelman hinaspa iskaynin sirvientankunaman. ²Puntatam churarqa sirvientankunata wawantintakama, qepanmanñataqmi churarqa Leata wawankunatawan, lliwpa qepanmanñataqmi churarqa Raqueta wawan Joseytawan. ³Jacobñataqmi pasarqa paykunapa ñawpaqinman hinaspa qanchis kutikama qonqorakuspa pampaman kumuykurqa chaynapi wawqenman asuykunanpaq. ⁴Chaymi wawqen Esau kallpaykurqa tupaykuq hinaspa Jacobta abrazaykuspan muchaykurqa hinaspa kuskanku waqarqaku. ⁵Chaymantam Esau rikururqa Jacobpa warminkunatawan churinkunata chaymi tapurqa:

—¿Pikunataq kay qanwan hamuqkunaqa? —nispa.

Chaymi Jacob nirqa:

—Paykunaga favorecewaspa Diospa qowasqan churiykunam —nispa.

⁶Chaymi sirvientakuna wawankunapiwan asuykamuspa qonqoranpa kumuykurqaku. ⁷Leapas wawankunapiwanmi asuykamuspa qonqoranpa kumuykurqaku, chaymantañataqmi asuykumurqa Josey maman Raquelpiwan hinaspa qonqoranpa kumuykurqaku. ⁸Chaymi Esau tapurqa:

—¿Imataq munanki llapallan hatajontin animalkuna tarimusqaykunawanqa? —nispa.

Hinaptinmi Jacob nirqa:

—Qampa favorniki tariykuyllatam —nispa.

⁹Hinaptinmi Esauñataq nirqa:

—Wawqelláy, ñoqataqa manam imapas pisiwanchu, kay kapusuqnikiqqa qampaqyá kachun —nispa.

¹⁰Chaymi Jacob nirqa:

—Ama hina kaspaykiyá chaskiykuway regaloyta, Diospa uyantapas rikuykuchkaq hinam qampa uyaykita rikuykuni, qampas kisisqamiki kachkanki ñoqawan. ¹¹Regalo apamusqaytayá chaskiykuway. Tukuy kaykunaqa Diospa qowasqanmi —nispa.

Chaynata hikuptinmi Esau chaskiykurqa. ¹²Chaymi Esau nirqa:

—Hakuchik kuska, ñawpaqnikitam risaq —nispan.

¹³Hinaptinmi Jacob nirqa:

—Wawqelláy, rikuchkankim churiykunaqa llumpay wawallaraq kasqanta chaynataq cabraykunapas, ovejaykunapas, vacaykunapas llullu uñayoq kasqanta, pisiparuspankuchá llapallan huk punchawllapi wañurunman. ¹⁴Taytáy, kay serviñnikipa ñawpaqniytayá puntachkay, ñoqqa allillamantam hamusaq animalkunapa purisqanman hina. Wawakunapa risqanman hinalla allillamanta hamuspaymi Seir orqopiña tupasunchik —nispa.

¹⁵Chaymi Esau nirqa:

—Chaynaqa ñoqawan hamuq runaykunatayá wakinta saqeykusqayki —nispa.

Hinaptinmi Jacobñataq nirqa:

—Señorlláy, amañayá saqewaychu —nispa.

¹⁶Chaynapim Esau kutikurqa Seir lawman chay punchawlla. ¹⁷Jacobñataqmi pasarqa Sucot lawman hinaspam chaypi wasita ruraraq, animalninkunapaqpas chaypim ramadakunata ruraraq. Chayraykum suticharqa chay sitiota Sucotwan.

¹⁸Padan-aram lawmanta Jacob hamuspam Canaan allpapi kaq Siquem llaqtaman chayarurqa hinaspam karpankunata sayachirqa chay llaqtapa chimpanpi.

¹⁹Chaypim huk chakrata rantirurqa Siquempa taytan Hamorpa churinkunamanta tawa kilo parten qollqewan hinaspam chaypi karpanta sayachirqa. ²⁰Hinaspam chaypi altarta ruraspa suticharqa “El-Elohe-Israelwan.

Jacobpa churin Dina abusasqa kasqanmanta

34 ¹Jacobpa churin Leapa wawan Dinam lloqsirqa chay llaqtapi sipaskuna qawaq. ²Dinata Hamorpa churin Siquem qawaykuspanmi engañoowan abusaruspan penqayman churarurqa. Hamorqa karqa chay lawpi kamachikuq Hiv casta runam. ³Aswanqa Jacobpa churin Dinata kuyarurqa Siquem hinaspam kuyakuyllawanña rimapayarqa. ⁴Chaymi Siquemqa taytan Hamorta rimapayarqa:

—Yaykupakuy kay sipaswan casarakunaypaq —nispa.

⁵Ichaqa Jacobmi yacharurqa churin Dinata Siquem penqayman churarusqanmanta. Aswanqa qari churinkuna campopi animalkunawan kaptinmi Jacobqa upallalla karqa paykuna hamunankama. ⁶Chaymi Siquempa taytan Hamor rirqa Jacobman yaykupakuq.

⁷Jacobpa churinkunañataqmi yacharuspanku hamurqaku campomanta. (Jacobpa huknin sutinmi Israel.) Jacobpa warmi churinwan Siquem loco hina puñurusqanmanta llakikuruspankum anchata piñakururqaku paykuna ukupiqa chayqa mana haykapipas rurana kasqanrayku. ⁸Chaymi Hamor paykunawan rimarqa kaynata:

° 33:20 Hebreo simipi El-Elohe-Israel ninanqa “Diosmi Israel runakunapa Diosnin” ninanmi.

—Churiy Siquenmi llumpayta kuyarun panikichikta, ama hina kaspayá ama harkakuychikchu churiywan casarakunanta. ⁹Ñoqaykuwantaq ayluta ruraspayá warmi churikichikkunatapas casarachiychik ñoqaykumanta kaqkunawan, qamkunapas warmi churiykuwanyá casarakuychik. ¹⁰Ñoqaykuwanñayá *yachakuychik, allpaqa kanqam chaypi yachanaykichikpaq chaynataq negocio ruranaykichikpaqpas. Hapikuychikyá chay allpata qamkunapaqña kananpaq —nispa.

¹¹ Siquemqa nirqataqmi Dinapa taytantawan turinkunata:

—Ama hina kaspaykichikyá casarachiwaychik hinaptinqa qosqaykichikmi imapas mañawasqaykichikta. ¹²Ñoqapa parteymanta ima regalokunataña mañakuptikichikpas qosqaykichikmi. Kay sipaswanyá casarachiwaychik —nispa.

¹³Ichaqa paninku Dinata Siquem penqayman churasqanmantam taytan Hamortawan engañollawan Jacobpa churinkuna ¹⁴nirqaku:

—Ñoqaykuqa penqay kasqanraykum panyikutaqa mana qoymankuchu qari kaynin mana señalasqa runakunamanqa. ¹⁵Ichaqa aceptaymankumá ñoqayku hina qamkunamanta llapan qarikuna señalasqa kaptikichikqa. ¹⁶Chayraqmi casarakuwaqchik warmi churiykuwanqa, ñoqaykupas chayraqmi casaraymanku warmi churikichikkunata. Chaynapim qamkunawan *yachaspa huk castallaña kasunchik. ¹⁷Mana señalakuyta munaspa mana kasuwaptikikum ichaqa panyiku sipasta pusarikuspa pasakusaqku —nispa.

¹⁸Chay rimasqankum Hamorpa churin Siquempaqaq allin rikchakapurqa. ¹⁹Jacobpa churin Dinata kuyarusqanraykum Siquemqa chay nisqanta apurawman ruraraq. Siquemqa karqa taytanpa familianpi llapallanmanta allin respetasqam. ²⁰Chaymi Hamorqa churin Siquempiwan rirqaku llaqtankupa zaguannin punkupi huñunakuyman hinaspa rimaraqaku llaqtankupi runakunawan kaynata:

²¹—Kay runakunaqa amistadninchikmi, chaynaqa kay allpanchikpi *yachaspayá negociota rurachunku. Kay allpaqa hatunmi, paykunapapas haypanqam. Ñoqanchikmi warmi churinkunata casarasunchik, paykunapas casaranqam warmi churinchikkunata. ²²Ichaqa munasqankuman hina ñoqanchikwan yachanankupaqmi paykuna hina llapanchik qarikuna señalachikusun chaynapi huk castallaña kananchikpaq. ²³Lliw kapuqninkupas chaynataq tukuy animalninkupas ñoqanchikpaqmi kanqa. Ichaqa paykunawanyá conveninakuykusun ñoqanchikwan *yachanankupaq —nispa.

²⁴Chaymi llaqtapi kallpayoq llapallan qarikuna kasukurqa Hamorpa hinaspa churin Sequempa nisqanta, llapallankum qari kayninkupa qarachanta kuchuchikurqaku. ²⁵Aswanqa kimsa punchawña hatun nanayllawanña kachkaptinkum Dinapa turinkuna, Simeonwan Levíy otaq Jacobpa churinkuna sapakama espadankuta hapispa yaykurqaku llaqtaman hinaspa wañurachirqaku llapallan runakunata mana defiendekuy atichkaqta. ²⁶Hamortapas espadawanmi churin Sequemtawan wañurachirqaku hinaspa Dinata Siquempa wasinmanta horqoruspa kutichirqaku. ²⁷Jacobpa wakin churinkunapas paninku penqayman churasqa kasqanmantam chay wañuchisqanku runakunapa kasqanman rispanku saquearaqaku llaqtata. ²⁸Qechurqakum ovejakunata, vacakunata hinaspa asnokunata. Apakurqakum llaqtapi llapa ima kaqkunatapas chaynataq campopi kaqkunatapas. ²⁹Apakurqakumá tukuy imankutapas, llapallan wawakunatapas, warminkutapas chaynataq wasikunapi tukuy kaqkunatapas. ³⁰Chaymi Simeontawan Levíyta Jacob nirqaq:

—Kay llaqtapi *yachaqa Canaan casta runakunawan hinaspa Ferez casta runakunawanmi cheqninarachiwankichik hinaspa penqayman churaruwankichik, as runalla kachkaptinchikqa atacaruwaspachikchá wañurachiwasun, wañurachinqakutaqchá wasinchikpi llapallan kaqkunatapas —nispa.

³¹Chaymi paykunañataq nirqaku:

—¿Chuchumikata hinachu paniykuta ruranan karqa? —niskanpu.

Betel llaqtapi Jacobta Diospa bendecisqanmanta

35 ¹Diosmi nirqa Jacobta:
—Betel lawman rispayki chaypi *yachamuy hinaspa chaypitaq ñoqa-paq altarta ruramuy. Ñoqam kani wawqeki Esaumanta lluptichkaptiki rikuriqniki Dios —nispa. ²Chaymi Jacob nirqa familiantawan llapallan paywan kaqkunata:

—Wischuychik hatallisqaykichik taytacha-mamachakunata hinaspa limpia-kuychik, mudakuychiktaq pachaykichiktapas. ³Hakuchik Betel lawman, llakiypi rimapayawaqniy Diosmanmi chaypi ruramusaq altarta, paymi purisqaykunapi ñoqawan karqa.

⁴Chaymi Jacobman qoykurqaku hatallisqanku llapallan taytacha-mamachakunata chaynataq rinrunkupi kaq areteknatapas chaymi Jacob pamparurqa Siquem llaqtapa hichpan encina sachapa sikinpi. ⁵Ripukuptinkum Dios qorqa manchakuyta muyuriqnin llaqtapi kaq runakunaman chaynapi Jacobpa churinkunata mana qatinankupaq.

⁶Jacobmi chayarqa llapallan runakunapiwan “Luz” sutiyoq llaqtaman, chaypa huknin sutiñaq Betelmi, chayqariki tarikun Canaan allpapim. ⁷Chaypi altarta ruraruspaq chay sitiota suticharqa /El-Betelwan wawqenmanta lluptichkaptin Dios chaypi rikuriyqusqanrayku. ⁸Chaypitaqmi wañururqa Rebeca uywaq Deborahpas hinaptinmi pamparurqaku Betel llaqtapa hichpan encina sachapa sikinpi chayraykum Jacob chay sachata suticharqa “Waqaqkunapa Encina Sachan” nispa.

⁹Chaypim Dios huktawan Jacobman rikurirqa Padan-aram lawmanta kutimup-tin hinaspaq payta bendecispa ¹⁰nirqa:

Jacobmi karqa qampa sutikiqa

Kunanqa manam chayñachu kanqa.

Israelwan sutichasqañam kanki kunanmantaqa.

Israelwan suticharuspanmi ¹¹Dios nirqa:

Tukuy Atiyniyoq Diosmi kani ñoqaqa.

Achka churiyoq kaspayá miray qamqa.

Achka nacionkunam miraynikichikmanta kanqa.

Reykunam qanmanta lloqsinqa.

¹²Abrahamman qosqay allpatam qosqayki.

Isaacman qosqay allpatam qosqayki.

Qosqaykimá qanmanpas

chaynataq miraynikikunamanpas.

¹³Hinaptinmi Dios pasakurqa chay sitiopi Jacobwan rimaruspa. ¹⁴Chaymi Jacob sayachirqa Diospaq huk suytu rumita rimasqanku sitiopi hinaspaq sa-paqchanaanpaq hichaykurqa rumipa hawanman vinotawan aceiteta. ¹⁵Chaymi Dioswan rimasqanku sitiota Jacob suticharqa Betelwan.

/35:7 Hebreo simipi El-Betel ninanqa “Betel llaqtapa Diosnin” ninanmi.

Raquelpa wañukusqanmantawan pampakusqanmanta

¹⁶Betel lawmantam pasarqaku ichaqa Efrata llaqtachaman hichpachkap-tinkuñam Raquel wachakuspa llumpayta ñakarirqa. ¹⁷Wachakuspan sinchita ñakarichkaptinmi partera nirqa:

—Ama manchakuychu, kay wawapas qarim kasqa —nispa.

¹⁸Chaymi Raquelqa wañunayachkaspanña suticharqa Benoniwan hinaspa wañukurqa. Taytanñataqmi suticharurqa ⁸Benjaminwan.

¹⁹Raquel wañuruptinmi Efrata llaqtachaman riq ñanpa patanpi pamparurqaku. Efrata llaqtachapa huknin sutinga Belen llaqtam. ²⁰Raquelpa sepulturanpa hawanpim Jacob wasichata hina perqarqa, chaypim Raquelpa sepulturan kachkan kay libro qellqasqa kasqan tiempokama.

²¹Chaymanta Israel pasaspanmi karpanta sayachirqa Edar torrepa waklawninpi. ²²Israel chay allpapi *yachachkaptinmi taytanpa compañeran Bilhawan Ruben puñururqa. Chayta Israel yacharuspa llumpayta piñakurqa.

Jacobpa churinkunamanta

(1 Cr 2:1-2)

Jacobpa qari churinkunam karqa chunka iskayniyoq. ²³Leapim karqa piwi churin Ruben, qatinqinkunañataqmi karqa Simeon, Leviy, Juda, Isacar hinaspa Zabulon.

²⁴Raquelpi churinkunam karqa Joseywan Benjamin ²⁵Raquelpa sirvientan Bilhapi churinkunañataqmi karqa Danwan Neftaliy. ²⁶Leapa sirvientan Zilpapi churinkunañataqmi karqa Gadwan Aser. Kaykunam Jacobpa qari churinkuna, Padan-aram lawpi naceqkuna.

Isaacpa wañukusqanmanta

²⁷Chaymantam Jacob chayarqa Isaac taytanpa kasqan Mamre llaqtaman otaq Arba llaqtaman. Chay llaqtapa huknin sutinmi karqa Hebron. Chaypim ñawpaqta Abrahampas chaynataq Isaacpas *yacharqa. ²⁸Isaacmi pachak pusaq chunkan watanpi ²⁹wañukurqa hinaspa abuelonkunapa kasqanman rirqa. Sinchi yuyaqañam payqa wañukurqa chaymi churin Esauwan, churin Jacob pamparqaku.

Esaupa mirayninkunamanta

(1 Cr 1:34-54)

36 ¹Esaupa mirayninkunam kaykuna, Esaupa huknin sutinga karqa Edonmi. ²Esaumi casararqa Canaan law Het casta runa Elonpa churin Adata, casararqataqmi Hiv casta runa Zibeonpa willkan otaq Ana sutiyoq runapa churin Aholibamatapas ³chaynataq Nebaiotpa panin otaq Ismaelpa churin Basemattapas. ⁴Ada sutiyoq warmiñataqmi wachakurqa Esaupa churin Elifazta, Basemat sutiyoq warmiñataqmi wachakurqa Reuelta. ⁵Aholibama sutiyoq warmipas wachakurqataqmi Jeusta, Jaalamta hinaspa Coreyta. Chaykunam Esaupa churinkuna Canaan allpapi naceqkuna.

⁶Esaumi warminkunatawan qari churinkunata, warmi churinkunata, wasinpi llapallan kaq runakunata, kapuqninkunata, llapallan animalninkunata chaynataq Canaan allpapi armasqan tukuy kapuqninta huñuykuspan wawqen Jacobpa ladonmanta huklaw allpaman ripukurqa. ⁷Jacobwan Esauqa achkallaña kapuqnioqmi karqaku chaymi mana kuska *ya-

§ 35:18 Hebreo simipi Benjamin ninanqa “alliq makiypa churin” ninanmi.

chayta atirqakuchu nitaqmi yachasqanku allpapas kamarqachu achkallaña animalninku kasqanrayku. ⁸Chaymi Esaupa Seir orqopiña yacharqa. Esaupa huknin sutingqa Edonmi.

⁹Seir orqopi *yachaq Edom runakunapa taytan Esaupa mirayninkunam ¹⁰kaykuna: warmin Adapa wawan Elifaz, huknin warmin Basimatpa wawan Reuel.

¹¹Elifazpa churinkunañataqmi karqa Teman, Omar, Zefo, Gatam hinaspa Cenaz.

¹²Esaupa churin Elifazpa churi-wachañataqmi karqa Timna, paymi Elifazpa churin Amalecta wachakurqa. Paykunam Esaupa warmin Adapa mirayninkuna.

¹³Reuelpa churinkunañataqmi karqa: Nahat, Zera, Sama hinaspa Miza. Paykunam Esaupa warmin Basematpa mirayninkuna. ¹⁴Zibeonmi karqa Anapa taytan, Anañataqmi karqa Aholibamapa taytan. Kay Aholibamam wachakurqa Esaupa churin Jeusta, Jaalamta hinaspa Coreyta.

¹⁵⁻¹⁶Esaupa mirayninkuna ukupi kamachikuqkunam karqa: Kamachikuq Teman, Kamachikuq Omar, Kamachikuq Zefo, Kamachikuq Cenaz, Kamachikuq Corey, Kamachikuq Gatam hinaspa Kamachikuq Amalec. Paykunam karqa Elifazpa churin otaq Adapa miraynin Edom allpapi kamachikuqkuna. Elifazqariki karqa Esaupa piwi churinmi. ¹⁷Esaupa churin Reuelpa mirayninkunañataqmi kaykuna: Kamachikuq Nahat, Kamachikuq Zera, Kamachikuq Sama hinaspa Kamachikuq Miza. Paykunam Reuelpa churin otaq Esaupa warmin Basematpa miraynin Edom allpapi kamachikuqkuna. ¹⁸Esaupa warmin Aholibamapa wawankunañataqmi kaykuna: Kamachikuq Jeus, Kamachikuq Jaalam hinaspa Kamachikuq Corey. Paykunam karqa Ana sutiyoq runapa mirayninkuna otaq Esaupa warmin Aholibamapa wachakusqan kamachikuqkuna. ¹⁹Paykunamá karqa Esaupa miraynin kamachikuqkuna. Esaupa huknin sutingariki Edonmi.

²⁰Hor casta runa Seirpa churinkunam kaykuna: Lotan, Sobal, Zilbeon hinaspa Ana sutiyoq runa. Paykunam karqa chay allpapi *yachaqkuna. ²¹Hor casta runakunapa kamachiqninkunam kaykuna: Dison, Ezer hinaspa Disan. Paykunam karqa Edom allpapi yachaq Seirpa churinkuna. ²²Lotanpa churinkunam karqa Hori hinaspa Hemam, Timnañataqmi karqa Lotanpa panin. ²³Sobalpa churinkunañataqmi karqa Alvan, Manahat, Ebal, Sefo hinaspa Onam. ²⁴Zibeonpa churinkunañataqmi karqa Ajawan Ana sutiyoq runa. Kay Anam taytan Zibeonpa asnonkunata michichkaspan chunniqqi tarirurqa puky yaku kunata. ²⁵Anapa churinkunam karqa Dison, warmi churinñataqmi karqa Aholibama. ²⁶Disonpa churinkunañataqmi karqa Hemdan, Esban Itran hinaspa Queran. ²⁷Ezerpa churinkunañataqmi karqa Bilhan, Zaavan hinaspa Acan. ²⁸Disanpa churinkunañataqmi karqa Uz hinaspa Aran.

²⁹Hor casta runakunapa kamachiqninkunam karqa: Kamachikuq Lotan, Kamachikuq Sobal, Kamachikuq Zibeon, Kamachikuq Ana, ³⁰Kamachikuq Dison, Kamachikuq Ezer hinaspa Kamachikuq Disan. Paykunam karqa Hor casta runakunapa sapakama kamachiqninkuna. Paykunaqariki *yacharqaku Seir allpapim.

³¹Israelpa castankunapi manaraq rey kachkaptinmi Edom allpapi gobiernarqaña paykuna. ³²Beorpa churin Bela sutiyoq runam gobiernarqa Edom nacionpi. Belapa llaqtanqa karqa Dinabam. ³³Bela sutiyoq runa wañuruptinmi Bosra llaqtayoq Zerapa churin Jobab gobiernarqa Belapa rantinpi. ³⁴Jobab wañuruptinñataqmi Teman law Husam sutiyoq runaña gobiernarqa paypa rantinpi. ³⁵Husam wañuruptinmi Badadpa churin Adad gobiernarqa paypa rantinpi. Adadmi Moab pampapi peleaspa Madian casta runakunata vencerurqa. Adadpa llaqtanqa karqa Avitmi. ³⁶Adad wañuruptinñataqmi Masreca llaqtayoq Samla gobiernarqa paypa rantinpi. ³⁷Samla wañuruptinmi

mayu patan law Rehobot llaqtayoq Saul gobiernarqa paypa rantinpi. ³⁸Saul wañuruptinmi Acborpa churin Baal-hanan gobiernarqa paypa rantinpi. ³⁹Acborpa churin Baal-hanan wañuruptinmi paypa rantinpi gobiernarqa Hadar. Paypa llaqtanqa karqa Paumi, paypa warminmi karqa Mezaabpa willkan otaq Matredpa wawan Mehetabel.

⁴⁰Castankuman hina hinaspa llaqtankuman hina Esaupa miraynin kamachikuqkunaqa kaykunam: Kamachikuq Timna, Kamachikuq Alva, Kamachikuq Jetet, ⁴¹Kamachikuq Aholibama, Kamachikuq Ela, Kamachikuq Pinon, ⁴²Kamachikuq Cenaz, Kamachikuq Teman, Kamachikuq Mibzar, ⁴³Kamachikuq Magdiel hinaspa Kamachikuq Iram. Paykunamá karqaku dueñoasqanku allpapi kamachikuqkuna. Esaupa huknin sutinqariki Edonmi. Paymi Edom runakunapa taytan.

37 ¹Jacobñataqmi taytanpa *yachasqan Canaan allpapi yacharqa forastero hina.

Joseymantawan wawqenkunamanta

²Kunanñataqyá Jacobpa mirayninkunamanta willasqaykichik: Joseymi chunka qanchisniyoq watanpi wawqenkunawan ovejakunata michirqaku. Chay wawqenkunaqa karqa taytanpa churi-wachan Bilhapa hinaspa Zilpapa wawankunam. Joseymi willaq taytanman paykunapa mana allin rurasqankuta.

³Israelmi kuyaq Joseyta llapan churinkunamantapas aswan masta machu-yayninpiña churin kasqanrayku chaymi qoysuneq sumaq pachata rurapurqa.

⁴Taytanmi Joseyta kuyarqa wakin churinkunamantapas aswan masta chayraykum wawqenkuna cheqniqku hinaspam piñasqalla rimapayaqku Joseyta.

⁵Josey mosqoruspanmi wawqenkunaman willarqa, chayraykum paykunapa aswanraq cheqnirurqaku. ⁶Joseymi nirqa paykunata:

—Uyariychik kay mosqoyniyta: ⁷Gavillakunatam watachkasqanchik chakrapi hinaptinmi ñoqapa gavillay sayarirurqa hinaspam derecholla karqa, qamkunapa gavillaykichikñataqmi muyuriqninpi kaspá kurkuykurqa ñoqapa gavillayman —nispa.

⁸Chaymi wawqenkunañataq nirqa:

—¿Qamqa reyniyku kaspachu munaychakunki ñoqaykupi? —nispa.

Hinaspam aswanraq cheqnipakururqaku chay mosqoyninmantawan.

⁹Huktawan mosqospam wawqenkunaman willarqa:

—Kunanmi huktawan mosqoruni, intiwan killam lucerokunapiwan ñoqaman kumuykuwarqa —nispa.

¹⁰Taytanmanpas willakurqam wawqenkunaman hina chaymi taytan qaqchaspan nirqa:

—¿Ima mosqoytaq chay mosqoynikiqa? ¿Ñoqachum hamusaq mamaykipiwan hinaspa wawqekikunapiwan ñawpaqnikipi qonqoranpa pampaman kumuykunaykupa? —nispa.

¹¹Chaymi wawqenkuna envidiakurqa Joseymanta, taytanñataqmi yuyaymanarqa chay willasqanmanta.

Joseyta wawqenkuna rantikurusqanmanta

¹²Joseypa wawqenkunam taytanpa ovejankuna michiq rirqaku Siquem lawta.

¹³Chaymi Israel nirqa Joseyta:

—Wawqekikunam Siquem lawpi ovejata michichkanku, paykunatayá kunan watukaramuy —nispa.

Chaymi Joseyñataq nirqa:

—Arí, rirusaqyá —nispa.

¹⁴Hinaptinmi taytan nirqa:

—Rispaykiyá qawaramuy wawqekikunapa imaynam kasqankuta, yacharamuy-taqyá ovejakunamantapas willawanaykipaq —nispá.

Joseytaqa Hebron qechwamantam kacharqa chaymi rirqa Siquem lawkama.

¹⁵Chaymi purunpi pantaruspa purichkaqta huk runa tarirurqa hinaspa tapurqa:

—¿Imatataq maskachkanki? —nispá.

¹⁶Joseyñataqmi nirqa:

—Wawqeykunatam maskachkani, ruegakuykim maypim michisqankuta willaykuwanaykipaq —nispá.

¹⁷Hinaptinmi chay runañataq nirqa:

—Ñam pasakunkuña kaymantataq, ñoqam uyarirqani: “Haku Dotan lawman” —niqta.

Chaymi Josey rirqa wawqenkunapa qepanta hinaptinmi paykunaqa Dotan lawpi kachkasqaku. ¹⁸Chaymi paykunaman manaraq chayachkaptin, rikuruspanku Joseyta wañurachinankupaq tanteeanakurqaku. ¹⁹Paykunam ninakurqaku:

—Waqayá mosqoykuna mosqoq maqtaqa hamuchkan. ²⁰Kunanyá wañurachispa wischuykusunchik huk pozoman hinaspayá nisunchik: “Ima purun animalchá mikururqa” nispá. Hinaptinchá yachasunchik mosqoyninkunamanta —nispá.

²¹Chayta Ruben uyariruspanmi paykunamanta librayta munaspan nirqa:

-Ama wañuchisunchikchu —nispá.

²²Wawqenkunamanta librayta munaspanmi taytanman kutichiyta munaspan paykunata Ruben nirqa:

—Kay pozoman kachaykuychik, ama wañuchiychikchu inocente warmataqa —nispá.

²³Josey wawqenkunaman chayaruptinmi paykuna llatanarurqaku chay qoysuneq sumaq pachanta. ²⁴Hinaspa hapiruspa pozoman kachaykurqaku, pozoqa mana imayyoq chakim kasqa. ²⁵Chaymantam tiyaykurqaku mikunankupaq. Qawarispankum rikururqaku negociante Ismael casta runakunata Galaad lawmanta hamuchkaqta. Paykunam camellonkupi apachkarqaku miski asnaqkunata, balsamokunata hinaspa mirra cargakunata Egipto nacionman. ²⁶Chaymi wawqenkunata Juda nirqa:

—¿Imatataq horqokusunchik wawqenchikta wañurachispanchikqa chaynataq wañusqanmanta pakaspanchikpas? ²⁷Ismael runakunamanyá rantikurusunchik, amayá paytaqa wañuchisunchikchu, wawqenchikqa aychanchikmi. Chaymi wawqenkunapas “allinmi” nirqaku. ²⁸Chay negociante Madian casta runakuna pasachkaptinmi Joseyta wawqenkuna horqorqaku pozomanta hinaspa Ismael casta runakunaman rantikururqaku cuarto kilo qollqepi chaymi Joseyta aparqaku Egipto nacionman.

²⁹Rubenñataqmi chay pozoman kutispan Joseytaqa manaña tarirqachu chaypiqa hinaspa pachankunata llikiparqa llakimanta. ³⁰Chaymi wawqenkunaman kutirisan nirqa:

—Warmaqá manam kanchu. ¿Kunanqa imapitaq rikukuykuni? —nispá.

³¹Chaymi paykuna Joseypa pachanta hapispanku, huk chivatochata wañurachispa chaypa yawarninwan Joseypa pachanta chapurqaku. ³²Hinaspa Joseypa chay qoysuneq sumaq pachanta apachirqaku taytankuman.

—Kayllatam tariruniku, reqsiy kayta churikipa pachanchu icha manachu —nispanku.

³³Chaymi Jacob reqsiykuspa nirqa:

—Churiypa pachanmi kayqa, ima purun animalchiki paytaqa mikurun. Joseypa cuerponqariki llikipasqach kachkan —nispá.

³⁴Chaymi Jacob pachanta llakimanta llikipaspa luto pachawan churakurqa hinaspa waqallarqa churinmanta achka punchawta. ³⁵Chaymi llapallan churinkuna asuykurqaku consuelanankupaq ichaqa paymi consuelanankuta mana munaspan nirqa:

—Ñoqaqa churiymantaqa llakikusaq wañunaykamam —nispa.
Chaynata nispanmi waqallarqa.

³⁶Madian casta runakunañataqmi Egipto nacionpi Potifarman rantikururqa Joseyta.
Potifarqa karqa Egipto nacionpi Rey Faraonta waqaychaq soldadokunapa capitanninmi.

Tamar warmimantawan Judamanta

38 ¹Chay tiempopim wawqenkunamanta Juda rakikuruspan chayarurqa Adulam llaqtayoq Hira sutiyoq runapaman. ²Hinaspam chaypi Canaan casta Sua sutiyoq runapa warmi churinta rikuruspan paywan casarakurqa. ³Paymi wiksayakuruspan wachakururqa qari wawata hinaspam suticharqa Erwan. ⁴Yapatawan wiksayakuruspan wachakururqa qari wawata hinaspam suticharqa Onanwan.

⁵Quisib llaqtapi Juda kachkaptinmi warmin kasqallan wiksayakuruspan wachakururqa qari wawata hinaspam suticharqa Selawan.

⁶Chaymi Judaqa piwi churin Erta casarachirqa Tamar sutiyoq warmiwan. ⁷Er sutiyoq Judapa piwi churinmi Tayta Diospa qayllanpi mana allin ruraq karqa chaymi Tayta Dios wañurachirqa. ⁸Chaymi Juda nirqa churin Onanta:

—Casarakuy wawqekipa viudanwan hinaspasña hina deberrickita cumpliy chaynapi wawqekipa miraynin ama tukunanpaq —nispa.

⁹Chaymi wawqenpa miraynin mana kananta munaspan wawqenpa viudanwan Onan puñuspa pampallaman sutuchiq. Payqa yacharqam wiksayakuruptinqa mana paypa churin kananta. ¹⁰Chay rurasqanmi Tayta Diosta mana gustarqachu hinaptinmi paytapas wañurachirqa. ¹¹Llumchuynin Tamartam Juda nirqa:

—Taytaykipa wasinpi hina viudalla *yachamuckkay churiy Sela hatunyanankama —nispa.

Judam piensarqa: “Yanqañataq wañurunman churiy Selapas wawqenkuna hina” nispan. Chaymi Tamarqa taytanpaman ripukurqa chaypi *yachananpaq.

¹²Unaymantañam Judapa warmin otaq Sua sutiyoq runapa churin wañukurqa chaymi Judaqa lutokusqanta horqokuruspan nirqa Timnat llaqtata ovejankuna rutuq. Paytam compañarqa Adulam llaqtayoq amistanin Hira. ¹³Chaymi Tamarman willaykurqaku:

—Suegroykim ovejankuna rutuq richkan Timnat llaqtata —nispa.

¹⁴Chaymi Tamarqa viuda pachanta horqokuruspan rebosanwan tapakuykuspan tiyarqa Enaim llaqtaman yaykunapi. Chayqa karqa Timnat llaqtaman rina ñanpa patanpim. Tamarqa yacharqam cuñadon Selaqa hatun runaña kasqanta, yacharqataqmi suegronqa prometikusqanman hina mana casarachisqantapas.

¹⁵Hinaptinmi Tamarta Juda rikuruspan piensarqa chuchumika kasqanpaq, chaynataqa piensarqa chay warmipa uyan tapasqa kasqanraykum. ¹⁶Chaymi Judaqa chay warmipa lawman muyuykuspan nirqa:

—Puñuytam munani qanwan —nispan.

Chaynataqa nirqa llumchuynin kasqanta mana yachastinmi. Hinaptinmi chay warmiñataq nirqa:

—¿Imataq qowanki ñoqawan puñuspaykiqu? —nispa.

¹⁷Chaymi Judañataq nirqa:

—Huk chivatochatam apachimusqayki —nispa.

Hinaptinmi warmiñataq nirqa:

—Prendaykita qoway apachimuwanaykikama —nispa.

¹⁸Chaymi Judañataq tapurqa:

—¿Ima prendatataq munanki? —nispa.

Hinaptinmi chay warmiñataq nirqa:

—Watuyoq selloq anilloykita qoykuway tawnaykitawan —nispa.

Chaymi qoykuspan paywan puñururqa. Hinaptinmi Tamarqa wiksayakururqa. ¹⁹Chaymi Tamar pasakuspan rebozanta horqokuruspan viuda pachanwan pachakururqa.

²⁰Chaymantam Judaqa Adulam llaqtayoyq amistadnin runawan huk chivatochata apachirqa chaynapi warmiman qosqan prendankunata mañamunanpaq ichaqa manam tarimurqachu. ²¹Hinaspan chay warmiwan tupasqan lugarpí runakunata tapukurqa:

—¿Maypitaq kachkan ñanpa hichpanpi tiyaq Enaimpi kaq chuchumika warmi? —nispa.

Hinaptinmi paykunañataq nirqaku:

—Manam kaypiqa kanchu chuchumika warmiqa —nispa.

²²Chaymi Hira kutispan Judata nirqa:

—Manam tarimunichu, chaypi runakunapas: “Kaypiqa manam chuchumika warmiqa kanchu” nispan nimuwanku.

²³Chaymi Juda nirqa:

—Chay qosqaytaqa apakuchunyá mana pipas asipayawananchikpaq. Ñoqaqari-ki apachirqaykim kay chivatochata hinaptinmi mana tarimunkichu —nispa.

²⁴Kimsa killa pasaruptinmi Judaman willamurqaku:

—Llumchuyniki Tamarqa huchapakurunmi hinaspan wiksayoyq kachkan —nispa. Chaymi Juda nirqa:

—Horqomuspa kañaychik —nispa.

²⁵Chaymi payta horqomuchkaptinku kacharqa suegronman nichiq:

—Kay prendapa dueño runapatam wiksayakuruni. Reqsikuy ¿pipataq kay watu-
yoq selloq anillowan tawnaqa? —nispa.

²⁶Chaymi Juda reqsikuykuspa nirqa:

—Churiy Selawan mana casarachisqayraykum payqa inocente ñoqamantaqa —nispa. Chaymi manaña puñurqañachu paywan.

²⁷Chaymi Tamarpa wachakunan tiempo chayaramuptin mellizocha kasqa.

²⁸Wachakuchkaptinmi huknin wawa makinta horqoramurqa hinaptinmi partera hapiruspan puka qaytuwan watarurqa:

—Kaymi lloqsimurqa puntata —nispan.

²⁹Makinta kaq kutiykarachiptinmi huknin wawqen lloqsiramurqa puntata hinaptinmi partera nirqa:

—¿Imaynataq kichamurqanki lloqsimunaykipaq? —nispa.

Chaymi suticharqa ^hFareswan. ³⁰Paypa qepantañam wawqen lloqsimurqa puka qaytu watuyoq chaymi suticharqa Zarawan.

Joseyta Potifarpa warmin munapayasqanmanta

39 ¹Egipto nacionman Joseyta aparuptinkum Potifar sutiyoq Egipto nacionniyoq runa rantirurqa apaqnin Ismael casta runakunamanta. Potifarqariki karqa Rey Faraonta waqaychaq soldadokunapa capitanninmi. ²Ichaqa

^h 38:29 Hebreo simipi Fares ninanqa “kichay” otaq “llikiy” ninanmi.

Joseyta Tayta Dios yanapaptinmi favorecesqa karqa Egipto nacionniyoq patroninpa wasinpi kaspan. ³Patronninmi qawarqa Joseytaqa Tayta Dios yanapasqanta chaynataq tukuy rurasqanpipas Tayta Dios allinllataña favorecesqanta. ⁴Hinap-tinmi Joseyta patronnin favorecerqa hinas pam churarqa wasinpi mayordomonpaq hinas pam tukuy kapuqninkunata confiykurqa. ⁵Chaymi wasinta chaynataq tukuy kapuqninkunata cuentallikusqan punchawmanta Potifarpa wasinta Tayta Dios bendecirqa Joseyrayku. Chaymi Tayta Diospa bendicionnin karqa tukuy kapuqninpi, wasinpi chaynataq chakranpipas. ⁶Chaymi tukuy kapuqninta Joseyman dejaykuspan manaña imamantapas piensarqachu aswanqa mikunallanmantañam.

Joseyqa karqa buenmozo allin rikchayniyoqmi. ⁷Patronninpa warminmi Joseyta qawapayaq hinas pam nirqa:

—Ñoqawan puñuy —nispa.

⁸Joseyñataqmi mana munaspan nirqa patronanta:

—Patronniyqa wasinpi kaqkunamantaqa manam preocupakunchu, tukuy iman-tam confiykuwan. ⁹Manam kay wasipiq ñoqamanta aswan atiyniyoqqa pipas kanchu. Kayqayá wasinpi tukuy kaqta patronniy entregaykuwan ichaqa qamllatañam mana qowanchu warmín kasqaykirayku. ¿Imaynataq kay mana allinta ruraspayqa Diospa contranpiqa huchallikuyman? —nispa.

¹⁰Chay warmim sapa punchaw Joseyta hikutaq paywan puñunanpaq ichaqa Joseymi mana munarqachu. ¹¹Chaymi huk punchaw, wasi allichaq Josey yaykuptin mana pipas wasipi karqachu. ¹²Hinap-tinmi Joseyqa pachanmanta chay warmi hapirurqa:

—Puñusun ñoqawan —nispan.

Ichaqa hawamanmi lluptikaramurqa warmipa makinpi pachantapas dejaramuspan. ¹³Chaymi makinpi Joseyqa pachan quedaramusqanta warmi qawaykuspan ¹⁴qayarqa wasinpi sirvientenkunata hinas pam nirqa:

—Qawaychik, qosaypa pusamusqan Hebreo casta runam burlakuwachkanchikña. Paymi yaykumuarqa puñunaykupaq chaymi hatunmanta qaparirqani. ¹⁵Qaparis-pay qayakuptiyi lluptiramurqa hawaman pachantapas ladoypi dejaruspan —nispa.

¹⁶Chay warmim Joseyqa pachanta churarqa Joseyqa patronnin wasiman kutimunankama. ¹⁷Chay warmimá chay wakin sirvientenkunaman rimasqanta hinalla qosanman willaspan nirqa:

—Hebreo casta pusamusqayki sirvientem yaykumuarqa burlakuwananpaq ¹⁸chaymi qaparispay qayakuptiy lluptiramurqa hawaman pachantapas ladoypi dejaruspan. ¹⁹Kaytam rurawan sirvienteki —nispa.

Warmín chaynata willaykuptinmi Joseyqa patronnin sinchita piñakururqa. ²⁰Chaymi Joseyta churarurqa reypa presonkunapa kasqan carcelman hinap-tinmi karqa chay carcelpi. ²¹Aswanqa Tayta Diosmi karqa Joseywan hinas pam favorecerqa, favorecechirqataqmi carcelpi jefewanpas. ²²Chaymi Joseyman carcelpi kamachikuq jefe entregaykurqa carcelpi llapallan presokunata chaynapi payña cuentallikunanaq, Joseymi chay carcelpi tukuy ima kamachikuq karqa. ²³Carcelpi jefeqa Joseyman entregasqan punchawmantam mana preocupakurqachu Joseywanqa Tayta Dios kasqanrayku, Tayta Diosmi paypa rurasqanpi favorecerqa.

Iskay presokunapa mosqosqanmanta

40 ¹Chaykuna pasaruptinmi Egipto nacionpi reyman vino serviqwan panaderokunapa jefen reyninkupa contranpi faltakururqaku. ²Chaymi Rey

Faraonqa iskay serviqninkunapa contranpi otaq vino serviqkunapa jefenpa contranpi hinaspam panaderokunapa jefenpa contranpi piñakururqa. ³Paykunatam Josey-pa preso kasqan carcelman churarachirqa, chay carcelqa karqa reyta waqaychay soldadokunapa capitanninpa wasinpim. ⁴Joseyman chay presokunata capitán qoykuptinmi Josey servirqa paykunata, unaymi karqaku preso. ⁵Egipto nacionpi reyman vino serviqmi panaderopiwan carcelpi kachkaspanku iskayninku chay tutalla mosqorurqaku, sapa mosqoy pam karqa yachachikuy nin. ⁶Paqarinnintin qawanapaq Josey hamuspanñataqmi paykunata tarirurqa hukmanyasqata. ⁷Hinaptinmi patroninpa wasinpi kaq presomasinkunata otaq Faraonpa serviqninkunata Josey tapurqa: —¿Imanasqataq hukmanyasqa kachkankichik? —nispa.

⁸Chaymi paykuna nirqaku:

—Mosqorunikum hinaptinmi mana pipas kanchu imam ninan niwaqniyku —nispa.

Hinaptinmi Josey nirqa paykunata:

—Willawaychik, Diosmi qosunkichik mosqoynikichikpa imam ninantaqa —nispa.

⁹Chaymi vino serviqkunapa jefen willakurqa mosqoy ninta Joseyman:

—Ñoqam mosqoy niypi rikurqani uvas sacha ñawpaq niypi kachkaqta. ¹⁰Chay uvas sacham kasqa kimsa kallmayoq, iklimus pam sisamuchkasqa hinaptinmi uvaspa rurun poqorusqa. ¹¹Hinaptinmi Faraonpa copan makiypi kachkasqa chaymi uvaskunata Faraonpa copanman qapispay copata payman haywasqani.

¹²Hinaptinmi Josey nirqa:

—Kaymi mosqoynikipa imam ninantaqa: Kimsa kallmakunam kimsa punchaw.

¹³Kimsa punchawmantam Faraon pusachisunki hinaspam puestoykiman kutiykachisunki chaymi Faraonman servinki copata imaynam ñawpaqta qosqaykiman hina. ¹⁴Chayna allinpi kaspaykiqa amamá qonqaruwankichu, ama hina kaspaykimá Rey Faraonta niykapuwanki kay carcelmanta horqowanapaq. ¹⁵Hebreo casta runakunapa kasqan lawmantam ñoqataqa suwamuwarqaku. Mana imamantataqmi kay carcelmanpas churaruwanku —nispa.

¹⁶Panaderokunapa jefenpas vino serviqman mosqoy ninpa imam ninanta willaykuptinmi Joseyta nirqa:

—Ñoqañataqmi kaynata mosqorurqani: Umaypim apachkasqani yuraq tanta apana patanasqa kimsa balayta. ¹⁷Alton kaq balaypim kachkasqa Faraonpaq tukuy rikchaq miskillaña tantakuna hinaptinmi chay apasqay balaymanta alton pawaq animalkuna mikuchkasqa.

¹⁸Chaymi Josey nirqa:

—Kaymi mosqoynikipa imam ninantaqa: Kimsan balaykunam kimsa punchaw.

¹⁹Kimsa punchawmantam Faraon pusachisunki hinaspam kunkaykimanta sachaman warkuchisunki chaymi alton pawaq animalkuna aychaykita mikunqa —nispa.

²⁰Kimsa punchawmantam Faraon santonpi convidota rurarqa llapallan serviqninkunapaq hinaspam horqochimurqa carcelmanta vino serviqkunapa jefenta chaynataq panaderokunapa jefentapas. ²¹Vino serviq jefetam kutiykachirqa puestonman chaymi Faraonman vinota servirqa. ²²Panaderokunapa jefentañataqmi warkurachirqa Josey nisqanman hina. ²³Vino serviqkunapa jefentañataqmi mana yuyarqachu Joseymanta, aswanqa qonqarurqam.

Rey Faraonpa mosqosqanmanta

- 41** ¹Iskay wata pasaruptinmi Rey Faraon mosqorurqa: Nilo Mayupa patanpim pay sayachkasqa ²chaymi qanchis vacakuna wicharimuchkasqa Nilo Mayumanta, sumaq wirakamam chay vacakunaqa mikuchkasqa pastota tuturallaña ukupi. ³Chay qanchis sumaq wirakama vacakunapa qepantam mayumanta wicharimuchkasqataq qanchis mana valeq, charki vacakunapas, chaykunam sayarurqaku Nilo Mayu patanpi sumaq vacakunapa ladonpi. ⁴Chay mana valeq, charki vacakunam qanchis sumaq wira vacakunata mikururqa hinaptinmi Faraon rikcharirurqa. ⁵Yapamanta puñuykuspanmi mosqorurqa huktakan: Qanchis espigakunam sumaqlaña lloqsimuchkasqa chulla tullullamanta. ⁶Chaynataqmi qanchis pusillanña chunniq wayrapa chakichisqan espigapas lloqsimuchkasqataq sumaqlaña espigakunapa qepanta ⁷chaymi qanchis pusillanña espigakuna millpururqa poqosqa allin grano espigakunata. Faraon rikchariruptinmi chayqa mosqoylla kasqa. ⁸Chaymi paqarinnintinta Faraon llumpay hukmanyasqallaña kaspan Egipto nacionpi brujokunata haspa yachayniyoqkunata qayachirqa. Chay mosqorusqanta willaptinpas manam pipas mosqoyninpa imam ninan willayta atirqachu. ⁹Chaymi vino serviqkunapa jefen Rey Faraonta nirqa: —Chayraqmi yuyariruni, ¹⁰Reynilláy Faraon, qanmi piñakurqanki ñoqapa haspa panaderokunapa jefenpa contranpi haspam waqaychasuqniku soldadokunapa capitanninpa wasinpi kaq carcelman pusachiwarqankiku. ¹¹Hinaptinmi ñoqapas chaynataq paypas chay tutalla mosqorurqaniku. Sapa mosqoytam karqa imam yachachikuynin. ¹²Chay carcelpim karqa ñoqaykuwan Hebreo casta mozo. Payqariki karqa waqaychasuqniku soldadokunapa capitanninpa sirvientenmi, payman willaptiykum mosqoyniykupa imam ninanta willawarqaku sapakamaman. ¹³Chaymi paypa imam niwasqankuman hina sucedewarqaku. Ñoqam kutiykamurqani puestoyman, hukniytañataqmi warkurachirqanki —nispa.
- ¹⁴Chaymi Faraon qayachimurqa Joseyta. Apurawtam horqochimurqaku carcelmanta. Chukchanta rutuspa pachantapas mudaykachispa Rey Faraonman pusaumurqaku. ¹⁵Faraonmi nirqa Joseyta: —Mosqoyniypa imam ninantam mana pipas willawayta atinchi, ichaqa uyarirqanin uyariykuspalla mosqoykunapa imam ninan willakuq kasqaykita.
- ¹⁶Chaymi Faraonta Josey nirqa: —Chayqa manam ñoqallamantachu aswanqa Diosmi willasunki allinnikipaq —nispa.
- ¹⁷Chaymi Rey Faraon nirqa Joseyta: —Mosqoyniypim Nilo Mayu patanpi sayachkasqani. ¹⁸Hinaptinmi Nilo Mayumanta qanchis sumaq wira vacakuna wicharimuchkasqa, haspam pastota mikurqaku tuturallaña ukupi. ¹⁹Chay vacakunapa qepantañataqmi wicharimurqa Nilo Mayumanta, qanchis mana valeq charki vacakuna. Kay Egipto nacionpiqa manam rikurqanichu chayna llumpay charki tullu vacakunataqa. ²⁰Chaymi chay mana valeq charki vacakuna punta kaq qanchis wira vacakunata mikururqa. ²¹Chaymi mikuruspankupas mana mikusqa hinalla karqaku, punta kasqankupi hinallam mana valeq karqaku hinaptinmi rikcharirurqani.
- ²²—Huktawan mosqospaymi rikurqani chullalla tullumanta qanchis espigakuna sumaqlaña lloqsimuqta. ²³Chaynataqmi qanchis pusillanña chunniq wayrapa chakichisqan espigapas lloqsimuchkasqa sumaqlaña espigakunapa qepanta. ²⁴Chaymi pusillanña espigakuna qanchis sumaq espigakunata millpururqa. Chaytam willarqani brujokunaman aswanqa manam mayqannipas imam ninan willawayta atinkuchu —nispa.
- ²⁵Chaymi Rey Faraonta Josey nirqa:

—Qampa mosqoynikikunaqa hukllam, Diosmi qawachisuchkanki imam rurananta.
²⁶Qanchis sumaq vacakunawan qanchis sumaq espigakunaqa hina chay qanchis watalлам. Mosqoyqa chullallam. ²⁷Chaykunapa qepan wicharimuy mana valeq charki vacakunapas qanchis watakunam, chay qanchis pusillanña chunniq wayrapa chakichisqan espigakunapas hina chay qanchis watallataqmi. Chay mosqoynikipa imam ninanqa qanchis wata muchuy. ²⁸Diosmi imam rurananta qawachisuchkanki kay willasqayman hina: ²⁹Qanchis watam kanqa sumaqlaña kawsay cosechakuna Egipto nacionpi. ³⁰Chaykunapa qepantañataqmi qanchis wata muchuy kanqa Egipto nacionpi. Hatun cosechakunatapas manañam yuyanqakuñachu, chay muchuy. ³¹Chay ñawpaq sumaqlaña cosechakunatapas manañam rikunqakuñachu llumpa-llumpay muchuy kasqanrayku. ³²Diosmi prontolla chaynatapuni ruranqa chaymi iskay kutikama mosqorqanki. ³³Chaynaqa kunanpuni maskay yuyayniyoq hinaspa yachayniyoq runata hinaspa churay Egipto nacionpi kamachikunanpaq. ³⁴Kaynatayá ruray: llaqtakunapiyá gobernadorkunata churay chaynapi Egipto nacionpi qanchisnintin wata sumaqlaña kaq cosechakunamanta huñunankupa, pichqa costalmanta huknintayá waqaychachunku. ³⁵Kay hamuq allin watakunapiyá llapallan kawsayta huñuchunku qampa controlasqaykita. Llapa trigokunatayá churachunku llaqtakunapi. Chaytaqa waqaychachunku muchuy. ³⁶Hinaptinmi Egipto nacionpaq chay kawsaykuna waqaychasqa kanqa qanchis wata muchuy. ³⁷Chaynapi runakuna yarqaymanta mana wañurunankupa.

Egipto nacionpi Josey gobiernasqanmanta

³⁷Joseyqa chay nisqankunam allinllaña rikchakapurqa Faraonpaqwan gobiernonpi yanapaqkunapaq. ³⁸Hinaptinmi Faraon nirqa paykunata:
 —Diospa espiritunwan kaq Josey hina runataqa manam tarichwanchu —nispa.
³⁹Chaymi Faraon nirqa Joseyta:
 —Diosllam tukuy kaytaqa willasurqanki, manam qam hina yuyayniyoq hinaspa yachayniyoq runaqa pipas kanchu. ⁴⁰Qanmi kamachikunki kay palacioypi hinaptinmi lliw runaykuna nisqaykita kasukunqa. Rey kayllaypiñam qanmantaqa tumpa mas kasaq —nispa.
⁴¹Faraonmi nirqataq Joseyta:
 —Kunanmi lliw Egipto nacionpi kamachikuqpaq churayki —nispa.
⁴²Chaymi makinmanta selloq anillonta Faraon horqoykuspa Joseypaman churaykurqa, pachachirqataqmi fino linomanta pachawanpas, kunkanmanpas qorimanta collartam churaykurqa. ⁴³Chaymantam Joseyta muyuchimurqa iskay kaq allin carretanpi hinaptinmi puntanpi kaqkuna qayakurqaku: “iPay pasanapaq asuriychik ñanmanta!” nispa. Chaynapim Josey churasqa karqa Egipto lliw nacionpi kamachikuqpaq.
⁴⁴Faraonmi nirqataq:
 —Ñoqa rey kachkaptipas Egipto nacionpi runakunaqa qam kamachiptillaykim tukuy imata ruranqaku —nispa.
⁴⁵Joseytam Faraon suticharqa “Zafnat-panea” nispan. Casarachirqañataqmi On llaqtapi sacerdote Potiferapa warmi churin Asenatwan chaynapim Joseyqa allin reqsisqa karqa Egipto lliw nacionpi. ⁴⁶Joseymi karqa kimsa chunka watayoy Egiptopi Rey Faraonpa qayllanman pusaptinku.
 Joseymi Rey Faraonpa palacionmanta lloqsirqa enteron Egipto nacionpi purimunanpaq. ⁴⁷Chakrakunapim alli- allinsu qespirqa kawsaykuna. Qanchis watantinmi karqa sumaqlaña cosecha. ⁴⁸Chaymi qanchisnintin wata Josey huñurqa Egipto allpapi

wiñaq kawsaykunata, chay kawsaykunatam waqaycharqa llaqtakunapi. Muyuriqninpi kaq chakrakunamantamá huñurqa llaqa kawsaykunata sapa llaqtaman. ⁴⁹Chaymi lamar qochapi aqota hinaña Josey trigota huñururqa manaña yupaypas atinakama.

⁵⁰Manaraq muchuy hamuchkaptinmi Joseypa iskayña churinkuna karqa, paykunatam wachakurqa warmin Asenat. Asenatmi karqa On llaqtapi sacerdote Potiferapa churin.

⁵¹Chaymi piwi kaq churinta Josey suticharqa Manaseswan: “Diosmi qonqaykachiwan tukuy llakiyta chaynataq aylluykunatapas” nispa. ⁵²Huknin churintañaataqmi suticharqa Efrainwan: “Diosmi ñakarisyay nacionpi miraykachiwan” nispa. ⁵³Tukururqamá Egipto nacionpi sumaqlaña cosechana qanchis watakuna. ⁵⁴Hinaptinmi qanchis wata muchuy qallarirqa Joseypa nisqanman hina, chaymi llapallan nacionkunapi muchuy karqa. Enteron Egipto nacionpim ichaqa mana yarqay karqachu chaypiqa mikuy kasqanrayku. ⁵⁵Egipto nacionpi muchuy qallaykuptinñaataqmi runakuna Rey Faraonta mañakurqaku kawsayta qonanpaq. Chaymi Egipto nacionpi llapallan runakunata Faraon nirqa:

—Riychik Joseyman hinaspa paypa nisuusqaykichikta ruramuychik —nispa.

⁵⁶Lliw Egipto nacionpi muchuy miraruptinmi Josey kichachirqa taqekunapa kasqan wasikunata hinaspa rantikurqa chay nacionpi runakunaman. Egipto nacionpim aswan-aswan muchuy karqa. ⁵⁷Tukuy kay pachapi llumpay muchuy kasqanraykum llaqa runakuna rirqa Egipto nacionman Joseymanta kawsay rantimunankupaq.

Joseypa wawqenkuna kawsay rantiq risqankumanta

42 ¹Jacobmi Egipto nacionpi kawsaykuna kasqanta yachaspa nirqa churinkunata: —¿Imatataq rurachkankichik qawanakuspallaqa? ²Ñoqam uyarirqani Egipto nacionpiqa kawsaykuna kasqanta, rispaya rantimuychik chaynapi yarqaymanta ama wañurunanchikpaq —nispa.

³Chaymi Joseypa chunkantin wawqenkuna Egipto nacionman pasarqaku kawsaykunata rantimunankupaq. ⁴Jacobmi Joseypa wawqen Benjaminta mana kacharirqachu wawqenkunawan rinanpaq: “Yanqañaataq imapas pasarunman” nispa. ⁵Israelpa churinkunam kawsaykuna rantimunankupaq wakin riqkunapiwan rirqaku Canaan lawpipas muchuy kasqanrayku.

⁶Joseymi karqa Egipto nacionpi munaychakuq, chayraykum llaqa runakunaman kawsayta rantikuq. Joseypa wawqenkunam chayaruspanku paypa ñawpaqninpi qonqoranpa pampaman kumuykurqaku. ⁷Chaymi Josey wawqenkunata qawaykuspa reqsirurqa aswanqa manam reqsiqpas tukurqachu hinaspa piñasqa paykunata tapurqa:

—¿Maymantataq hamuchkankichik? —nispa.

Chaymi paykunañaataq nirqa:

—Canaan lawmantam hamuchkaniku kawsaykunata rantinaykupaq —nispa.

⁸Joseyqa wawqenkunata reqsiruchkaptinpas paykunaqa manam Joseyta reqsirqakuchu. ⁹Chaymi Josey paykunamanta mosqosqanta yuyariruspa nirqa:

—Wateqaqkunam kankichik, kay nacionqa mana defiendesqa kasqanta qawaqmi hamurqankichik —nispa.

¹⁰Hinaptinmi paykunañaataq nirqa:

—Señor, runallaykikunaqa kawsay rantiqllam hamurqaniku. ¹¹Kay lliwchaykum kaniku huk runapa churillan, cheqap rimaq runakunam kaniku. Kay runallaykikunaqa manam wateqaq runakunachu kaniku —nispa.

¹²Chaymi Josey nirqa:

—Cheqaptapunim qamkunaqa nacionqa mana defiendesqa kasqan qawaq hamurqankichik —nispá.

¹³Hinaptinmi paykunañataq nirqa:

—Kay runallaykikunaqa chunka iskayniyoq wawqekunam kaniku, Canaan lawpi huk runapa churillanmi kaniku. Sullkaykum kachkan taytaykuwan hukninñataqmi chinkarun —nispá.

¹⁴Chaymi Josey nirqa paykunata:

—Nisqaypi hinam wateqaq kankichik. ¹⁵Kunanmi pruebasqa kankichik. Juranim Faraonrayku, mana sullka wawqekichik hamuptinqa manam lloqsinkichikchu kaymanta. ¹⁶Kachaychikyá huknikichikta chay wawqekichikta pusamunanpaq, qamkunañataqyá preso qepaychik rimasqaykichik cheqap kasqan pruebasqa kannanpaq, mana chayqa juranim Faraonrayku, wateqaqmi kankichik —nispá.

¹⁷Hinaspam paykunata carcelman churarqa kimsa punchaw. ¹⁸Kimsa punchawmantam paykunata Josey nirqa:

—Kawsanaykichikpaq kaynata ruraychik: ñoqaqa Diostam respetani. ¹⁹Cheqap rimaq qarikuna kaspaykichikqa huknin wawqekichikta yá carcelpi presota dejaychik, wakinnikichikñataqyá riychik wasikichikman kawsayta apaspa familiaykichik mikunanpaq. ²⁰Ichaqa sullka wawqekichikta pusamuwankichik chaymi cheqap kanqa rimasqaykichik, mana chayna kaptinqa wañunkichikmi —nispá.

Paykunam chaynata ruraspanku ²¹ninakurqaku:

—Cheqaptapunim huchallikururqanchik wawqenchiqpa contranpi. Ruegakuwachkaptinchikmi ñakariyninta qawachkaspá mana uyarirqanchikchu chayraykum ñoqanchikman kay ñakariy hamuruwanchik —nispá.

²²Chaymi Ruben paykunata nirqa:

—¿Manachum nirqaykichik: “Ama huchallikuychikchu warmapa contranpi” nispay? ichaqa manam kasuwarqankichikchu, kunanmi vidanmanta pagachkanchik —nispá.

²³Paykunaqa manam yacharqakuchu rimasqankutaqa Josey entiendesqanta, Joseywan wawqenkuna rimaptinmi huk runa tikrarqa paykunapaq. ²⁴Joseymi paykunamanta raki-kuykuspan waqarqa, chaymantam paykunaman kasqan kutispan rimapayarqa hinaspam Simeonta qawachkaptinku presochaspa chaqnachirqa. ²⁵Chaymantam runankunata Josey kamachirqa wawqenkunapa costalninman trigota huntachinankupaq chaynataq sapakamapa qollqenkutapas costalninkuman kutiykachinankupaq hinaspá qoqawchannankupaq. Chaynatamá paykunapaq ruraraqaku. ²⁶Joseypa wawqenkunam kawsaykunata asnonkuman cargakuykuspa kutirqaku. ²⁷Samasqankupinam asnonman mikuchinanpaq costalninta huk kaqnin kichaykuspan tarirurqa qollqenta. ²⁸Chaymi nirqa wawqenkunata:

—Qollqeytam kutiykarachimuwasqa, costalniypim kasqa —nispá.

Hinaptinmi mancharikuywan katkatataspanku ninakurqaku.

—¿Imatataq Diosqa rurawachkanchik? —nispanku.

²⁹Canaan lawman chayaspam taytanku Jacobman willakurqaku paykunata tukuy ima pasamusqanmanta:

³⁰—Egipto nacionpi kamachikuq runam piñasqa rimapayarqaku nacionnin wateqaq kasqaykuta piensaspan. ³¹Chaymi ñoqayku nirqaniku: “Manam wateqaqkunachu kaniku, ñoqaykuqa cheqap rimaq qarikunam kaniku. ³²Taytaykupa churinkunam kaniku chunka iskayniyoq, hukninmi chinkarun, sullkaykuñataqmi taytaykuwan Canaan lawpi kachkan” nispá. ³³Chay nacionpi kamachikuq runam niwarqaku: “Kaynapim reqsisqaykichik cheqap runakuna kasqaykichikta: huknin wawqekichikta ñoqawan

saqeychik hinaspa kutiychik familiaykichik mikunanpaq kawsayta apaspa, ³⁴pusamu-wankichikmi sullka kaq wawqekichikta chaynapi wateqaqkuna mana kasqaykichikta chaynataq cheqap rimaq runakuna kasqaykichikta yachanaypaq. Chayñam wawqekichikta kacharisaq, chayñam negociotapas rurakunkichik kay nacionpi” nispa.

³⁵Chaynata niruspa costalninkuta vaciaptinkum sapakamapa qollqenku kipusqa kachkasqa chaymi taytankupiwan qollqenkuta qawaykuspanku mancharikururqaku. ³⁶Chaymi taytanku Jacob paykunata nirqa:

—Manaña churiyoqtachu dejaruwankichik, Joseyqa manam kanñachu nitaqmi Simeonpas kaypiñachu. Benjamintapas qechuruwaytam munachkankichik. Tukuy kaykunaqa ñoqapa contraypim —nispa.

³⁷Chaymi taytanta Ruben nirqa:

—Mana kutirachimuptiyqa is kay churiykunatachá wañurachinki, qoykuwayá Benjaminta ñoqam kutichimusaq —nispa.

³⁸Hinaptinmi pay nirqa:

—Manam churiyqa rinmanchu qamkunawanqa, wawqen wañuruptinmi payqa sapallañña qeparun, chay risqaykichikpi imapas pasaruptinqa waqasqallaypichá kay machuqa wañukusaq —nispa.

Benjaminta Egipto nacionman pusasqankumanta

43 ¹Muchuy má karqa llumpaysu chay lawkunapi. ²Egipto nacionmanta kawsay apamusqanku tukuruptinmi taytanku Israel nirqa:

—Kutiychik hinaspa asllatapas kawsayta rantimuychik ñoqanchikpaq —nispa.

³Hinaptinmi Juda nirqa:

—Chay runam chunkay-chunkayta nimuwarqaku: “Sullka wawqekichikta mana pusamuwaspaykichikqa manam rikuwankichikchu” nispa. ⁴Wawqeykuta ñoqaykuwan kachaptikiqa risaqkum hinaspa rantimusaqku kawsayta. ⁵Mana kachariptikim ichaqa mana risaqkuchu. “Sullka wawqekichikta mana pusamuwaspaykichikqa manam rikuwankichikchu” nispa niwarqaku chay runaqa —nispa.

⁶Chaymi Israel nirqa:

—¿Imanasqataq kay mana allinta rurawankichik huknin wawqekichikmantapas willakaramuspaykichik? —nispa.

⁷Hinaptinmi paykunañataq nirqaku:

—Chay runam tapupayawarqaku ayllunchikkunamanta kaynata: “¿Taytaykichik kawsanraqchu? ¿Kanraqchu huk wawqekichikpas?” nispan. Chaymi willakurqaniku tapuwasqankuman hina. Manam yacharqanikuchu “wawqekita pusamuy” nispa niwanankutaqa.

⁸Chaymi Juda nirqa taytan Israelta:

—Kachariyyá warmata ñoqaykuwan rinanpaq chaynapi qampas, ñoqaykupas chaynataq warmaykupas mana wañurunanpaq. ⁹Ñoqam Benjaminmantaqa nanachikusaq, mana kutichimuptiyqa ñoqatachá cuentata mañawanki, ñoqachá wiñaypaq culpayoq kasaq. ¹⁰Mana harkaruwaptikikuqa is kaykamañapas kutiruyman kuchá karqa —nispa.

¹¹Chaymi taytanku Israel nirqa:

—Chayna kaptinqa kaynatayá ruraychik: kay Canaan lawpi allin kaqkunatayá apaychik regalota chay runaman: as balsamota, mielta, miski asnaqta, mirrata, nuezkunata hinaspa almendrasta. ¹²Apaychiktaqyá qollqetapas rantimunaykichikpaq, kutichiychiktaqyá costalpi qollqe tarisqaykichiktapas, icha pantaspapas hinaramurqaku. ¹³Wawqekichiktapas

pusaspayá kutiychik chay runaman. ¹⁴Tukuy Atiyniyoq Diosyá chay runapa sonqonman churaykuchun qamkunapaq llakipayakuyta chaynapi Simeonta hinaspa Benjamintapas kacharimunapaq. Churiykunata qechuruwaptinqa imanasaqñamá —nispa.

¹⁵Chaymi runakunaqa aparqaku regalokunata ñawpaq apasqanku qollqemantapas huk chaynatawanraq, pusarqakutaqmi Benjamintapas chaymi Egipto nacionman rispanku Joseyman chayarqaku. ¹⁶Chaymi Josey qawaykurqa Benjamintawan wawqenkunata hinaspa wasinpi mayordomonta kamachirqa:

—Kay runakunata wasyman pusaykuy hinaspa novillota nakaspa mikuyta ruramuy, kay runakunam chawpi punchawta ñoqawan mikunqa —nispa.

¹⁷Joseypa kamachisqanta hina chay mayordomo ruraspanmi Joseypa wasinman chay runakunata pusaykurqa. ¹⁸Joseypa wasinman pusaykuptinkum chay runakuna mancharikuspa ninakurqaku:

—Punta hamuyninchikpi costalninchikpi qollqe rikurirusqanmantachá tumpaykuwaspanchik kaymanqa pusaykaramuwanchik chaynapi hapiruwanchikpaq, chaynapichá sirvientenña kasunchik asonchikkunawan kuska —nispa.

¹⁹⁻²⁰Joseypa mayordomonman asuykuspankum wasipa punkunpi parlapayarqaku:

—Señorlláy, hamurqanikum puntata kawsay rantiq. ²¹Kutispaykum tuta samana lugarman chayarurqaniku chaymi costalniykuta kichaykuptiyku sapakamapa qollqeyku kachkasqa imam kaq pesoyoq chaymi kutichimuchkaniku. ²²Aпамurqanikutaqmi huk chayna qollqetapas kawsay rantinaykupaq ichaqa manam yachanikuchu costalniykuman pim chay qollqe churarusqantaqa —nispa.

²³Hinaptinmi chay mayordomoñataq nirqa:

—Hawkalla kaychik qamkunaqa, ama manchakuychikchu qamkunapa hinaspa taytaykichikpa Diosninmi costalnikichikpi pakata hina qoykusurqankichik, qollqekichiktaqa imam kaqtam chaskirqani —nispa.

Chaymantam Simeonta horqomurqa paykunaman. ²⁴Chay mayordomom runakunata Joseypa wasinman pusaykurqa. Yakuta paykunaman qoykuptinmi chakinkuta mayllakurqaku, chay mayordomoqa asonkumanpas qaraykurqam. ²⁵Paykunañataqmi Joseywan chawpi punchawpi mikunankuta yachaspanku regalota prepararqaku.

²⁶Josey wasiman hamuruptinmi regalota wasiman apamuspanku paypa qayllanpi qonqoranpa pampaman kumuykurqaku. ²⁷Chaymi Josey tapurqa imaynam kasqankumanta:

—Taytaykichik yuyaqñam nisqaykichikqa ¿imaynataq kachkan? ¿Kawsachkanraqchu? —nispa.

²⁸Hinaptinmi paykuna nirqa:

—Allinllam kachkan taytallaykuqa, kawsachkanraqmi —nispa.

Hinaspa qonqoranpa pampaman kumuykurqaku. ²⁹Chaymi Tayta-mamanmanta wawqen Benjaminta Josey qawarista tapurqa:

—¿Paychu chay willawasqaykichik sullka? wawqekichik —nispa.

Hinaspa Benjaminta nirqa:

—Diosyá bendecisunki, churilláy —nispa.

³⁰Chaymi Josey wawqenmanta waqanayay hapiruptin cuarntonman yaykuruspan waqakururqa. ³¹Uyanta upakuruspanmi waqanayaynin taniruptin hawaman lloqsimuspan nirqa:

—Mikuyta servimuychik —nispa.

³²Joseypaqmi servirqaku sapaq mesapi, sapaq mesapiñataq wawqenkunapaq hinaspa sapaq mesapitaq paywan kuska mikuq Egipto runakunapaqpas. Egipto casta

runakunaqa manam kuskaqa mikuqkuchu Hebreo castakunawanqa, paykunapaqqa karqa millakuyapaqmi. ³³Wawqenkunatam tiyachirqa chimpanpi, piwimanta qallaykupa sullkakama chaymi wawqenkunaqa admirasqallaña qawanakurqaku. ³⁴Chaymi Josey mesanmanta haywarqa mikuyta paykunaman, Benjaminpa mikuyninga wakinpamanta pichqa kuti masmi karqa. Tomaspankum kusikurqaku Joseywan.

Joseypa qollqe vasonmanta

44 ¹Joseymi kamachirqa wasinpi mayordomonta: —Kay runakunapa costalninman huntachiy kawsayta apay atinankukama, churaytaqyá apamusqanku qollqetapas sapakamapa costalninman kawsay rantisqanku qollqetawan. ²Churaytaq qollqe vasoytapas sullkankupa costalninman kawsay rantisqan qollqetawan —nispa.

Chaymi pay rurarqa Joseypa nisqanta hina. ³Achikyaytam runakunata asnonkunatawan aviaturqaku. ⁴Paykuna llaqtamanta lloqsiramuspa manaraqpas karupi kachkaptinkum Josey nirqa mayordomonta:

—Chaylla qatiy chay runakunata, hayparuspaykim ninki paykunata: “¿Imanasqataq allin rurasayqaykichikta mana allinwan kutirachinkichik? ¿Imanasqataq suwakamurqankichik qollqe vasotaqa? ⁵¿Manachu chay vasoqa señorniypa tomanan hinaspa chaywantaq adivinanpas? ¡Kaytaqa manam allintachu rurarunkichik!” nispa.

⁶Chay mayordomom paykunata hayparuspan nirqa imam Joseypa yachachisqanman hina. ⁷Hinaptinmi paykunañataq nirqaku:

—¿Señorllayku imanasqataq kay palabrakunataqa, niwankiku? Manam haykapiyas kay runallaykikunaqa chaynataqa ruraymankuchu. ⁸Canaan lawmantaraqmi costalniykupi qollqe tarisqaykutapas kutichimurqaniku. ¿Imaynataq patronnikipa wasinmantaga qori-qollqentaqa suwakamuymanku karqa? ⁹Huk kaqniykupapi vasota tariruspaqa wañuchiy, wakiqniykupas señorniypa sirvientetaq kasaqku —nispa.

¹⁰Chaymi mayordomo nirqa:

—Nisqaykichik hinayá kachun. Pipapiyas tarisqay kaqllayá sirvienteyqa kachun, wakinnikichikqa mana huchayoqmi kankichik —nispa.

¹¹Paykunam costalninkuta utqayman uraykachispanku sapakama kicharqaku. ¹²Chaymi piwi kaqmanta maskayta qallaykuspan sullkan kaqpi tukurqa chaymi Benjaminpa costalninpi vasota tarirurqa. ¹³Chaymi paykuna mana ima rurakuyta atispa pachankuta llikiparqaku hinaspa asnonkuman cargakuykupa kutirqaku llaqtaman.

¹⁴Joseypa wasinmanmi Juda chayarurqa wawqenkunawan hinaptinmi hinalla-piraq Josey kachkasqa, chaymi paypa ñawpaqinpi qonqoranpa kumuykurqaku pampaman. ¹⁵Chaymi Josey paykunata nirqa:

—¿Imatam kayta rurarunkichik? ¿Manachum yacharqankichik ñoqaqa adivinapuni kasqayta? —nispa.

¹⁶Chaymi Juda nirqa:

—Manam imatapas nikikumanñachu nitaqmi negakuytapas atiymankuñachu. Kay runallaykikunapa mana allin rurasqaykutam Dios rikurirachin. Ñoqaykuqa qam señorniypa sirvientenñam kaniku vasoyki apaqpiwan kuska —nispa.

¹⁷Hinaptinmi Josey nirqa:

—Manam chaynatachu rurasqa, copa apaqllam sirvienteyqa kanqa, qamkunañataqmi taytaykichikman hawkalla kutikunkichik.

Benjaminpa favorninpi Juda ruegakusqanmanta

¹⁸Chaymi Joseyman asuykuspan Judá nirqa:

—¡Ay! señorlláy, ruegakuykim kay runallaykipa rimarisqayta uyariyuwanaykipaq. Qamqa kanki Rey Faraon hinam, amayá piñakuychu ñoqawanqa. ¹⁹Qanmi, señorlláy, tapuwarqankiku: “¿Taytaykichik wawqekichikpas kanchu?” nispa. ²⁰Hinapinmi nirqaykiku: “Arí kawsachkanraqmi, payqa yuyaqañam. Yuyaq kayninpiñam sullka churin nacerqa, chay churinpa wawqenñataqmi wañukunña chaymi payllaña qeparun mamanmanta kaq warmaq. Payqa taytaykupa llumpay kuyasqanmi” nispa. ²¹Qañataqmi kay runallaykikunata niwarqankiku: “Pusamuwaychik reqsinaypaq chay warmata” nispa. ²²Chaymi ñoqayku nirqaykiku: “Taytantaqa warmaq manam saqemuyta atinmanchu, saqeramuptinqa tayanmi wañurunman” nispa. ²³Chaymi kay runallaykikunata niwarqankiku: “Sullka wawqekichikwan mana hamuspaqa manam rikuwankichikchu” nispa. ²⁴—Taytaykuman chayaruspam willarqaniku qampa niwasqaykikuta hina. ²⁵Chaymi taytayku niwarqaku: “Kutispa asllatapas kawsayta rantimuychik ñoqanchikpaq” nispa. ²⁶Hinapinmi ñoqaykuñataq nirqaniku: “Manam riymankuchu sullka wawqeyku mana ñoqaykuwan riptinqa, paywanmi ichaqa risaqq. Sullka wawqeyku ñoqaykuwan mana riptinqa chay señoataqa manam rikuymankuchu” nispa. ²⁷Chaymi taytayku niwarqaku: “Qamkunaqa yachankichikmi warmiy Raquelpaq iskay wawan kasqanta. ²⁸Hukninmi ladoymanta lloqsirqa hinaspam kunankama mana kutiykamunchu, seguroch purun animal llikiparurqa. ²⁹Huknintapas ladoymanta pasaruptikichik imapas pasaruptinqa waqasqallaypichá kay machuqa wañukusaq” nispa.

³⁰—Chaynaqa señorllayku, taytaykupa vidanmi pienden warmapa vidanmanta. Taytaykuman kunan kutiykusaqku mana warmayooq ³¹hinapinpa watukuykuspachá wañurunqa hinapintaqchá ñoqayku huchayoq kasaqku yuyaq taytayku waqasqallanpi wañukuptin. ³²¿Imaynataq warmamanta kay runallaykiqa respondesaq taytayman? Paytam nirqani: “Mana kutichimuspayqa ñoqam kasaq wiñaypaq huchayoq” nispay. ³³Chayraykum ruegakuyki, kay warmapa rantinpiyá sirvientekipaq ñoqaña quedasaq warmañataq kutichun wawqeykunawan. ³⁴¿Imaynataq ñoqaqa kutiykuymán mana warmawanqa? Manam taytayta imapas pasarunanta munanichu —nispa.

Wawqenkunaman Josey reqsiykachikusqanmanta

45 ¹Joseymi llapallan chaypi sirvientenkunapa qayllanpi manaña waqayta aguantarqachu hinaspam kamachirqa:

—Lloqsiychik llapallaykichik ladoymanta —nispa.

Chaymi sirvientenkuna lloqsiruptinkuña Josey wawqenkunawan reqsichikurqa. ²Qaparispam waqakurqa, chaymi Egipto runakunapas yacharurqaku, yacharurqakutaqmi Faraonpa wasinpi kaqkunapas. ³Joseymi nirqa wawqenkunata:

—Ñoqaqa kani Joseymi ¿Kawsachkanraqchu taytanchik? —nispa.

Wawqenkunañataqmi mana ima niytipas atirqakuchu mancharikuspanku.

⁴Chaymi Josey nirqa wawqenkunata:

—Asuykamuwaychik —nispa.

Hinapinmi paykuna asuykuptinku nirqa:

—Ñoqaqa kani kay Egipto nacionman rantikamusqaykichik wawqekichik Joseymi.

⁵Ichaqa amayá kunan llakikuychikchu nitaq pesakuychikchu kayman rantikamuwasqaykichikmantaqa. Achka runakunata kawsachinaypaqmi Dios puntachimuwarqa. ⁶Kay

pachapim karun iskay wataña muchuy, chaywanpas pichqa wataraqmi faltachkan. Manam kanqachu tarpuyapas nitaq cosechapas. ⁷Diosmi puntachimuwarqa kay pachapi miraynikichikta puchuchinaypaq chaynataq qamkunatapas hatun salvacionwan kawsachinaypaq. ⁸Chaynaqa manam qamkunachu kaymanqa kachamuwarqankichik aswanqa Diosmi Faraonpa consejaqninta ruraruwan chaynapi lliw wasinpi, lliw Egipto nacionpi kamachikuq kanaypaq. ⁹Utqayman taytanchikpa kasqanman kutispayá nimuychik: “Kaynatam nin churiki Josey: ‘Diosmi lliw Egipto nacionpi churaruwan kamachikuqpaq, hamuyá ama unamuspa. ¹⁰Gosen lawpim hichpaypi *yachanki churikikunawan, willkaykikunawan, ovejaykikunawan, vacaykikunawan hinaspa lliw kapuqníkikunawan. ¹¹Pichqa wataraq muchuy kaptinpas kaypim mantienesqayki tukuy kapuqníkipas mana tukurunanaq’ ” nispa. ¹²Wawqey Benjaminwan qamkunam testigo kankichik kaykuna ñoqapuni rimasqaymanta. ¹³Willamuychikyá taytayman lliw Egipto nacionpi honrasqa kasqaymanta hinaspa tukuy qawasqaykíchikmantapas. Utqaspayá taytayta kayman pusamuychik.

¹⁴Chaynata niruspanmi wawqen Benjaminwan abrazanakuykuspa waqarqaku. ¹⁵Llapallan wawqenkunata muchaykarispan abrasankuspa waqarqa. Chayraqmi wawqenkunapas Joseyta parlapayarqa.

¹⁶Rey Faraonpa wasinmanmi Joseypa wawqenkuna hamusqan noticia chayarurqa chaywanmi kusikurqa Faraon chaynataq gobiernonpi yanapaqninkunapas. ¹⁷Faraonmi Joseyta nirqa:

—Wawqekikunata nimuy: “Animalnikichikman cargakuspa kutiychik Canaan lawman. ¹⁸Taytaykíchikta pusamuychik familiaykíchiktawan hinaspa hamuychik ñoqaman. Egipto allpapi kaq allinnintam qosqaykíchik hinaptinmi kay allpapi wiñaq kawsayta mikunkichik” nispa. ¹⁹Wawqekikunataqa kamachiytaqyá kay Egipto nacionmanta carretakunata apaspanku churinkunata, warminkunata chaynataq taytaykíchikta apamunankupaq. Hampukuchunkuyá. ²⁰Amayá imankumantapas llakikuchunkuchu, kay Egipto nacionpiqa allin kaqkunam paykunapaq kanqa —nispa.

²¹Chaymi Israelpa churinkuna chaynata ruraraqku. Joseymi carretakunata qoykurqa Rey Faraonpa kamachisqanman hina hinaspa qoqawchaykurqa kutispa mikunankupaq. ²²Llapallankumantaqmi qoykurqa mudana pachatapas, Benjaminmanñataqmi qoykurqa kimsa kilo parten qollqeta pichqa mudana pachatawan. ²³Taytanmanñataqmi apachirqa chunka asnopi Egipto nacionpa allinnin kaqkunata, chunka china asnopiñataqmi cargarqa kawsayta hinaspa qoqawta apachirqa taytanman hamustin mikunanpaq. ²⁴Joseymi wawqenkunata aviaspan nirqa:

—Amam ñanpi piñanakunkichikchu —nispa.

²⁵Chaymi Egipto nacionmanta lloqsispanku Canaan lawpi taytanka Jacobman chayarqaku. ²⁶Hinaspa willakurqaku:

—iJoseyqa kawsachkasqam! iLliw Egipto nacionpi kamachikuqmi kasqa! —nispa.

Hinaptinmi Jacob yaqalla desmayarurqa, manataqmi creerqachu. ²⁷Chaymi Joseypa tukuy paykunaman nisqanta willarqaku. Apanankupaq Joseypa apachisqan carretakunata qawaykuspanñam Jacob rikcharichkaq hina kusikurqa. ²⁸Chaymi nirqa Israel:

—Kunanqa creenñam. Churiy Joseyqa kawsachkanchiki, rispayá qawaykamusaq manaraq wañukuchkaspaq —nispa.

Egipto nacionman Jacob risqanmanta

46 ¹Israelmi tukuy kapuqñintin rirqa Beerseba llaqtaman hinaspa taytan Isaacpa Diosninta adoranapaq wañuchirqa animalkunata. ²Israeltam mosqoyninpi Dios rimapayaspan nirqa:

—Jacob, Jacob —nispan.

Payñataqmi nirqa:

—¿Imata Taytalláy? —nispa.

³Chaymi Diosñataq nirqa:

—Ñoqam kani Dios, taytaykipa Diosnin. Ama manchakuychu Egipto nacionman riyta, chaypim hatun nacionta qanmanta hatarichisqa. ⁴Ñoqam risaq Egipto nacionman qanwan kуска. Ñoqataqmi kutichimusqayki, wañukuptikipas Joseymi kanqa ladoykipi —nispa.

⁵Chaymi Jacob Beerseba llaqtamanta rirqa. Churinkunam aparqaku taytan-ku Jacobta chaynataq wawakunatapas mamantinta Faraonpa apachimusqan carretakunapi. ⁶Jacobmi lliw mirayninkunapiwan rirqaku Egipto nacionman. Animalninkuta qatispam aparqakutaq Canaan lawpi armasqankutapas hinaspa rirqaku Egipto nacionman. ⁷Jacobmi Egipto nacionman pusarqa qaripas-warmipas churinkunata, qaripas-warmipas willkankunata hinaspa llapallan mirayninkunata.

⁸Egipto nacionman riq Israelpa mirayninkunam otaq Jacobpa mirayninkunam karqa: Jacobpa piwi churin Ruben. ⁹Rubenpa churinñataqmi karqa Hanoc, Falu, Hezron hinaspa Carmi.

¹⁰Simeonpa churinkunañataqmi karqa Jemuel, Jamin, Ohad, Jaquin, Zohar hinaspa Canaan warmipa wawan Saul.

¹¹Leviya churinkunam karqa Gerson, Coat hinaspa Mirari.

¹²Judapa churinkunam karqa Er, Onan, Sela, Fares hinaspa Zara. Erwan Onanqa wañururqaku Canaan lawpim. Farespa churinkunañataqmi karqa Hezron hinaspa Hamul.

¹³Isacarpa churinkunam karqa Tola, Fua, Job hinaspa Simron.

¹⁴Zabulonpa churinkunam karqa Sered, Elon hinaspa Jahleel.

¹⁵Paykunam karqa Jacobpa warmin Leapa wachakusqan mirayninkuna. Paykunam Padan-aram lawpi nacerqaku. Warmi churin Dinatawan yupaptinkum qaripas-warmipas karqa kimsa chunka kimsayoq.

¹⁶Gadpa churinkunam karqa Zifion, Hagui, Ezbon, Suni, Eri, Arodi hinaspa Areli.

¹⁷Aserpa churinkunam karqa Imna, Isua, Isui hinaspa Beria. Paykunapa paninñataqmi karqa Sera. Beriapa churinkunañataqmi karqa Heber hinaspa Malquiel.

¹⁸Paykunam karqa Zilpapi Jacobpa mirayninkuna, Zilpatam Laban qorqa churin Leaman sirvientanpaq, paypa mirayninkunam karqa chunka soqtaoyoq.

¹⁹Jacobpa warmin Raquelpa wawankunañataqmi karqa Joseywan Benjamin. ²⁰Egipto llaqtapi Joseyapa churinkuna naceqmi karqa Manaseswan Efrain, paykunam karqa On llaqtapi sacerdote Potifarpa churin Asenatpa wawankuna. ²¹Benjaminpa churinkunañataqmi karqa Bela, Bequer, Asbel, Gera, Naaman, Ehi, Ros, Mupim, Hupim hinaspa Ard. ²²Warmin Raquelpi Jacobpa mirayninkunam karqa chunka tawayoq runakuna.

²³Danpa churinin karqa Husim.

²⁴Neftaliya churinkunañataqmi karqa Jahzeel, Guni, Jezer hinaspa Silem.

²⁵Paykunam karqa Bilhapi Jacobpa mirayninkuna. Bilhatam Laban qorqa churin Raquelman sirvientanpaq, Bilhapa mirayninkunamá karqa qanchis runakuna.

²⁶ Jacobwan Egipto nacionman riqkunam karqaku soqta chunka soqtayoq runakuna. Jacobpa churinkunapa warminkunam ichaqa mana yupasqachu karqa. ²⁷Egiptopi naceq Joseypa churinkunam karqa iskay. Egipto nacionman chayaq Jacobpa llapallan mirayninmi karqa qanchis chunka runakuna.

²⁸ Jacobmi churin Judata ñawpachirqa Joseyman chaynapi Gosen lawman pusanapaq chaymi Gosen lawman chayarqaku. ²⁹Joseymi carretanta preparaspan rirqa Gosen lawman taytan Israelta chaskinanpaq. Joseymi taytanta rikuykuspan abrazakuykurqa hinaspam waqarqa unaysu. ³⁰Chaymi Joseyta Israel nirqa:

—Kayqaya kawsachkaqtaraq rikuykuyki, kunanqa wañukusaqñayá —nispa.

³¹Joseymi nirqa wawqenkunamanwan taytanpa ayllunkunaman:

—Rispayá willamusaq Rey Faraonman: “Canaan lawpi kaq wawqeykunawan taytaya ayllunkunam chayaramuwan. ³²Paykunaqa animalniyoq oveja michikunam chaymi ovejankuta, vacankuta hinaspa tukuy kapuqninkuta aparamunku” nispa. ³³Rey Faraon qayasuspaykichik “¿Ima oficioyoqtaq kankichik?” nispa tapusuptikichikqa ³⁴ninkichik: “Kay runallaykikunaqa animalkuna uywakuqllam kaniku warma kayniykumantapunipas chaynataq abueloykumantapunipas” nispa. Chaynapim Gosen lawpi *yachankichik Egipto runakunaqa oveja michikunataqa millakusqanrayku —nispa.

47 ¹Joseymi Rey Faraonman rispan willamurqa:

—Taytaymi wawqeykunapiwan, ovejantin, vacantin hinaspa tukuy kapuqnintin Canaan lawmanta chayaramunku hinaspam Gosen lawpi kachkanku —nispan.

²Pichqa wawqenkunata pusaykurqa Rey Faraonpa qayllanman. ³Faraonmi Joseypa wawqenkunata tapurqa:

—¿Ima oficioyoqtaq kankichik? —nispan.

Chaymi paykunañataq nirqaku:

—Kay sirvientekikunaqa oveja michikunam kaniku abueloykumantapunini. ⁴Kay allpapi *yachakuqmi hamurqaniku animalniykupaq mana pasto kasqanrayku. Canaan lawpiqa llumpaymi kachkan muchuy, chayraykum kay runallaykikunaqa Gosen lawpi yachanaykupaq ruegakuykiku —nispa.

⁵Chaymi Joseyta Faraon nirqa:

—Taytaykiwan wawqekikuna kaypiña kachkaptinqa, ⁶Egipto allpaqa makiqipim kachkan chaynaqa taytaykitawan wawqekikunataqa churamuy Gosen allinnin allpapiyá. Paykunapi yachayniyoq runakuna kasqanta yachaspaykiqa animalniykunamanta cuentallikunapanpayá churamuy —nispa.

⁷Joseymi taytan Jacobta Faraonpa qayllanman pusaykurqa hinaptinmi Jacobqa Faraonpaq bendicionta rimarirqa. ⁸Faraonmi Jacobta tapurqa:

—¿Hayka wataykipitaq kachkanki? —nispan.

⁹Chaymi Jacob nirqa:

—Ñoqaqa kachkani pachak kimsa chunkan watayoqñam forastero hina purispay, asllata kaspapas sasallatañam kawsarqani, manaraqmi abueloykunapa forastero hina purisqanku watananqa haypaniraqchu —nispa.

¹⁰Chaynata Jacob nispanmi Faraonpaq bendicionta mañakuspan lloqsimurqa. ¹¹Faraonpa kamachisqanman hinam taytanmanwan wawqenkunaman Josey qoykurqa Egipto nacionpi allinnin allpata, chaynapimá Ramses lawpi allpayoq karqaku. ¹²Joseymi mantienerrqa taytantawan wawqenkunata chaynataq taytanpa llapallan familiankunatapas.

Runakunapa favorninpi Joseypa imam rurasqanmanta

¹³Muchuy llumpayllaña kasqanraykum mikuyqa mana karqachu enteron chay lawkunapi chaymi Egipto nacionpi kaqkunapas chaynataq Canaan lawpi kaqkunapas muchuywan ñakarirqaku. ¹⁴Egipto nacionpi runakunaman hinaspa Canaan lawpi runakunaman mikuy rantikusqantam Josey huñururqa qollqeta hinaspam Faraonpa wasinpi waqaycharqa. ¹⁵Chaymi Egipto nacionpipas hinaspa Canaan lawpipas qollqe tukuruptin llapallan runakuna hamurqaku Egipto nacionpi Joseyman: —iQowayku mikuyta! ¿Qollqeyku tukurusqanraykuchu wañurusaqku yarqaymanta? —nispá.

¹⁶Hinaptinmi Josey nirqa:

—Qollqekichik tukuruptinqa apamuychik animalnikichikta, chaypaqñam mikuyta qosqaykichik —nispá.

¹⁷Chay wata Joseyman animalninkuta apamuspankum kawsayta truecarqaku caballokunawan, ovejakunawan, vacakunawan hinaspa asnokunawan. ¹⁸Chay wata tukuruptinñataqmi payman rispanku nirqaku:

—Señorllayku, manam llullakuykikuchu, cheqaptam lliw qollqeyku tukurun chaynataqmi animalniykupas qam señorniykupaña, manañam imaykupas kanñachu aswanqa chakraykuwan kikillaykuñam. ¹⁹¿Imanasqataq wañurusaqku qayllaykipiqa chaynataq chakraykupas purmanqa? kawsaywanyá ñoqaykuta chaynataq chakraykutapas rantiwayku chaynapim ñoqaykuqa chakraykupiwan Faraonpaña kasaqku mana wañunaykupaq. Qowaykutaq muhuta chakrayku mana purmananpaq —nispá.

²⁰Chaymi Josey enteron Egipto nacionpi chakrakunata rantirurqa Faraonpaq llumpay muchuy paykunapi kasqanrayku. Sapakama runakunam Egipto nacionpi chakrankuta *rantikurqaku chaymi chakrakunaqa Faraonpaña rikurirurqa.

²¹Chaymi enteron Egipto nacionpi runakuna Faraonpa sirvientenña karurqaku.

²²Sacerdotekunapa chakrallantañam Joseyqa mana rantirurqachu. Paykunaqa Faraonmanta chaskispa mikusqankuraykum mana *rantikurqakuchu chakrankutaqa.

²³Chaymi Josey nirqa runakunata:

—Faraonpaqmi rantiruykichik qamkunata chaynataq chakraykichiktapas, kayqayá muhu, kunanyá tarpumuychik chakrapi. ²⁴Cosechaspam ichaqa pichqa costalmanta huknin costalta Faraonman qonkichik, wakin tawa costalñataqmi kanqa chakrapi tarpunaykichikpaq hinaspa qamkunapiwan familiaykichik mantienekunaykichikpaq —nispá.

²⁵Paykunañataqmi nirqaku:

—Kawsachiwarqankikum, ama hina kaspaykiyá Faraonpa sirviententa rurayku llawayku —nispá.

²⁶Chaymi Egipto nacionpi chakrakunamanta Josey decretarqa pichqa costalmanta huknin costalta Faraonman qonankupaq, chay decretom karqa kay libro qellqasqa kasqan tiempokama. Sacerdotekunapa chakranmi ichaqa mana Faraonpachu karqa, chayraykum paykunaqa mana pagarqakuchu.

Wañukunallanpaqña Jacobpa imam mañakusqanmanta

²⁷Israelmi Egipto nacionpi *yacharqa. Gosen lawpim chakrakunata dueño-chakurqa hinaspam mirarqa sinchillataña. ²⁸Jacobmi Egipto nacionpi kawsarqa chunka qanchisniyoq watataraq chaynaqa Jacobpa lliw kawsakusqanmi karqa pachak tawa chunka qanchisniyoq wata.

²⁹Chayaramurqam Israelpa wañukunan punchaw chaymi churin Joseyta qayachimuspan nirqa:

—Ama hina kaspaykiyá makikita churaykuy piernaypa ukunman hinaspayá prometiway kay Egipto nacionpi ama pampawanaykipaq. ³⁰Abueloykuna hina wañukuptymi kay Egipto nacionmanta paykunapa sepulturanman apawanki hinaspam chaypi pampaykuwanki —nispa.

Chaymi Josey nirqa:

—Nisqaykiman hinam rurasaq —nispa.

³¹Chaymi Jacob nirqa:

—Juramentaykuway —nispan.

Josey juramentaykuptinmi Israel kumuykurqa sawnanpa hawanman.

Efrainpaq hinaspa Manasespaq bendicionta Jacob mañakusqanmanta

48 ¹Kaykunapa qepantam Joseyman willamurqaku: “Taytaykim onqosqa kachkan” nispa chaymi Josey churin Manasestawan Efrainta pusarqa.

²Jacobmanmi willarqaku: “Churiki Joseymi hamuchkan” nispa. Chaymi Israelqa kallpanchakuykuspan camanpi tiyaykurqa. ³Hinaspam Joseyman nirqa:

—Tukuy Atiyniyoq Diosmi Canaan law Luz nisqan lugarpi rikuriwarqa hinaspam favorniypi rimarispam ⁴niwarqa: “Ñoqam churisapata rurasqayki hinaspam achka nacionkunata rurasaq miraynikimanta. Kay allpatapas miraynikimanmi qosaq wiñaypaq herencia kananpaq” nispan. ⁵Kay Egipto nacionman manaraq hamuchkaptiy kaypi naceq Efrainwan Manases churikikunaqa ñoqapa churiykuna hinam kanqa imaynam Rubenwan Simeon churiykuna hina. ⁶Paykunapa qepan nacemuqkunam ichaqa Efrainpa hinaspa Manasespa sutinpi herenciata chaskinqaku. ⁷Padan-aranmanta kutimuptinchikmi mamayki Raquelqa wañururqa Canaan lawpi Efrata llaqtachaman riq ñanpa hichpanpi, chaypim pampamurqani. Chay Efrata llaqtachapa huknin sutingariki Belen llaqtam —nispa.

⁸Israelmi qawarirqa Joseypa churinkunata hinaspam nirqa:

—¿Pikunataq paykunaqa? —nispa.

⁹Chaymi Josey nirqa:

—Paykunaqa Diospa qowasqan kay Egipto nacionpi naceq churiykunam —nispa. Hinaptinmi Jacob nirqa:

—Ñoqaman anchuykachimuy hinaptin Tayta Diosta mañakusaq bendecisqa kankunapaq —nispan.

¹⁰Israelpa ñawinkunam tumpallataña qawakurqa yuyaqña kasqanrayku chaymi churinkunata Josey asuykachiptin Israel abrazaykuspa muchaykarirqa. ¹¹Israelmi Joseyta nirqa:

—Manam piensarqanichu qam rikuykuytaqa aswanqa Diosmi qawaykachiwan, qawaykachiwantaqmi churikikunatapas —nispan.

¹²Chaymi Joseyqa taytanpa moqonmanta warmakunata asurichispan qonqoranpa kumuykurqa pampaman. ¹³Joseymi hapiykurqa iskaynin churinkunata. Efraintam hapiykurqa *alleq makinwan Israelpa *ichoq lawninpi, Manasestañataqmi hapiykurqa ichoq makinwan Israelpa alleq lawninpi hinaspam anchuykachirqa taytan Israelman. ¹⁴Ichaqa Israelmi alleq makinta haywariykuspan sullka kaq Efrainpa umanman churaykurqa, ichoq makintañataqmi churaykurqa Manasespa umanman. Manases piwi kasqanta yachastinmi chaynataqa ruraraq. ¹⁵Joseypaq bendicionta mañakuspanmi nirqa:

Abueloy Abrahampa servisqan Diosmi,

taytay Isaacpapas servisqan Diosmi
nacesqaymanta kunankama uywawarqa.

¹⁶ Paymi tukuy mana allinmanta libraqniy Angel karqa.

Paypuniyá bendecichun kay warmakunataqa.

Ñoqapa sutiywanyá,

Abueloy Abrahampa sutinwanyá,

Taytay Isaacpa sutinwanyá

sutichasqa kachunku.

Kay pachapiyá sinchillataña mirachunku.

¹⁷Efrainpa umanman taytan Jacob *alleq makinta churasqanta qawaykuspa
Josey hukmanyarurqa chaymi taytanpa makinta hapiykuspa Efrainpa umanman-
ta Manasespa umanman cambiarqa. ¹⁸Hinaspam taytanta Josey nirqa:

—Taytáy, amayá chaynataqa ruraychu, Manasesmi piwi churiyqa, paypa uman-
manyá *alleq makikitaqa churaykuy —nispa.

¹⁹Taytanñataqmi mana munaspan nirqa:

—Yachanim churilláy, Manasespa mirayninpas kanqa hatun nacionmi, icha-
qa sullkanpa miraynin aswan hatun nacion kaptinmi, mirayninmantapas kanqa
achkallaña nacionkuna —nispa.

²⁰Chay punchawpipunim bendecisqa kanankupaq Jacob kaynata rimarirqa:

Qamkunapa sutikichikpim

Israel casta runakuna Diospa bendicionninta

kaynata ninqaku:

“Diosyá yanapasunki

Efraintawan Manasesta hina” nispanku.

Efrainpa sutintam Manasespa sutinmanta puntata rimarirqa. ²¹Chaymi Israel
nirqa Joseyta:

—Ñoqaga wañukusaqñam aswanqa Diosmi qamkunawan kanqa hinas-
pam kutichisunkichik ñawpa abueloykichikpa allpanman. ²²Qanmanmi qoyki
wawqekikunamantapas mastaraq herenciata, Amor casta runa ‘Siquenmanta
espadaywan hinaspa flechaywan qechusqayta —nispa.

Wañukunallanpaqña churinkunapa imaynam kananmanta Jacobpa rimarisqan

49

¹ Jacobmi churinkunata qayaykuspan nirqa:

—Huñunakamuychik hinaptin willasqaykichik qepa punchawkunapi
imam pasasunaykichikmanta.

² Jacobpa churinkuna,

huñunakuspáyá uyariychik.

Israelpa churinkuna,

kay taytaykichiktayá uyariychik.

³ Ruben, qamqa piwi churiymi kanki.

¹ 48:22 Hebreo simipi Siquem ninanqa: “hombro” otaq “waqtan” otaq “allinnin parte” ninanmi.

- Qamqa atiyiny hinam kanki.
 Kallpaypa qallariyininmi kanki.
 Sinchi honrasqam kanki qamqa.
 sinchi atiyniyoqmi kanki qamqa.
- ⁴ Lloqla hina mana harkay atinam kanki.
 chayraykum mana piwi churiy hinañachu kanki.
 Chaynaqa kanki ñoqa taytaykipa
 compañeraywan puñusqaykimantam.
 Chaynaqa kanki casado vidayta
 qanrachasqaykimantam.
- ⁵ Simeonwan Leviyqa wawqentinmi kanku.
 Armankuwanmi mana amachay atina kanku.
- ⁶ Tanteanakusqankumanqa manam yaykuymanchu.
 Rimanakuptinkuqa manam hukllawakuymanchu.
 Paykunaqa piñakuyninpim runata wañuchirqaku.
 Paykunaqa caprichakuspam toropa ankunta kuchurqaku.
- ⁷ Ñakasqayá kachunku
 piñakuynin nisyu kasqanrayku.
 Ñakasqayá kachunku
 mana llakipayarikuspa rabiasqankurayku.
 Jacobpa miraynin ukupim mirayninkunataqa rakinasaq.
 Israel nacionpipas mirayninkunatam cheqechisaq.
- ⁸ Juda, qamtam wawqekikuna alabasunki.
 Enemigoykikunatam kunkanmanta hapinki.
 Wawqekikunam ñawpaqniki kumuykusunki.
- ⁹ Malta leon hinam kanki, churiy Juda.
 Leonpa uñan hinam qamqa kanki, churiy Juda.
 Hapimusqaykiwan saksaspam waqtapanki.
 Hatun leon kaqlam kurkuykachaspayki waqtapanki.
 Wawayoq leon hina kachkaptikiqa
 ¿pitaqsi rikchachisunkimanqa?
- ¹⁰ Judapa mirayninkunamantam reykuna kanqa.
 Dueño hamunankamam manataq pipas
 qechunqachu rey kaynintaqa.
 Payllatañam kasukunqaku runakunaqa.
- ¹¹ Uvas sachamanmi
 malta asnonta wataykunqa.
 Sumaqlaña uvas sachamanmi
 uña asnochanta wataykunqa.
 Vinowanmi payqariki pachanta taqsanqa.
 Uvaspa yakunwanmi saconninta taqsanqa.
- ¹² Vinomantapas
 aswan mas pukam ñawinkunapas.
 Lechemantapas

- aswan mas yuraqmi kirunkunapas.
¹³ Zabulonpa mirayninkunam
 lamar qochapa patanpi *yachanqa.
 Chaypitaqmi buquekunapa
 sayananpas kanqa.
 Linderonñataqmi Sidon llaqtakama kanqa.
- ¹⁴ Isacarqa poqosqa asno hinam.
 Payqa corralninpí waqtapaq asno hinam.
- ¹⁵ Rikurqam samakuyqa allin kasqanta.
 Rikurqataqmi sumaqlaña kasqanta.
 Wasanta kurkuykachispam cargaykachikurqa.
 Sirviente hinam hukpaq llamkarqa.
- ¹⁶ Danqa castankunatam allinta arreglanqa.
 Israelpa huknin ayllun hinam allinta arreglanqa.
- ¹⁷ Payqa ñanpa patanpi culebra hinam.
 Pasaq caballokunapa chakinta kachuq hinam.
 Payqa sillakuqtapas wichiycachinqa culebra hinam.
- ¹⁸ Tayta Dioslláy salvaykuwanaykitam suyachkani.
- ¹⁹ Gadqa salteasqam kallanqapas.
 Ichaqa salteanqam paykunatapas.
- ²⁰ Aserpa tantanqa kanqa miskillañam.
 Payqa qonqa reypaq hina miskillaña mikuykunatañam.
- ²¹ Neftaliyqa munasqanpi purikuq luwichu hinam.
 Payqa kuyayllapaq uñachayoq luwichu hinam.
- ²² Ruruq kallma hinam Joseyqa.
 Pukyupa hichpanpi ruruq sachapa kallman hinam payqa.
 Perqapa hawanman mastarikuq kallma hinam payqa.
- ²³ Paytaqa cheqnispankum flechanku.
 Flechaqkunaqa siemprepunim wateqanku.
- ²⁴ Joseyqa flechanantam takyachin allinta.
 Kallpanchanmi brazonkunatapas allinneqta.
 Chaynataqa ruranqa
 Jacobpa atiyniyoq Diosninraykum.
 Chaynataqa ruranqa
 Israelpa Michiqnin Diosraykum.
 Chaynataqa ruranqa
 Israelpa harkaqnin Diosraykum.
- ²⁵ Taytaykipa Diosninmi yanapasunki.
 Tukuy Atiyniyoq Diosmi bendecisunki.

Payqa bendecisunki cielokunapi kaqkunawanmi.
 Payqa bendecisunki lamar qochapi kaqkunawanmi.
 Warmikiqa achka wawakunatayá ñuñuchun.

Warmikiqa achka wawakunatayá wachakuchun.

²⁶ Ñoqa taytaykim bendicionta rimaripuchkayki.

Wiñaypaq kaq orqokunamantapas mastaraqmi bendecichkayki.

Wiñaypaq kaq moqokunamantapas mastaraqmi bendecichkayki.

Qam Joseypa umayki hawanpim

kanqa kay bendicionkunaqa.

Wawqekikunamanta sapaqchasqam

karqanki qamqa.

²⁷ Benjaminqa tisaparuc atoc hinam.

Achikyaruptin hapimusqanta mikuq hinam.

Tardekuqtañataq qechumusqankunata rakinakuq runa hinam.

²⁸ Kay llapallankum karqa Israelpa mirayninmanta chunka iskayniyoq ayllukuna. Chaykunatam taytanku rimarirqa paykunapaq bendicionta mañakuspan.

Jacob wañukuptin pampakusqanmanta

²⁹ Churinkunatam Jacob kamachispan nirqa:

—Wañukuptiyimi pampawankichik abueloykunapa pampakusqan sitiopi. Paykunaqa pampakurqa Het casta Efronpa chakranpi kaq machaypim. ³⁰ Chay machayqa kachkan Canaan law Mamrepa chimpan Macpela chakrapim. Chay machaytam Abraham rantirqa Het casta runa Efronmanta chaypi mirayninkuna pampakunanpaq. ³¹ Chaypim Abrahamtawan warmin Sarata pamparqaku, chaypitaqmi pamparqaku Isaactapas hinaspa warmin Rebecatapas. Chaypitaqmi pamparqani Leatapas. ³² Chakrapiwan machayqa Hetpa mirayninkunamanta rantisqam karqa —nispa.

³³ Jacobmi churinkunaman kamachiyta tukuykuspa waqtapaykuspa wañukurqa hinaspam abuelonkunapa kasqanman rirqa.

50 ¹ Joseymi taytanta abrazaykuspa waqastin muchaykurqa. ² Joseymi kamachirqa serviqnin medicokunata hampikunawan taytanpa cuerpona chakichinankupaq chaymi medicokuna chakirachirqaku Israelpa cuerpona. ³ Tawa chunka punchawmi chakichinapaq ruranankuman hina chakichirqaku. Egipto runakunañataqmi qanchis chunka punchaw Jacobmanta waqarqaku. ⁴ Waqasqanku punchawkuna pasaruptinmi Josey rimapayarqa Rey Faraonpa wasinpi kaqkunata:

—Ama hina kaspaykichiya Faraonta rimapayaykapuwaychik. ⁵ Taytaymi juramentachiwarqa kaynata: “Wañukuptiyimi Canaan lawpi sepulturay toqosqaypi pampawankichik” nispa. Chaynaqa ama hina kaspaykiya kachaykuway taytay pampaq rinaypaq, chaypunillam kutimusaq.

⁶ Hinaptinmi Faraon nirqa:

—Rispaykiya pampamuy taytaykita juramento rurasqaykiman hina —nispa.

⁷ Joseymi taytan pampaq rirqa, paywantaqmi rirqaku Faraonpa gobiernonpi llapallan yanapaqninkunapas, wasinpi ancianokunapas chaynataq Egipto nacionniyoq llapallan ancianokunapas. ⁸ Rirqakutaqmi Joseypa wasinmanta llapallan wawqenkunapas, Gosen allpapiqa qeparqaku warmakunallañam ovejakunawan hinaspa vacakunawan.

⁹ Joseywanmi rirqaku tropakunapas carretakunapi hinaspa caballokunapi achkallaña. ¹⁰ Jordan Mayupa chimpan Atad eraman chayaruspankum waqarqaku llumpa-llumpayta. Joseymi qanchis punchawpuni waqasqallanpi karqa taytanmanta. ¹¹ Chay llaqtapi *yachaq Canaan casta runakunam Atad erapi waqasqankuta qawaspanku nirqaku: “Egipto casta runakunapa hatun llakinmi kayqa” nispanku. Chayraykum /Abel-mizraim sutiwan chay erata suticharqaku, chay eraqa kachkan Jordan Mayupa chimpanpim. ¹² Israelpa churinkunam ruraraqaku taytanpa kamachisqanman hina. ¹³ Canaan lawmanmi churinkuna aparqaku hinaspa pamparqaku Macpela chakrapi kaq machaypi, chay chakratam Abraham rantirqa Het casta Efronmanta chaypi mirayninkuna pampakunapaq, chay chakraqariki karqa Mamre llaqtapa chimpanpim. ¹⁴ Joseymi wawqenkunawan hinaspa pampaysiqninkunawan Jacobta pamparuspanku Egipto nacionman kutirqaku.

Wawqenkunata Josey kallpanchasqanmanta

¹⁵ Taytanku wañukuptinmi Joseypa wawqenkuna rimanakurqaku:

—Joseyqa ichapas cheqniwachkanchik hinaspaqa tukuy mana allin rurasqanchikmantachá vengakuruwasunchik —nispa.

¹⁶ Chaymi Joseyta nichimurqaku:

—Taytanchikmi manaraq wañukuchkaspa kamachikurqa ¹⁷ qanman kaynata ninaykupaq: “Ruegakuykim wawqekikunapa mana allin rurasusqaykita hinaspa huchallikususqaykita pampachaykunaykipaq” nispa. Chaynaqa wawqellayku Josey, kunanmi ruegakuykiku mana allin rurasqaykumanta pampachaykuwanaykikupaq, ñoqaykupas panchikpa Diosnin adoraqmi kaniku.

Joseymi chaynata rimaptinku waqarqa. ¹⁸ Hinaptinmi wawqenkuna hamuspa paypa qayllanpi pakchakuykuspa nirqaku:

—Kunanqa sirvientekikunañam kaniku —nispa.

¹⁹ Chaymi Joseyñataq nirqa:

—Ama manchakuychikchu, ñoqaqa manam Dioschu kani. ²⁰ Qamkunam mana allinta piensarqankichik ñoqapa contraypi aswanqa Diosmi allinpaq cambiarurqa kay qawasqaykichikpi hina rurananpaq chaynapi achka runakunata kawsachinanpaq. ²¹ Chaynaqa amayá manchakuychikchu. Ñoqam qamkunatapas churikichikkunatapas mantienesaq —nispa.

Chaynatam Josey consuelarqa paykunata hinaspa rimapayarqa kuyakuywan.

Joseypa wañukusqanmanta

²² Joseymi *yacharqa Egipto nacionpi taytanpa familiankunapiwan. Joseyqa kawsarqa pachak chunkan watatam. ²³ Joseymi rikurqa Efrainpa churinkunata, rikurqataqmi willkankunapa willkantapas. Joseyqa uywarqaraqmi Manasespa churin Maquirpa churinkunatapas.

²⁴ Huk punchawmi wawqenkunata Josey nirqa:

—Wañukusaqñam ñoqaqa ichaqa Diosmi cheqaptapuni watukamusunkichik hinaspa kay nacionmanta pusasunkichik Abrahamman, Isaacman hinaspa Jacobman prometekusqan allpaman —nispa.

²⁵ Chaymantam Josey Israelpa mirayninkunata juramentachispan nirqa:

/ 50:11 Hebreo simipi Abel-mizraim ninanqa: “Egipto runakunapa allpan” ninanmi.

—Diosmi cheqaptapuni watakamusunkichik, chayna kaptinmi tulluykunata kaymanta apankichik —nisan.

²⁶Joseymi wañukurqa pachak chunkan watayoc chaymi hampikunawan chakichispanku cajonpi churarqaku Egipto nacionpi.